

A kettős állampolgárság a Political Capital elemzéseiben

2005. január 21.

Tartalom

Vita a kettős állampolgárság bevezetéséről- sajtóvisszhang.....	3
Vita a kettős állampolgárság bevezetéséről (2. rész) - sajtóvisszhang.....	8
Igen vagy nem? - elemzés a december 5-én tartandó népszavazásról	18
Vita a kettős állampolgárság bevezetéséről (3. rész) - sajtóvisszhang.....	20
Vita a kettős állampolgárság bevezetéséről (4. rész) - sajtóvisszhang.....	28
Vége a mézesheteknek - a kormányoldal és az ellenzék októberi kommunikációja	34
Nyerhetnek-e a kis pártok a népszavazással?.....	36
Vannak határok - a népszavazási kampányról	39
Népszavazási kampány (1. rész) - sajtóvisszhang.....	41
2004 - a kampányok éve.....	47
Ki nyert? Elemzés a december 5-én tartott népszavazás eredményéről.....	50
Népszavazási kampány - (2. rész) - sajtóvisszhang	52
2004 a kampányok éve volt - a Political Capital Institute évjelentése.....	60
Feketén - fehéren	62
Gyurcsány a jobboldal térfelén játszik	64

Vita a kettős állampolgárság bevezetéséről- sajtóvisszhang

Dátum: 2004. november 15., hétfő

Háttér

Miután a Magyarok Világszövetsége több mint kétszázezer hiteles aláírást gyűjtött össze, az Országgyűlés szeptember 13-i döntése értelmében Mádl Ferenc köztársasági elnök ügydöntő népszavazást írt ki december 5-ére a kettős állampolgárság bevezetésével kapcsolatban. A referendumon a választópolgárok arról dönthetnek, hogy kaphassanak-e magyar állampolgárságot azok, akik magyar nemzetiségüket magyar igazolvánnyal vagy törvényben meghatározott más módon igazolják. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök a kettős állampolgárság intézményével kapcsolatban úgy nyilatkozott: új nemzetpolitikára van szükség, amely a szülőföldön maradást segíti, és nem a sérelmekre épít. Lendvai Ildikó, az MSZP frakcióvezetője egy felmérésre hivatkozva közölte: a kettős állampolgárság bevezetése esetén a 18-35 év közötti erdélyi fiatalok közül minden harmadik átköltözne Magyarországra, míg annak híján csak minden harmincadik. Hiller István, az MSZP, és Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke együttesen arra kérték pártjaik szimpatizánsait, hogy szavazzanak nemmel a december 5-i népszavazáson. Petrétai József igazságügy-miniszter szerint a polgárok úgy foglalnak állást majd a kérdésben, hogy döntésük következményei, illetve a kettős állampolgárság bevezetése esetén várható költségek nem ismertek. Németh Zsolt Fidesz-MPSZ-es képviselő álszent és cinikus magatartásnak nevezte a kettős állampolgársági népszavazás elutasítását, valamint populizmusnak azt, hogy a kettős állampolgárság terhet jelentene a költségvetésnek. Herényi Károlynak, az MDF frakcióvezetőjének megfogalmazása szerint "lelki Trianonnal" érne fel, ha a népszavazás sikertelen lenne, vagy nemleges eredménnyel zárulna.

Összefoglalás:

A kettős állampolgárság bevezetését támogató vélemények:

[...] Ha a többség igent mond, a mindenkori magyar kormányfőnek már kötelező módon 15 millió magyar "lelki" miniszterelnökeként kell fellépnie. A kisebbségben élő magyarok Budapestről történő erkölcsi-anyagi támogatása elfoglalná helyét a legfontosabb kormányzati teendők között, és egyetlen felelős vezető sem állíthatná be úgy, mintha különleges kegyet gyakorolna ilyen feladatok teljesítésével. Van azonban egy másik forgatókönyv is: ha az anyaországi választópolgárok tömegesen tüntető távolmaradással kezelik a népszavazásnak a kettős állampolgárságra vonatkozó részét - esetleg a többség a nemet ikszelné be voksoláskor. Olyan lenne ez, mintha a határon túliak képébe vágnák: "Nincs szükségünk rátok!" Egyáltalán nem meglepő, hogy leginkább jobboldali politikusok érzékelik a veszélyt. A hivatkozás a teljes nemzetre ugyanis hazánkban a konzervatív szárny előjogává vált a határok nélküli egység tagadásával az ország lakossága megfosztaná őket retorikájuk egyik alapelemétől. Egyébként attól tartanak a jobboldalon, hogy a sikertelen népszavazás "egy második, lelki Trianonnal" lenne egyenértékű. Igazuk van: fájdalmas öncsonkítást követne el Magyarország, ha épp a határok légiesítési folyamata közben taszítaná el magától a magyar kultúrkörhöz tartozó tömegeket. Azokat a milliókat, akikkel az unió terjeszkedése által a közeli jövőben - és mindenféle területi revízió nélkül - szoros egységet alkothatna. Így mindannyian szegényebbek lennénk. Politikai hovatartozástól teljesen függetlenül.

(Neumann Ottó: Színvallás, **Magyar Hírlap**, 2004. október 29.)

[...] Most aztán kezdenek pezsegni, szervezkedni a polgári körök. Mert soha még ilyen nagy horderejű döntést a magyar nemzet nem hozott. És ebben az a szép, hogy a döntést valóban a magyar nemzet hozza.

[...] Trianonban nem az a lesújtó, hogy a nemzet testben és lélekben elveszítette kétharmadát, hanem az, hogy úgy múlt el nyolcvan esztendő, hogy semmit sem tett ellene. Sem azok, akiket elszakítottak, sem azok, akik megmaradtak, nem tettek semmit.

[...] És íme, mit tesz a szabadság: eljött az idő. Ön most, kedves olvasó, ezzel a döntésével igazságot adhat Magyarországnak.

[...] Mert ugye ott lesz? És nem lesz egyedül. Sokan leszünk. Elege. Mostantól minden idegszálunkkal erre a napra készülünk.

[...] Ne törődjön azzal, hogy az éhes proletárok kormánya megpróbálja mozgósítani a maga nyomorúságos hadát, az ígérve nekik, hogy bár eddig semmik voltak, ha elmennek, és ellenünk szavaznak, akkor minden lesznek. Ne törődjön a bús csürhével, csak arra legyen gondja, hogy szépen felöltözve, mert ez lesz a legszebb nap az életében, melyért irigyelni fogják hetedízigen is az utódok, elmenjen, és igennel szavazzon.

(Bencsik András: Mondj igent!, Magyar Demokrata, 2004. november 4.)

[...] Ha ma élne, nem lenne magyar állampolgár az írók, költők közül - a teljesség igénye nélkül Ady Endre, Arany János, Jókai Mór, Kazinczy Ferenc, Kosztolányi Dezső, Madách Imre, Márai Sándor, Mikszáth Kálmán, Tamási Áron, Tóth Árpád, Pázmány Péter, "devizakülföldi" lenne Mátyás király, Bartók Bélától megkérdezné egy kíváncsi határőr, hogy mi célból kíván beutazni Magyarországra, és meddig szándékszik maradni, Liszt Ferenc pedig magyar személyi igazolvány híján nem vásárolhatna magának mobiltelefont (sem). Ezek az emberek valószínűleg nem értenének egyet ma a Magyar Szocialista Párttal és a Szabad Demokraták Szövetségével, amelyek arra buzdítják a magyar állampolgárokat (azokat a szerencséseket, akik - vagy akiknek a szülei - a nagy térképrajzolás idején a kerítés innenső oldalán maradtak), hogy december ötödikén nemmel szavazzanak a külföldön élő, magyar nemzetiségű polgárok magyar állampolgárságáról döntő népszavazáson. Nem értenék, hogy miért hazudnak összevissza az említett pártok emberei ebben a kérdésben, és miért riogatják a magyar társadalmat olyasmivel, ami egész egyszerűen nem igaz. Vegyül például a vészmadarak nagyasszonyát, Lendvai Ildikó szocialista frakcióvezetőt, aki- többek között-az anyaország tömegközlekedési járműveit előzőnlő határon túli magyar nyugdíjasoktól tart, akik ingyen utazgatnának a széles hazában. Rendkívül érdekes a kérdés felvetés: nem is olyan régen, az idén május elsején Medgyessy Péter akkori miniszterelnök még boldogan újságolta, hogy az Európai Unió nyugdíjait ezen túl ingyen utazhatnak Magyarországon.

[...] Ugyanakkor az uniós polgár útlevél nélkül, személyi igazolvánnyal szabadon utazhat ide, korlátozás nélkül munkát vállalhat, vállalkozhat, lakást vehet nálunk - akár állami támogatással is. A határon túli magyar (kivéve a felvidékit és a szlovéniait, aki szintén uniós polgár) - nem, neki euró kell az anyaországba való rövid utazáshoz, netán vízum és egészségügyi biztosítás is. Azért is fura Lendvai érvelése, mert a dolgok jelenlegi állása szerint (és ezt az MSZP vezette kormány is teljes mellszélességgel támogatja) Románia 2007-ben az EU tagja lesz, így nemcsak az ottani másfél milliós magyarság, hanem a huszonhárommilliós teljes népesség nyugdíjai ingyen utazhatnak majd nálunk, vállalhatnak munkát, és tartózkodhatnak korlátlan ideig az országban - kettős állampolgárság nélkül is. Oktalan és buta volt Gyurcsány Ferenc miniszterelnök kedden, napirend előtt az

Országgyűlésben mondott véleménye is, amely felelőtlen, a rövid távú haszonszerzés populistá politikájának nevezte a kettős állampolgárság ügyében kezdeményezett népszavazást.

[...] Elkezdődött a magyar adófizetők riogatása is; a levegőben százmilliárdok röpködnek - baloldali sajtóorgánumok szerint ennyibe kerülhetnek majd a kettős állampolgárok. Hirtelen előbányásztak mindenféle hatástanulmányokat, amelyek szerint egészségügyi ellátások, nyugdíj és szociális juttatások járnak minden magyar állampolgárnak "fiktív lakcímbejelentés után", és bizony szavazni is fognak tudni, akárki meglátja.

[...] A kormánypártoknak rossz a lelkiismeretük, és attól tartanak, hogy valamikor mégiscsak meg kell fizetniük a következetes határon túli magyarság ellenes politikájuk árát.

(**Lukács Csaba**: Kölcsény és az idegenrendészet, **Magyar Nemzet**, 2004. november 5.)

A kettős állampolgárság bevezetését ellenző vélemények:

Egyrészt már régóta túrhetetlen az, ahogyan a határon túli magyarokkal bánnak, amikor Magyarországra települve magyar állampolgárságért folyamodnak. Az MDF és Fidesz vezette kormány alatt éppen úgy megalázó, végtelenül bürokratikus eljárásnak tették ki őket, ahogy nem változott különösebben ez a helyzet akkor, amikor éppen a szocialisták voltak/vannak hatalmon.

[...] Mindezeket egybevéve tehát igenis fontos, hogy a magyar politika, a törvényhozás szembenézzen a szép beszédekben túli valósággal és a körülményekhez képest a lehető legjobb megoldást hozza meg már végre ebben a kérdésben. Másrészt viszont finoman szólva is erősen kérdéses, hogy a jó megoldás a határon túli magyarok magyar állampolgársága lenne. Már csak azért is, mert az állampolgárság egy olyan jogintézmény, amely alapvetően azt a célt szolgálja, hogy rendezze egy adott állam és az alapvetően a területén élő polgárok viszonyát.

[...]Természetesen kitalálható egy fékezett habzású állampolgárság, amellyel mondjuk nem jár egy csomó jog és köteleesség. Nagy kérdés persze, hogy ezzel elégedettek lennének-e a határon túli magyarok?

[...] Aztán ne felejtjük el a különösen érzékeny szavazási jog kérdését sem? Többen állítják, a Fidesz csak azért támogatja az ötletet, mert hosszabb távon ettől reméli szavazóbázisa megerősítését. A magyar állampolgár nemcsak választ, de választható is. Indulhat tehát a itteni választásokon olyan, aki ugyan állampolgár de nem itt él?

[...] A jobboldal megint belebonyolódott egy olyan ügybe, amely sok szempontból valóban rendezést igényelne, ám most egy erőfitogtatós, "na ki az igazabb magyar?" játékot lehet vele játszani, ami amúgy a legkevésbé sem segít azokon, akik pedig megérdemelnék, a határon túli magyarokon. Jól hangzik, szép beszédek lehet majd mondani, ami jóval egyszerűbb, mint a számtalan közigazgatási problémát megoldani. Már megint csak ennyire futotta.

[...] Magyarországnak természetesen alapvető kötelessége, hogy erejéhez mérten segítse a határon túli magyarokat is. Csak éppen nem kisstílusú politikai manőverekkel, hanem átgondolt koncepcióval. Ettől most megint igazán messze kerültünk.

(Dési János: Fékezett habzású állampolgárság és barátai, **Népszava**, 2004. november 4.)

[...]Aki magyar, aki hazafi, az szavazni fog, még hozzá arra, hogy a határon túl élő magyarok (egész pontosan: külhonba kényszerített testvéreink) kedvezményes eljárással kaphassanak magyar állampolgárságot. És aki távol akar maradni a népszavazástól, esetleg nemmel kívánna szavazni, az nem magyar, nem hazafi, nem fáj neki Trianon, nem akar igazságot, hanem utolsó hazaáruló.

[...] A szocialisták és a szabad demokraták a hazaárulók, na. Már megint ott tartunk tehát, hogy ha minden jól (rosszul) megy, sikerül magyarra és nem magyarra felosztani az országot. Magyar az, aki velünk tart, és idegen, aki nem.

[...] Erről (is) szól, sajnos, a decemberi népszavazás, elég elolvasni a kezdeményező szervezet röplapját.[...] Igazság, méltóság, méltányosság, erő, védelem, ezek a kulcs- és hívószavak. De vajon igazak-e? Igaz-e, hogy egy népszavazási igennel védelmet nyújthatunk, erőt adhatunk, magunkat is erősíthetjük, és igazságot is teremthetünk? Ez a kérdés - mondhatnám a nemzeties(kedő) kódrendszerben maradva -, válasszatok!

[...] Egyetlen esély van a több mint nyolcvan éve kialakult helyzet valamennyire megnyugtató kezelésére, mégpedig az Európai Unió integrációs szelleme. Éppen az a szellem, amely nem a vérségi kapcsolatokra, származásra, egymás ellen feszülő nemzetállamokra épít, hanem az együttműködésre, az egyenlő jogokra, a különbségek és különbözőségek jóindulatú elismerésére és elfogadására. Trianont nem tudjuk meg nem történné tenni azzal, hogy az elcsatolt területeken élt magyarok leszármazottainak magyar állampolgárságot adunk, mert ettől még Kassa, Kolozsvár, Szabadka, Munkács ott marad, ahol van, legföljebb a most még ott élő magyarok nem maradnak ott, hanem a magyar útlevéllel a zsebükben idejönnek, és itt akarják folytatni az életüket. Az alapérv tehát hamis és megtévesztő, az érvelők politikai céljai pedig egyértelműek: könnyen érthető érzelmi politizálással támogatást és befolyást szerezni. Mindazonáltal a hamis érv mögött meghúzódik annyi igazság, hogy a határon túl élők minden bizonnyal érzelmi elégtételként fogadnák az állampolgárság könnyebb megszerzésének lehetőségét. Éppen ezért őket nem is lehet hibáztatni azért, hogy támogatják a kezdeményezést, még akkor sem, ha az érzelmeknél fontosabb és konkrétabb a lehetséges fizikai védelem, valamint az esetleges gazdasági előny.

[...] Vagyis az állampolgársággal kétségtelenül lehetne valami kézzelfoghatót adni a határon túliaknak, csak hogy ez a kézzelfogható nem más, mint az emigráció. Haza.

[...] Ezzel szemben viszont gyorsan kiürülnének vagy drámaian meggyengülnének a határon túli magyar közösségek. Lehet, hogy ez előbb-utóbb amúgy is bekövetkezne, de a kettős állampolgárság ezt a folyamatot siettetné. Beteljesedne Trianon. Ha forrón esszük a frissen főzött kását.

(Bolgár György: Mennyire esszük forrón?, **Népszava**, 2004. november 5.)

Becsületes és magyar-e az a honfitársunk, aki él alkotmányos jogával és nemmel szavaz a kettős állampolgárságra? A válasz: becsületes és nem is magyar. Orbán Viktor szerint legalábbis. A volt kormányfő - mint a gyurcsányi világban kétségbeesetten bolygó politikus - ugyanis ismét kijelölt egy utat, ami szomorúan ismerős a 2002-es választási hisztéria óta. Ismét itt van tehát a megosztás, a megosztottságra való elszánt törekvés gyomorszorító érzése, mely újra szembeállíthat családokat, barátokat, szomszédokat. Ismét mérgezheti a lassacskán helyreállt emberi kapcsolatokat.

[...] "Aki nemmel szavaz, az nem lehet 15 millió magyarnak a miniszterelnöke, és nem lehet 15 millió magyar érdekét szolgáló párt tagja sem" - mondta még Orbán.

[...] Hát igen. Orbán - megvágásáról elhíresült - hírtévés interjújában saját politikai jövőjét sötét színben ecsetelte a referendum kudarca esetén. Hogy netán távozni kívánna a közéletből is.

[...] Ha fiasco a referendum, lám, még Orbán felelőssége is felmerülhet (nem fog, persze). Ha sikeres, akkor értelemszerűen a kormánynak kell mennie. (Ráadásul megbélyegezve, megszégyenülten, idegenszívuként.)

[...] Annyiban azért nyugodt vagyok, hogy megtűrt tagja maradhatok - még nem válasz esetén is - a 15 milliós nemzettestnek. Becstelenül persze - és nyilván csak átmenetileg.

(Veress Jenő: Becstelenül, **Népszava**, 2004. november 9.)

A kettős állampolgárság bevezetésével kapcsolatos egyéb vélemények:

[...] Hiába a morális járandóság, ha politikailag, gazdaságilag és szociálisan egyelőre csak bizonytalanul fityeg a kettős állampolgárság. Nagy hirtelen tűzték a népi ügydöntés táblájára. Még azt sem tudni, hogy kellő részvétel és többségi igen esetén is, mikor és milyen kettős állampolgársági törvényt alkot az Országgyűlés kétharmados többséggel. Pedig ennek függvénye lenne (volna) legalább két tucat más konkrét jogszabály, amely új állampolgártársaink lehetőségeit és kötelességeit szabályozná. Ezekről függne az, hogy mennyien és mire mennek újsütetű magyar állampolgárságukkal, és ez menyibe kerül nekik, illetve nekünk.

[...] Van egy papír, ami félmillió áttelepülő "költségét" 245 milliárd forintba becsüli - ha "minden" járandóságot mai áron mind a félmillióan megkapnak. De: 1. Lesznek-e ennyien? 2. Ennyien lesznek-e? 3. Megkapnak-e minden járandóságot? 4. S azok mekkorák lesznek akkor? (Mikor?) Csupa feltételezés. Amelyből akár egészen szemét további feltételezések fakadhatnak. Például: tízezer munkaképes, jó szakmájú, kis tőkével is rendelkező harmincas jöhet, húszezer nyugdíjkorhatár melletti meg nem. Cselédnek való jöjjön, hivatalba ülendő nehogy. Óvodás gyereket hozhatja, de a gimnáziumot nehogy túltöltsék már. Ja, és egyáltalán roma magyar jöhet?

[...] Nem lehet átgondolni az igazi kérdést: jobb vagy rosszabb lesz határon túli nemzettársainknak, ha igent mondunk? Az biztos, nagyon rosszul fog esni nekik, ha nemet mondunk. Az is, ha kevesen megyünk szavazni. Nem ezt érdemelnék tőlünk. De ha egyszer nem tudjuk, hogy jót teszünk-e, akkor mire mondunk igent?

[...] Annyi biztos, hogy az állampolgárság megadásánál többet érne neki, ha szülőföldjén megkapná a szükséges jogbiztonságot, autonómiával is, valamint a megmaradást biztossá is tevő anyagi-szociális-oktatási fejlődési esélyt, Magyarország segítségével is. Ha mindezt megkapja, az állampolgárság valóban ráadásnak, lelki elégtételnek kellhet neki. De ha nem kapja meg, akkor nem sokra megy a kettős állampolgársággal sem, és nem biztos, hogy egyáltalán vigasztalást érzi.

[...] A kettős állampolgárság megszavazása lehet "lelki vagy jogi elégtétel", (szerintem legyen is), de: ettől még belátható időben és konkrétan nem történik semmi, ami tényleg ügyször. (Füzes Oszkár: Gombostűvel, Népszabadság, 2004. november 3.)

A kettős állampolgárság ügye egyfelől érzelmi, másfelől tárgyyszerű kérdések sorozatából építkezik. Érzelmi - elsősorban a határainkon kívül élő magyarok szempontjából, de sok határon belül élők is. Szakmai minden szempontból, ami kívül esik az érzelmeken: rideg tényeken és még annál is ridegebb kérdéseken alapulnak. Ezeket nemcsak a határok övezte bensőség védeltségéből lehet feltenni. Szakmai kérdés, hogy van-e értelme a kettős állampolgárságnak azután, hogy két szomszédunk velünk együtt lett az Európai Unió tagja, másik kettő jó úton halad efelé. A kettős állampolgárság bevezetésének milyen hatása lenne az anyaországi társadalomra? Az oktatásra, az egészségügyre, az adórendszerre és a munkaerőpiacra? Végül: milyen hatása lenne a választójogra? Súlyos tévedés lenne azt gondolni, hogy a politikai vita nem erről szól.

[...] Gyurcsány Ferenc a kettős állampolgárság kapcsán Trianon-veszélyről beszél, holott ha van ügy, amelynek kapcsán Trianont nem jó szóba hozni, úgy ez az. Ráadásul a tétet tovább szórja a kormány azzal, hogy határozott, mérlegelést nem engedő nemre szólítja föl a szavazókat. A kormányfő gazdasági múltjából adódó menedzserhatározottsággal reagál, miközben a politikusi bölcselkedésnek, de akár "a húzd meg ereszd meg"-nek is több helye lett volna. Orbán Viktor sem maradt adós: kijelentése, hogy "a becsületes magyaroknak igennel kell szavazniuk", mellbevágóan semmibe veszi mindazokat, akik esetleg nem úgy gondolkodnak a világról, és benne a magyarokról, magyarságról, ahogyan ő. A jelzőbója elszabadult. Part még nem látszik csak a mélység.

(Tóth Ákos: Mélység, Népszabadság, 2004. november 9.)

A kettős állampolgárság kérdésével foglalkozó publicisztikák:

Neumann Ottó: Színvallás, Magyar Hírlap, 2004. október 29.

Füzes Oszkár: Gombostűvel, Népszabadság, 2004. november 3.

Bencsik András: Mondj igent!, Magyar Demokrata, 2004. november 4.

Dési János: Fékezett habzású állampolgárság és barátai, Népszava, 2004. november 4.

Bolgár György: Mennyire esszük forrón?, Népszava, 2004. november 5.

Lukács Csaba: Kölcsény és az idegenrendészet, Magyar Nemzet, 2004. november 5.

Veress Jenő: Becstelenül, Népszava, 2004. november 9.

Tóth Ákos: Mélység, Népszabadság, 2004. november 9.

Vita a kettős állampolgárság bevezetéséről (2. rész) - sajtóvisszhang

Dátum: 2004. november 18., csütörtök

HÍR:

Miután a Magyarok Világszövetsége több mint kétszáz ezer hiteles aláírást gyűjtött össze, az Országgyűlés szeptember 13-i döntése értelmében Mádl Ferenc köztársasági elnök ügyször népszavazást írt ki december 5-ére a kettős állampolgárság bevezetésével kapcsolatban. A referendumon a választópolgárok arról dönthetnek, hogy kaphassanak-e magyar állampolgárságot azok, akik magyar nemzetiségüket magyar igazolvánnyal vagy törvényben meghatározott más módon igazolják. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök november 15-i parlamenti felszólalásában kijelentette: hosszú évek óta a nemzeti radikalizmus és a mérsékelt nemzeti gondolkodás "perlekedik egymással", és szerinte az előző kevesebbet ért el, mint a kompromisszumokra kész politika. Gyurcsány Ferenc továbbá hangsúlyozta: az MSZP, az SZDSZ és az MDF álláspontját ismeri, de a legnagyobb ellenzéki pártét nem. Pokorni Zoltán

Fidesz-MPSZ-alelnök szerint azonban a Kormány érveivel szemben éppen a jelenlegi helyzet ösztönzi a határon túli magyarok elvándorlását, mivel az áttelepülés most az állampolgárság megszerzésének eszköze. Lendvai Ildikó MSZP-frakcióvezető szerint világossá vált, hogy teljes jogú állampolgárságot senki nem mer és akar adni a határon túl élő magyaroknak, hiszen már Orbán Viktor, a Fidesz-MPSZ elnöke is csak európai útlevélről beszél. Csapody Miklós MDF-es országgyűlési képviselő eleve elhibázottnak vélte a népszavazási kérdést, mivel szerinte valaki "hullámvasútra" ültette az egész politikai elitet, az országot, a szavazókat, és a határon túli magyarokat is. Orbán Viktor november 18-án a Magyar Rádiónak nyilatkozva úgy vélte: eddig nem kapott kellő hangsúlyt, hogy a népszavazáson a határon túli magyaroknak nem megadni, hanem visszaadni kellene a magyar állampolgárságot. A volt miniszterelnök szerint a kettős állampolgárság megadása az ország gazdasági határainak kitolását jelentheti, és az ebből fakadó fellendüléssel mindenki jól jár majd. Thürmer Gyula, a Munkáspárt elnöke arra kérte a választókat, hogy december 5-én a kettős állampolgársággal kapcsolatban lelkiismeretük szerint szavazzanak. Fodor Gábor SZDSZ-es országgyűlési képviselő szerint a kettős állampolgárság nem a pénzről szól, mert nemcsak az alkotmány okán, hanem érzelmi szempontból is foglalkozni kell a határon túli magyarokkal. A politikus kijelentette: a határon túli magyarok problémáira liberális választ kell adni, egy liberális bevándorlási törvényt kell alkalmazni. Bauer Tamás volt SZDSZ-es országgyűlési képviselő álláspontja szerint a kettős állampolgárság a képzett emberek eddig is jellemző elvándorlását gyorsítaná meg a határon túli magyar területekről. Patrubány Miklós, a Magyarok Világszövetsége elnöke szerint a Kormány alkotmánysértő és törvénysértő módon részesévé válik a népszavazással kapcsolatban folytatott kettős állampolgárságról szóló ellenkampánynak, mivel az MSZP milliós tételben gyárt olyan, a választókat súlyosan félretájékoztató szórólapokat, amelynek címlapján Gyurcsány Ferenc képe látható.

Összefoglalás:

A kettős állampolgárság bevezetését támogató vélemények:

Léteznek magyar ügyek. Vannak olyan kérdések, amelyeket egy egészséges nemzet vagy társadalom azonosan tud megítélni, egységesen tud képviselni. Így van ez a világ nagyobbik részén még akkor is, ha a jelenlegi magyar politikai paletta baloldalán cinikus (ál)érveléssel söpörnek le mindent, ami nemzeti ügy kifejezés alatt kerül a szemük elé. A köznyelvben csak kettős állampolgárságként emlegetett kérdés magyar ügy. S mint ilyennek, természetesen, van érzelmi és politikai vonzata egyaránt. Ami az elsőt illeti: megmagyarázható-e erkölcsi szempontból egy olyan igény elutasítása, amelyet a történelem igazságtalan fordulatai nyomán kisebbségi, elnyomott sorsba került nemzetrészek egységesen fogalmaznak meg az anyaország irányába?

[...] Miben különbözik a határon túli magyarokról hallani sem akaró kommunista rendszer a nemzeti ügyeket pénzben mérő balliberális koalíciótól?

[...] A balliberális oldalon egyetlen nagy szorongás mozgatja a szálakat, és pedig az esetleges áttelepültek esetleges választójoga. Amióta felvetődött a magyar állampolgárság könnyített - azaz az állandó magyarországi lakhely és munkahely nélküli - megszerzésének ügye, kormányzati oldalról állandósult a tömeges áttelepedés veszélyének híresztelése. Holott a határon túli vezetők nem győzik hangsúlyozni, a kivándorlási vágy helyett éppenséggel a biztonságérzést erősíti a magyar útlevél a kisebbségben élő közösségek körében. Ha pedig nincs áttelepülés, nincs munkahely, lakás, személyi igazolvány sem, tehát semmiféle szociális juttatásról nem lehet szó. Nem is beszélve a választójogról, amely csak azt illeti meg, akinek állandó magyarországi lakcíme van, a törvény módosításához pedig kétharmados parlamenti többség kell.

[...] A Fideszre másfél millióan szavaztak az európai parlamenti megméretésen. A baloldal vérlázító érveinek szajkózása a következő hetekben csak növelheti a jobboldali tábor elszántságát e magyar ügy mellett. A siker küszöbén vagyunk.

(**Pataky István:** Egy magyar ügy, **Magyar Nemzet**, 2004. november 10.)

[...] Gyurcsány Ferenc magyarországi miniszterelnök nem akarja megteremteni a kettős állampolgárság intézményét. Nagyon nem akarja. Hogy miért, az nem tudható bizonyosan, leginkább talán azért, mert Gyurcsány Ferenc magyarországi miniszterelnök győzelmet akar, bármilyen kicsit is, de győzni akar, mert legitimitásának tátongó lyukait egy népszavazási nem győzelemmel akarja bestopponni. Hogy utána nyugodtan elmondhassa: a többség mellette áll. Meg a kettős állampolgárság ellen. Gyurcsány Ferenc magyarországi miniszterelnök azoknak a bőrét viszi vásárra, azok kárán akar múlandó és hiábavaló győzelmet aratni, akiknek nincs joguk, ma még nincs joguk beleszólni sorsuk alakításába. S a határon túli, sokszor megalázott magyarokon azokkal akar üttetni egy nagyot, akik nyomorúsága épp abból az átalakulásból származik, amelynek egyik legnagyobb haszonélvezője ő maga. A nárcizmussal ötvözött politikai machiavellizmus így csap át a haza- és köztársaság-árulás többszörös körébe.

[...] A Magyar Köztársaság valamennyi polgárának és különösen minden választott képviselőjének kötelessége, hogy a határon túli magyarok helyzetét, Magyarországgal való kapcsolatait a mindenkorai lehetőségek függvényében javítsa. A kettős állampolgárság jogintézményének megteremtése iránti igény a határon túli magyar közösségekben fogalmazódott meg, a népszavazás kiírását a határon túli és inneni magyarság egyik legnagyobb szervezete, a Magyarok Világszövetsége kezdeményezte. Vagyis képviselőin keresztül a határon túli magyarság fordult a magyarországi polgárokhoz, hogy sorsuk, helyzetük javítása és közösségi céljaik elérése érdekében a Magyar Köztársaság hozza létre a kettős állampolgárság intézményét.

[...] Vagyis nincs és nem is volt szó soha százmilliárdos nagyságrendű, a Magyar Köztársaság költségvetését terhelő kiadásokról, ez pusztán fantazmagória, annak is a rosszindulatúbb és mint a fentiekben kimutattuk, alkotmányellenes válfajából. Aczél Endrének és véleményformáló társainak tehát nincs mitől félniük, pénztárcájukat nem fogják a határon túli magyarok megdézsmálni. (Ha én határon túli magyar lennék, nem is tartanék igényt Aczél Endre anyagi támogatására, azt pusztán önbecsülésből is visszautasítanám.)

[...] A kettős állampolgárság jogintézményének megteremtésével sem a magyar biztosítási rendszer, sem a választási rendszer nem omlik össze.

[...] Azaz minden olyan érv, amelyet a szocialisták és a szabad demokraták a kettős állampolgárság intézménye ellen felhoztak, az vagy nem felel meg a magyar törvényi szabályozásnak, vagy pedig nem a létező társadalmi folyamatokból indul ki. Ezt feltehetőleg ők is tudják, tehát a kettős állampolgárságot elutasító véleményük mögött más, belpolitikai, mégpedig meglehetősen öncélú belpolitikai megfontolások állnak. S ez nem más, mint hogy Gyurcsány Ferenc egy népszavazási győzelemmel akar legitimációt teremteni magának.

[...] Ami egyébként járt volna, s ma is jár, mégpedig nem kegyként, hanem kötelességként. S még nekünk, az adóknak kellene örülnünk, igen, még egyszer leírom, mi tartozunk hálával a sorsnak, hogy megszavazhatjuk, és ezzel megadhatjuk a magyar állampolgárságot mindazoknak, akiknek ez jár. Ne feledjük, az előttünk járó generációk nagy részének ez nem adatott meg.

(**Csité András:** A baloldal politikai machiavellizmusa, **Magyar Nemzet**, 2004. november 11.)

[...] Rögtön szögezzük le: a népszavazás nem befolyásolja a kettős állampolgárság tartalmát. Egy eredményes voksolás jogilag kötelezné a Magyar Köztársaság Országgyűlését egy

törvény megalkotására, annak pontos tartalmának kidolgozása tehát a magyar honatyák felelőssége. Ráadásul, ha figyelembe vesszük, hogy az állampolgársági törvény kétharmados parlamenti támogatást igényel, akkor kimondhatjuk: a kettős állampolgárság ügyében a magyar politikai erők konszenzusára van szükség. Mindezt azért érdemes rögtön leszögezni, mert Gyurcsány Ferenc miniszterelnök és az általa vezetett kommunikációs csapat félrevezető és szociális demagógián alapuló kampányba kezdett.

[...] Gyurcsány Ferenc logikája egyszerű: demagógiával növeljük az MSZP népszerűségét. A miniszterelnök mindent ennek rendelt alá, ugyanis választási legitimáció híján MSZP-n belüli súlya a közvélemény-kutatókon múlik. Szeme előtt ott lebeg a "23 millió román vendégmunkás" dicstelen, ám hatásos példája. Céljai elérése érdekében pedig az MSZP semmitől sem fog visszariadni. Ha kell, a befolyása alatt álló közszolgálati televízió Este című műsora kész tényként közli, hogy a kettős állampolgárság 100 milliárdjába kerül a magyar adófizetőknek - annak ellenére, hogy tudjuk: ez nem igaz.

[...] A miniszterelnök és az MSZP frontálisan megy szembe a határon túli magyarság egészével. A szomszédos országban élő magyarok körében a kormánypárti üzenet egyértelmű: feleslegesek vagyunk.

[...] A Fidesz is rendelkezik olyan felmérésekkel, amelyek jelzik: a határon túli magyarság körében az elvándorlási hajlam egyes területeken eléri a 15 százalékot, ami sajnálatos tény. Csakhogy a felmérésekből az is kiderül, hogy a kettős állampolgárság ténye mindezt nem befolyásolja meghatározó jelleggel. Vagyis, ha valaki Magyarországra akar költözni, ezt akkor is megteszi, ha nincs kettős állampolgársága. Illetve, ha valaki nem akar áttelepülni, ezt akkor sem fogja megtenni, ha nevezetesen magyar útlevél is van a zsebében. Az elvándorlást nem adminisztratív akadályokkal, hanem csakis a megfelelő életkörülmények kialakításával lehet megállítani. A legmegfelelőbb "politikai életkörülmény" pedig az autonómia. Az autonómia, amelynek a kettős állampolgárság nem mond ellent.

[...] Tisztában vagyunk a realitásokkal, ismerjük a magyar polgárok hajlandóságát a különböző választásokon való részvételre. Abban viszont bízhatunk, a Fidesz szimpatizánsainak minél nagyobb része elmegy szavazni. S ami talán ennél is fontosabb: minél több MSZP-SZDSZ-szimpatizáns jöjjön rá arra, hogy ha az urnák elé járul és igennel voksol, akkor nem a Fideszre, hanem a határon túli magyarságra szavaz. Ha szabad tanácsot adnunk, akkor azt mondhatnánk: menj el szavazni és hozz magaddal még egy nemzeti érzelmű baloldali szimpatizánst.

(Németh Zsolt: Kettős állampolgárság és nemzeti deficit, Magyar Nemzet, 2004. november 11.)

[...] Annak ellenére, hogy demokratikus körülmények között a parlamenti döntések sohasem egyszerűek és egyértelműen célirányosak, hiszen nem rendeleti kormányzás folyik, hanem törvénykezés, ez a törvény nagymértékben alakíthatná a magyarság sorsát, segíthetné demográfiai pozícióinak megőrzését a térségben, ha körültekintően fogalmaznák meg paragrafusait.

[...] Egyébként távlatilag és csak verbálisan az EU is valami hasonlót ígér, ezért idővel akár szükségtelenné is válhat egy ilyen törvény. Az átmeneti idő azonban kiszámíthatatlanul hosszú lehet, ezért nem érdemes az európai közösség ez irányú továbbfejlődésében bízni, ha nem cselekedni kell minél előbb, különben a demográfiai veszteség még nagyobb lehet. Az ismét lezáruló vagy legalábbis kevésbé átjárhatóvá váló határok mögött rekedő kétmilliónyi magyar körében felgyorsulhatnak az asszimilációs tendenciák. A kettős állampolgárság nagy előnye, hogy a dokumentum tulajdonosának nem kell elhamarkodnia döntését a szülőföld elhagyásáról, hanem megőrizheti jelenlétét otthon azzal, hogy fenntartja lakását, megtartja ingatlanait.

[...] A kettős állampolgárság tehát elsősorban gazdasági téren teremte meg gyümölcseit. Ezek a tapasztalatok a Kataron túli magyarok körében is általánosak. Feltűnő jelenség azonban a romániai horvát kisebbség körében, hogy útlevelel birtokában sem költöznek el véglegesen Horvátországba. A kettős állampolgárságnak tehát - minden ellenkező híreszteléssel szemben - van egy, a szülőföldre ragaszkodást erősítő hatása. A kettős jog késlelteti, s visszafordíthatóvá is teszi az elvándorlást. Időt ad az esetleges döntésre, ami elhúzódhat akár a szülőföld lehetőségeinek javulásáig. Nem teszi földönfutóvá a migránst, mert nemcsak felnevelő hazája emlékeit, hagyományait őrizheti meg, hanem materiális javait is, amelyeket később akár fel is használhat a visszatéréskor. Lehetővé teszi a folyamatos kapcsolattartást a rokonokkal, a szülőkkel. A kettős állampolgárság olyan humanitárius intézmény, amely körütekintő alkalmazása esetén mind az egyéni-családi életcélok megvalósítását, mind a nemzeti megmaradást elősegítheti.

(Szabó A. Ferenc: Mire jó a kettős állampolgárság, Heti Válasz, 2004. november 11.)

[...] Nem lehet tehát elképzelni olyan felvilágosítást, amely egy meg nem hozott törvény következményeit taglalja. A széles körű felvilágosítás, remélem, nemcsak arra terjed majd ki, hogy mennyien akarnak eljönni Erdélyből. Pontos számot senki nem ismer, mert nem ismerhet. Leggyorsabban az Egészségügyi Minisztérium igyekezett túlteljesíteni a tervet, amikor már a múlt hét végén elővarázsolt félmillió bevándorlót és több százmilliárdos pluszkiadást. Kamu.

[...] Az igazságügy-miniszter-alkotmányjogász egyébként-pedig belenézve a tévékamerába, őszintén aggódott: mi lenne, ha magyarul nem beszélők lennének magyar állampolgárok? Ennél még Grünwald Béla is haladóbb elveket vallott. Erősen bizakodom, hogy azt is kiszámolja valaki: az államháztartás mennyit nyert a határon túlról érkező orvosok, mérnökök, egyéb szakemberek munkába állásával, akiknek képzési költségeit nem a magyar adófizető állta. Valamint azt is megtudhatjuk végre, hogy a hazai építőipar fellendüléséből az erdélyi munkások révén mennyit nyert a költségvetés, és mennyit a lakosság.

[...] Milyen jogon tilthatjuk meg sötét nyomorban és állandó diszkriminációban élő embereknek, hogy eljöjjenek onnan, ahol teljesen kilátástalan a jövőjük? Nincs "gyepű", nincs "ősi szállásterület", nincs "vérrel megszentelt rög": emberek vannak, magyarok, akiknek jogát az emberi méltósághoz nem lehet megtagadni. Úgyhogy: igen.

(Ablonczy Balázs: Út a méltósághoz, Heti Válasz, 2004. november 11.)

[...] Népet irtani ugyanis nem fegyverrel kell, hanem törvényekkel és rendelkezésekkel. Vagy éppenséggel azok hiányával. Úgy szabad. Gyurcsány Ferenc és Hiller István nem hibáznak. Fegyver nélkül irtanák az elcsatolt magyart. Szavakkal ölni lehet, ugyebár. Hát ők most próbálkoznak. Például amikor arról beszélnek, hogy az áttelepülő tömegek (lásd: 23 millió román) mennyibe kerülnek majd a magyar államnak. Mintha az "áttelepülő tömegek" nem a magyarországi boltokban vásárolnának - és gyarapítanak a forgalmi adóval az államkasszáat -, és nem a magyar államnak fizetnék be az adójukat, a tb-járulékukat. Ily módon biztosítottá válva. Vagyis jár nekik az egészségügyi szolgáltatás, mert fizettek érte, nem úgy, mint a tb-csalók.

[...] Egy jó tanács Gyurcsánynak és Hillernek: legyenek becsületesek, és lépjenek tovább a nyilatkozataikkal megkezdett úton. Finnyáskodás nélkül tessenek minden ellenzéki magyart a Dunába (Tiszába, dögtemetőbe) lövetni, a monotónia enyhítése végett pedig a karóba húzást ajánlom. A titói hagyományok nyomán. A Tisztelt Olvasó pedig december 5-én menjen el szavazni, és szavazzon igennel! Tegyük a magyargyűlölet ellen!

(Haklik Norbert: Tito, Gyurcsány, Hiller, Magyar Nemzet, 2004. november 12.)

[...] Kormányunk és pártjai - MSZP, SZDSZ, a továbbiakban: MSZDSZ - bejelentették, hogy ellenzik a kettős állampolgárság megadását a határon túl élő magyaroknak, s javasolják híveiknek, hogy a december 5-i ügydöntő népszavazáson nemmel szavazzanak. Természetesen tudtuk róluk, hogy alapérzésük a gyűlölet, amivel különösen bennünket, magyarokat tüntetnek ki. Amikor Kovács László, a szocialista párt lelke, három éve beharangozta, hogy a kedvezménytörvény hatására 23 millió román fogja elárasztani az országot, akkor a szocialista szocializáció három pillérére támaszkodott: a butaságra, az alantasságra és a gyűlöletre. Milliók hittek neki rögtön, mert ez a gonosz kis mondat aljasan hazug volt - az illetők imádják, ha átejtik őket - és kellően gyűlölet-teli.

[...] A hazugság és a gyűlölet, jól látjuk, hogy mindig együtt jár az ostobasággal, a tudatlansággal, az irigységgel, a mohósággal, az önzéssel. Akiben ezek az értékek elhatalmasodnak, az a leghűbb MSZDSZ-szavazó, mert az önbecsülés és a gondolkodás lángja nem pislákol benne. Még azon sem gondolkodik el, hogy akár kaphatnának is állampolgárságot az utódállami magyarok. Az MSZDSZ-kormány úgy sem fog kiállni mellettük, ha bármi sérelem éri őket, ahogy szellemi ősei sohasem léptek föl az ellen, hogy a szerbek, a románok, a csehek véletlenül sem tartották be a trianoni szerződésben rájuk rótt kötelességeket, miként a '44-es erdélyi, délvidéki magyar holokausztot sem tették szóvá, de még a köztudatba sem engedték be. Az általuk vezényelt sajtó és oktatás láthatatlan cenzúrájával.

[...] Ha a népszavazás eredménye a nem lesz, az azt fogja jelenteni, hogy a nemzet megszűnt. Maga jelentette ki azt a tényt, hogy nem közös ihlet már, erkölcsi értelemben nem létezik, nem is óhajt létezni. A sírt, hol majd a nemzet süllyed el, népek fogják körülvenni Vörösmarty látomása szerint, szemükben azonban nem ül majd gyászkönny, inkább nagyot röhögnek.

[...] Egyetlen kérdés maradt bennem: akad-e akár egyetlenegy honatya vagy honanya az MSZDSZ-ben, aki ki meri mondani, hogy elegendő volt belőletek, s a tragédiát megelőzendő, népe mellé áll?

(**Czakó Gábor**: Népszavazás önmagunkról, **Magyar Nemzet**, 2004. november 12.)

[...] Gyurcsány Ferenc - a kis magyar Hodorkovszkij - parlamenti beszédében egyértelműen a kettős állampolgárság megadásával szemben foglalt állást, a népszavazási kezdeményezést populistának nevezve és a támogató döntésből fakadó anyagi terhek irdatlan voltát ecsetelve. A miniszterelnök izgága és - maradva az ő eufemizmusánál - konfliktusvállaló természetének engedve az állampolgársági referendumot a két politikai tábort élesen megosztó konfliktussá emelte, azt a Fidesz elleni hangulatkeltés eszközének tekinti.

[...] Nem először fordul elő, hogy az MSZP Orbán Viktorra emel kezét, a pofon azonban a határon túli magyarok arcán csattan. A státustörvény romániai alkalmazásáról született kormányfői megállapodásra a 23 millió román munkavállaló rémképének felfestésével reagált a hazai baloldal, most azonban Gyurcsányék mintha kissé elszámították volna magukat.

Az MSZP vezetői úton-útfélen az érzelmi politizálás fontosságáról beszélnek, ami szerintük segít abban, hogy végre szerethető pártjuk legyen. A határon túl élő magyarok körében erre még biztosan sokáig kell várni.

(**Szerető Szabolcs**: Szemben a nemzettel, **Magyar Nemzet**, 2004. november 13.)

A kormányfőként egyre többet bakizó Gyurcsány úr eddigi teljesítményét tesszük mérlegre, akkor bizony jelentős súlya van annak a ténynek, hogy miniszterelnökünknek sikerült elérnie azt, amit 2002 óta egyetlen jobboldali politikusnak sem: a jobboldal szervezetileg és világnézetileg így-úgy megosztott táborát egységbe kovácsolni. Ennek még hasznát fogjuk venni, nemcsak december 5-én, hanem 2006-bon is. Sőt, ha a népszavazás sikeres lesz - s alighanem eredményes és sikeres lesz -, legalábbis a két igen szempontjából, akkor nem kell

majd azon csodálkoznunk, ha Gyurcsány úr kommunikációs ámokfutását, fagyizásai és ródsói közt elejtett javaslatait az istenadta nép legaktívabb tagjai újabb népszavazások kezdeményezésével fogják opponálni.

[...] De Gyurcsányék azzal sem számoltak, hogy a saját szavazótáborukban is szép számmal akadnak az igenek pártján állók, akiknek bizony szembesülniük kell azzal a kérdéssel, hogy milyen magyarok ők akkor, tisztelettel. S e kérdésre nemcsak hogy nem könnyű válaszolni, de a benne megbúvó haza árulásvád bizony-bizony kikezdi a baloldali szavazók lelki integritását. Mert ők is magyarnak tudják magukat, igaz, bizonytalankodva, néha gyáván, ám néha a helyes vélemény pártján állva. De most ők is érzik, hogy a gyurcsányi nem bizony kényelmetlen.

(**Csité András:** Dupla igen december 5-én, **Magyar Nemzet**, 2004. november 16.)

A kettős állampolgárság bevezetését ellenző vélemények:

[...] Ha elfogadjuk, hogy polgár és polgár között nem lehet különbséget tenni, akkor, a határon túl élő magyaroknak nem csak egy útlevele jár majd. Jár majd a gyerekeknek az ingyenes iskoláztatás, a kedvezményes egészségügyi ellátás, gyerekeknek, nyugdíjasoknak. De felkészült-e az ország egészségügyi és oktatási rendszere több tízezer, százezer új diákra, betegre? A magyar egészségügyi rendszer túlterhelt és alulfinanszírozott. De ennyire telik - az itt élők befizetett adójából. Ugyanannyi pénzt kell majd több felé elosztani, így mindenkire kevesebb juthat. A romániai, szerbiai viszonyokhoz képest idehaza nagyságrendekkel jobb az ellátás.

[...] Mennyivel kell majd többet várni a rendelőkben, ha az idős erdélyi, vajdasági magyarok a számukra is ingyenessé váló magasabb színvonalú ellátás miatt itt keresnek gyógyulást fájdalmas betegségeikre? Kibírják-e majd szegényebb magyar polgártársaink, hogy a csökkenő gyógyszertámogatás miatt többet kell esetleg fizetni a receptre felírt gyógyszerért? Vajon hány családfő indítja útnak gyermekét az új hazába tanulni? Hány középiskolás érkezik majd hozzánk a magasabb oktatási színvonal miatt, s közülük mennyien lesznek, akik beiratkoznak az egyetemekre és főiskolákra - csökkentve ezzel az itthoniak bejutási esélyeit az államilag finanszírozott férőhelyekre. Az önkormányzatok a rendszerváltás óta élet-halál harcot folytatnak iskoláik fenntartásáért.

[...] A költségek csökkentése érdekében nagyobbak lehetnek az osztálylétszámok, csökkenhet az oktatás hatékonysága. S mi történik vajon, amikor az erdélyi, vajdasági diák megszerzi magyar diplomáját? Marad vagy hazamegy? Ha megy, szellemi tőkeként viszi magával azt a több millió forintot, amit taníttatására költött az ország.

[...] A legtöbb ember ott akar boldogulni, ahol született. Ezen semmiféle útlevele nem változtat. Egy darab papírtól senki nem lesz se boldogabb, se magyarabb. De attól igen, ha az anyaországtól esélyt kap ahhoz, hogy szülőföldjén találja meg a szerencséjét.

(**Csik Rita:** Mi a magyarabb, menni vagy maradni?, **Népszava**, 2004. november 11.)

[...] A vita néhány hétig, rosszabb esetben évekig, a "lelki Trianon", az erdélyi önmegtizedelés, útlevele, "kettős választójog", nyugdíj- és egészségbiztosítás, nemzeti egység, nemzetárulás, a kívül rekedtek jussa körül folyik majd. A szavak erejéről van szó. Félelmes szimbólumokról, melyekkel addig játszadoztak, amíg életre keltek.

[...] De ha a decemberi népszavazás érvényes és eredményes lesz, a kisebbségben élő magyarok támogatása, ügyeinek igazgatása a legfontosabb miniszterelnöki teendők közé lép elő. Beletartozik a mindenkori kormányfő "munkaköri leírásába".

[...] Most majd kiderül, hogy a Trianonon átívelő egység mítosza, az összetartozás létező élmény-e, vagy szólam. Kiderül, hogy hajlandók vagyunk-e fizetni, "megfizetni" érte, vagy csak a szánk járt.

[...] Kiderül, hogy az egység néha fikció. Hogy az érdekek állandóan újrateremtett, bizonytalan egyensúlya kormányozza még az olyan bonyolult közösségeket is, mint a nép vagy a nemzet. Kiderül majd, hogy - bár egy nyelven beszélünk, különbözünk is. Hogy nyolcvan év szétszakítottság rajtunk hagyta a nyomát. Hogy az erdélyi vagy a vajdasági magyar is (főleg) útlevelet, kedvezményt, munkát, jobb életet akar az "óhazától". Magasabb nyugdíjat, szellősebb oktatást, kevésbé korrupt közigazgatást, jobb orvost. Ókádári terminológiával: "életszínvonalat." A honi honfi pedig - bár bőven osztaná a Himnusz - félti (vagy irigyl?) a pénzt. A viták hevében kiderül majd, hogy az erdélyi "tündérkertben" afféle "ossie-k" élnek.

[...] S megszarolják a honi választókat, akiknek józan többsége sejti: itt a "nem" is rossz (mert bántó), az "igen" is (mert zűrzavarhoz vezet), és a taktikai "nem szavazok" se megoldás. A kormánypártok akkor döntenek jól, ha a kétes helyzetben nem méricskélnek, hanem bátran kiállnak, és azt mondják, amit gondolnak is.

[...] Nem! Ez fájó, egyértelmű igazság, de jobb igazat mondani. Nem: mert értelmetlenség. Nem: mert öncsalás. Nem: mert a tömeges kettős állampolgárság kiszámíthatatlan etnikai és szociális konfliktusokkal terhelné meg a túlfeszített magyar belpolitikát. És nem, mert nem hihető, hogy a kalandor megoldásokon kívül ne létezzék mindenki által elfogadható, normális magyar álláspont. Továbbá nem, mert fel kell nőni végre. És el kell fogadni, hogy azt a szomorú békét - azt a bizonyosat - nyolcvan éve megkötötték. Nem lehet újra megkötöni, kicselezni sem. Ki kell találni, hogyan kell élni és megmaradni. Ki kell találni, hogyan kell élni és megmaradni

(Buják Attila: Legszebb álmaink, 168 Óra, 2004. november 11.)

[...] Csak egy szavunkba kerül. Igen, magyar testvéreim, egyetlen szavunkba kerül, és tizenötmillió magyarnak lesz magyar állampolgársága a Kárpát-medencében, még ha csak 12 és félmillióan vagyunk is. Ez, kérem, nem bűvészkedés a számokkal, mert higgyék el, sok szerencsétlen szerb, ukrán vagy román honfitársunk fedezi majd fel magában az elveszett magyart. Rá fog jönni, hogy 15 millió magyarnak lenni zsebre, már-már vérre menő dolog.

[...] Csak én lovagolok Trianon hátán a magyar nagypolitikába új magyar útlevelemmel. Miki.

[...] Garantálom nektek, hogy megint nagyok leszünk, mindenkinek odavágunk, először persze a komcsiknak, aztán a románoknak meg az amiknak is, és ráadásul ez az egész se nekem, se az országnak egy petájkába sem kerül, legalábbis e pillanatban nem, amikor pedig mégis, majd megint kitalálok valamit, különösen, ha addigra 15 millió magyar miniszterelnöke leszek, Vik.

[...] Az a baj, hogy tudjuk, mire megy ki a játék, de nem mondhatjuk, mert éppen az a játék lényege, hogy senki ne mondja ki, milyen játékot játszik. Tudjuk, hogy Mikinek semmi sem drága, ha eljátszhatja a nagymagyart, Nagy-Magyarországot és a kispolitikust, tudjuk, hogy Viknek ugyancsak semmi sem drága, ha érzékelteti, hogy lélekben ő is nagymagyar, miközben vele szemben a kormány nemhogy nem nagy, de még csak nem is kis magyar, sőt egyszerűen magyarelles hazaáruló. Tudjuk, hogy a magyarok közül sokan boldogan jönnének ide, de azt is tudjuk, hogy nem boldogan fogadnánk őket, mert kevés a munka, kevés a pénz, és mi nem szeretnénk, ha magyar a magyarnak lenne farkasa.

[...] Gondolkozzatok, ízlelgessétek a számokat, és írájátok be a nemet. Gondolatban pedig hozzátehetitek, hogy igen. Értitek, ugye, hogy még így is nemigen a válasz. Feri.

(Bolgár György: Magyar a magyarnak magyarul, Népszava, 2004. november 12.)

[...] A rendszerváltáson és a kárpótlási jegyen már túl - de még a Csurka-dolgozaton innen - családom visszakapott egy zsebkendőnyi darabot egykor betagosított földje helyett. Tanakodtunk, mihez kellene vele kezdeni (hol volt még akkor a szőlőtelepítési támogatás...?), s ahogyan az már lenni szokott, egyre vadabb ötletek merültek fel.

[...] Eszerint bekerítenénk a földcskét, a kapujára kiírnánk újsütetű államunk szabadon választott nevét - például Jenőség - és megkezdénénk diplomáciai elismertetésünket. Magunkra nézvést elfogadnánk a Magyar Köztársaság törvényeinek joghatályát.

[...] Törvényt valószínűleg nem sértenénk vele, a maga telkén meg mindenki olyan hülye, amilyen csak lenni képes. A lényeg, hogy ezzel mást nem háborgatunk, nem hangoskodunk, hétvégén nem égetünk avart, és nem természetünk vadkendert.

[...]Csak éppen mégsem lehet megcsinálni. Hogy miért? Mert - szólt általában a válasz - ilyenre még nem volt példa.

[...] Mint ahogyan önök helyesen sejtik, falut sem teremthettünk. Sőt, ezt a hivatalosság sokkal magabiztosabban verte vissza, mint államalapítási terveinket. Mert falu "csak úgy" nem születhet. Legfeljebb leválhat egy másikról. A jog ugyan megengedi új község alapítását, ám az ahhoz előírt feltételek kizárják.

[...] Csak a minap ötlött az eszembe, hogy milyen balekok voltunk mi akkor, hiszen nem jutott eszünkbe a népszavazás gondolata. A lehetetlenség és az értelmetlenség megvalósításának egyetlen demokratikus formája. De most már késő: december 5-ig nem tudunk mit tenni. Hát valahogy így maradtam én egyes állampolgár.

(**Veress Jenő**: Egyes állampolgárság!, **Népszava**, 2004. november 13.)

[...] Szeretnék föltenni egy végtelenül egyszerű kérdést. Pusztán azért, mert valaki határon túli magyar, kell-e nekem szeretnem és támogatnom? Nem azt helyes-e segítenem és támogatnom, aki bizalommal közelít hozzám, akit rendes és tisztességes embernek tartok, függetlenül attól, hogy mely állam polgára volna ő?

[...] Mindezt azért hozom föl, mert a politika nem képes arra - talán nem is dolga - hogy finom különbségeket láttasson két hasonlóknak vélt dolog között. A szavazatokért gebedő politikus nem fog soha különbséget tenni a tisztességes és a tisztességtelen között.

[...] A politikának - ennek a miénknek pláne - az a célja, hogy legyen egy nagy és egységesen jajgató - de a személyes és egyéni felelősséget messzire kerülő - trianoni tábor, és legyen vele szemben egy jól elkülöníthető másik.

[...] Mindenkinek az a dolga, hogy gondolkodjék. És tisztázza magában a nyelvi, a történelmi és kulturális azonosságok kérdését, amelyek bizonyos helyzetekben éppen lehetnek sokak számára természetes módon közös gyökерűek is. De nehogy lelkiismeret-furdalása legyen amiatt bárkinek is, ha az agitpropos közhelyeken átlátva kételkedni mer abban, hogy elérkezett a határon túli magyarok sorsának egyszeri és azonnali megoldásának ideje.

(**Rab László**: Egyforma magyarok, **Népszabadság**, 2004. november 13.)

A kettős állampolgárság bevezetésével kapcsolatos egyéb vélemény:

Csak a határon túli magyarokat sajnálom. Mert ebből a történetből - akármi is legyen a vége - ők jól nem tudnak kikerülni. Azt hiszik, róluk szól a vita, pedig valójában az itteni politikai erők harcának csak eszközeivé váltak. Mint ahogy sok egyéb, fontos téma az elmúlt években. A mostani küzdelem azonban különösen felháborító. Olyan emberek kerültek a középpontjába, akik kiszolgáltatott helyzetükben minden, az anyaországból érkező segítséget, gesztust őszintének látnak, s örülnek. Ilyennek látszott a kettős állampolgárság is. Am most azzal szembesülnek, hogy a politikusok egymásnak esnek, az emberek nyugdíjukat, egészségügyi ellátásukat, életszínvonalukat féltik tőlük, s akad, aki már azt vizionálja, hogy a kettős állampolgárság után beáramló régi-újmagyarok eldönthetik a választásokat is. És ez ma a jobboldalnak kedvezne. A politikusok meg ahelyett, hogy józanul érvelnének, kinyilatkoztatnak, megbélyegeznek, árkot ásnak. Ha még tudnak. Mert már az egész ország csak árkokból áll.

[...] Mert most megint csak az derül ki: politikai hovatartozás, szimpátia határozza meg a véleményt, s nem a józan belátás. Magyarország európai uniós csatlakozása ugyanis valóban új helyzetet teremtett a külhoni és az itthoni magyarok viszonyában. A korábban sem mindig egyszerű határátlépés újra nehezebbé vált, a letelepedés pedig ugyanolyan bürokratikus maradt, mint volt. Némi elszántsággal, jóindulattal, valódi segíteni akarással e problémának elébe kellett, s lehetett volna menni. Csakhogy a magyar politikai erők ma már képtelenek bármilyen fontos kérdésben megegyezésre jutni. Kivéve persze, ha kimutathatóan szavazókat visz el egy konfrontáció, egy rossz döntés.

[...] Szegény külhoni magyarok! Ők hisznek, hittek nekünk. A magyar politikai erők valódi segítség helyett azonban csak értelmetlen, presztízsharcokra képesek. És egyelőre nem is látszik, hogy ez valamikor, valamitől megváltozna.

(Kocsi Iлона: A külhoni magyarok most már csak vesztesek lehetnek, Népszava, 2004. november 10.)

[...] Akár igennel szavazunk, akár nemmel, a külföldi magyarok és az áttelepülők helyzete nem fog javulni. A kapitalizmus természete nem változik.

[...] Ha megszavazzák, a magyarországi állampolgárság területiből etnikáivá változik. Ha megszavazzák, az utódállamokban az állampolgári jogegyenlőséget olyanok között kellene érvényesíteni, akik tagjai is, meg nem is az ottani politikai közösségnek. Kettészakad majd az erdélyi magyarság: lesz, aki marad, lesz, aki megy - és százezrek fognak habozni, ide-oda hányódni. Ha megszavazzák, százezrek rendelkezhetnek azonnal teljes magyarországi honpolgári jogokkal, amelyek hihetetlen, elképzelhetetlen, szürreális összegek azonnali kifizetését teszik szükségessé. Ez lehetetlen, tehát ebből nem lesz semmi. Az Országgyűlés majd kilúgozza, elszegényíti az állampolgárság tartalmát, amely majd nem jelent kézzelfogható előnyöket, tehát alig jelent majd annyit, mint a hírhedt magyarigazolvány. Az senkinek se jutott eszébe, hogy a valóban bevándorolni óhajtókkal szembeni szörnyű vegzatúrákat megszüntessék. Az senkinek nem jutott eszébe, hogy magyar könyvtárakat állítson föl Erdélyben. Kolozsvárt ma van Goethe-intézet, British Council, francia intézet. Magyar intézet, magyar könyvtár nincs a sok tízezer magyar diáknak. Kit érdekel? Ha megszavazzák a kettős állampolgárságot, nem változik semmi. Ha nem szavazzák meg, nem változik semmi.

[...] Ne játsszanak velünk. Ne hazudozzanak már nekünk. Ne keserítsenek megválaszolhatatlan, mert rosszul fölített kérdésekkel. Ne keltsék a politika látszatát. A fene fog szavazni rátok, akárkik vagytok.

(Tamás Gáspár Miklós: Tartózkodunk a szavazástól, Népszabadság, 2004. november 15.)

[...]Természetesen mindenki úgy dönt, ahogy akar. Ahogy a lelkiismerete diktálja. Elvileg. Csakhogy vannak ebben az országban olyan politikai erők, amelyek kötelességüknek érzik, hogy ne csak megmondják, szerintük mi a helyes (ez még elfogadható segítség is lehet a bizonytalanoknak), hanem egyúttal minősítik is azokat, akik nem azt teszik, amit ők "tanácsolnak". Ez ugyan nem fair, de még ez sem lenne olyan nagy baj, ha nem válna mítosszá. Csakhogy ezek a minősítések - és nemcsak most, a népszavazás ügyében - új életre kelnek.

[...] S ha az eddigiekből nem lenne világos, ezért hatalmas a Fidesz felelőssége. Mert miközben magáévá tette a népszavazás kérdését és általa a nemzet egyesítéséről beszél, egyúttal megoszt vele és el is bizonytalanít. A cél csak egy lehet, ami eddig is minden politikai - és egyéb - ügyben is volt: politikai tőkét kovácsolni és bebizonyítani, hogy a kormány - a népnéz - immár nemcsak nép-, hanem nemzetellenes is.

[...] Hogy mindennek következményei lesznek, aligha kétséges. Az egész nemzetet érintő ügyekben az ellenzék sem tehet úgy, mintha mindenért kizárólag a kormány lenne felelős.

Ilyen nemzeti ügy az iraki szerepvállalás éppúgy, mint a kettős állampolgárságról tartandó népszavazás. Gyurcsány Ferenc mindkét kérdésben azt kérte az ellenzéktől, hogy működjenek együtt. Az iraki ügyben ez nem történt meg. A határon túliakat érintő gondok megoldásában még lehetséges.

[...] Ilyen előzmények után szavazhat a nép - lelkiismeretére hallgatva - december 5-én.

(Sebes György: Veszélyes játék, **Népszava**, 2004. november 16.)

A kettős állampolgárság bevezetésével foglalkozó publicisztikák:

Pataky István: Egy magyar ügy, Magyar Nemzet, 2004. november 10.

Kocsi Ilona: A külhoni magyarok most már csak vesztesek lehetnek, Népszava, 2004. november 10.

Szabó A. Ferenc: Mire jó a kettős állampolgárság, Heti Válasz, 2004. november 11.

Csité András: A baloldal politikai machiavellizmusa, Magyar Nemzet, 2004. november 11.

Németh Zsolt: Kettős állampolgárság és nemzeti deficit, Magyar Nemzet, 2004. november 11.

Ablonczy Balázs: Út a méltósághoz, Heti Válasz, 2004. november 11.

Csík Rita: Mi a magyarabb, menni vagy maradni?, Népszava, 2004. november 11.

Buják Attila: Legszebb álmaink, 168 Óra, 2004. november 11.

Czakó Gábor: Népszavazás önmagunkról, Magyar Nemzet, 2004. november 12.

Haklik Norbert: Tito, Gyurcsány, Hiller, Magyar Nemzet, 2004. november 12.

Bolgár György: Magyar a magyarnak magyarul, Népszava, 2004. november 12.

Szerető Szabolcs: Szemben a nemzettel, Magyar Nemzet, 2004. november 13.

Veress Jenő: Egyes állampolgárság!, Népszava, 2004. november 13.

Rab László: Egyforma magyarok, Népszabadság, 2004. november 13.

Tamás Gáspár Miklós: Tartózkodunk a szavazástól, Népszabadság, 2004. november 15.

Csité András: Dupla igen december 5-én, Magyar Nemzet, 2004. november 16.

Sebes György: Veszélyes játék, Népszava, 2004. november 16.

Igen vagy nem? - elemzés a december 5-én tartandó népszavazásról

Dátum: 2004. november 19., péntek

Hír: Október 28-án Mádl Ferenc köztársasági elnök december 5-ére kitűzte a kettős állampolgársággal kapcsolatos népszavazást. A Köztársasági Elnöki Hivatal közleménye szerint a választópolgároknak két kérdésben is joguk van dönten. A köztársasági elnök ugyanis korábban szintén december 5-ére írta ki az egészségügyi privatizációról szóló ügydöntő népszavazást. A Magyarok Világszövetsége által kezdeményezett népszavazáson azt a kérdést teszik fel: "Akarja-e, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy kedvezményes honosítással - kérelmére - magyar állampolgárságot kapjon az a magát magyar nemzetiségűnek valló, nem Magyarországon lakó nem magyar állampolgár, aki magyar nemzetiségét a 2001. évi LXII. törvény 19. paragrafusa szerinti magyarigazolvánnyal vagy a megalkotandó törvényben meghatározott egyéb módon igazolja?". A Munkáspárt által kezdeményezett kórház-privatizációról szóló referendumon pedig a következő kérdésre kell válaszolni: "Egyetért-e Ön azzal, hogy az egészségügyi közszolgáltató intézmények, kórházak maradjanak állami, önkormányzati tulajdonban, ezért az Országgyűlés semmisítse meg az ezzel ellentétes törvényt?".

ELEMZÉS:

A választópolgárok két kérdésben is döntést hozhatnak a december 5-én tartandó ügydöntő népszavazáson. A Magyarok Világszövetsége elnevezésű civil szervezet kezdeményezése nyomán dönthetnek arról, hogy a határon túl élő magyarok kaphassanak-e könnyített módon

állampolgárságot, a parlamenten kívüli Munkáspárt kezdeményezése alapján pedig arról, hogy törvényileg tiltott legyen-e az egészségügyi intézmények magántulajdonba adása. A népszavazási kérdések körül kialakult politikai vita azonban egyre kevésbé szól a konkrét ügyekről, sokkal inkább a pártok erőpróbájának tűnik.

Eltérő álláspontok

A rendszerváltás óta rendezett népszavazásokkal összehasonlítva a decemberi referendum teljesen újszerűnek látszik. Az eddigi népszavazások ugyanis egyrészt már előzetesen eldöntött kérdésekről szóló, tét és jelentőség nélküli voksolások voltak, mint például az 1990-es köztársasági elnök közvetlen választásáról szóló népszavazás. Másrészt olyan ügyekben kérték a választók véleményét, amelyekben politikai konszenzus alakult ki, ilyen volt például a NATO-csatlakozásról, valamint az Európai Unióhoz való csatlakozásról szóló népszavazás. Ennek következtében az eddig rendezett referendumokon való részvétel igen alacsony volt. A decemberi népszavazás kapcsán azonban markánsan polarizálódtak az álláspontok: míg a kormánypártok, az MSZP és az SZDSZ két nemre kéri a választókat, addig a nagyobbik ellenzéki párt, a Fidesz-MPSZ két igen voksra szólított fel, a kisebbik ellenzéki párt, az MDF pedig igent mond a határon túli magyarok állampolgárságára, viszont nemet az egészségügyi privatizáció leállítására. Mivel a döntéshez szükséges ismeretekkel nem rendelkező állampolgároknak kell bonyolult szakpolitikai kérdésekre igennel, vagy nemmel válaszolniuk, a pártok a leegyszerűsítésre, továbbá az érzelmekre ható érvelésre alapozzák a népszavazási kampányukat.

A mindenkori magyar jobboldal külpolitikájában a határon túli magyarok támogatása prioritásként jelent meg, a kettős állampolgárság lehetőségét azonban a Fidesz-MPSZ korábban elvetette. 2001-ben viszont Orbán Viktor már úgy vélekedett, hogy nem látja akadályát az intézmény bevezetésének, ha a határon túli magyarok és a szomszédos országok kormányai is hajlandóak a megegyezésre. A Fidesz-MPSZ végül idén, a Magyarok Világszövetségének népszavazási kezdeményezéséhez csatlakozva a kettős állampolgárság bevezetése mellett kötelezte el magát. Bár kezdetben csupán az Európai Unió határain kívül rekedt magyarok utazásának megkönnyítéséről volt szó, a nagyobbik ellenzéki párt érvelése mára a nemzeti összetartozás hangsúlyozására egyszerűsödött le, amely szerint a kettős állampolgárság a nemzeti egységet hivatott kifejezni. A Fidesz-MPSZ ezzel ellentmondani látszik korábbi véleményének is, mely szerint a nemzet államhatároktól és állampolgárságtól függetlenül egy és oszthatatlan, hiszen az összekötő kapocs a közös kultúra, a közös nyelv és a közös történelem. A Fidesz-MPSZ érvelésében az egészségügyi privatizációról szóló kérdés is általános értelmet nyert. Mivel a privatizáció fogalmához félelmek, illetve negatív érzelmek társulnak Magyarországon, a privatizáció ellenzése volt az egyetlen olyan téma, melyet Fidesz-MPSZ sikeresen vitt politikai napirendre az újjáalakult MSZP-vel szemben. Ezzel a vita le is ragadt a magánosítás kérdésénél, és nem vált valódi szakpolitikai, egészségügyi-finanszírozási kérdéssé. Így arról sem esett szó, hogy a kórház-privatizációs törvényt már megsemmisítette az Alkotmánybíróság, az egészségügyi szektorok privatizációja pedig már korábban megkezdődött, például éppen az Orbán-kormány idején.

Az MSZP érvelése a kettős állampolgárság ügyében kezdetben a migráció témakörére egyszerűsödött le. Álláspontjuk szerint az állampolgárság megadása következtében növekedni fog a határon túli magyarok bevándorlása, akik alanyi jogon számos szociális juttatást vehetnek igénybe, ami súlyos anyagi terhet jelenthet a hazai költségvetésnek. Az MSZP tehát a jobboldalhoz hasonlóan érzelmekre alapozva próbálja mozgósítani saját szavazóbázisát. Kampányát főként a bevándorlás negatív hatásaitól való félelemre, továbbá a szociális

rendszer összeomlásától való félelemre építette. A párt ugyanakkor rájött, hogy pusztán a negatív kampány nem vezethet célhoz, ezért a kormány meghirdette a határon túli magyarok szülőföldön maradását segítő programját. Ezek után az MSZP már választási lehetőséget kínálhat a választók számára: a szülőföld-programot szemben a kettős állampolgárság bevezetésével. Az MSZP-nek az egészségügyi privatizáció kapcsán viszont nincs igazán hatásos érve. Az emberekre ugyanis sokkal nagyobb hatást gyakorol az egészségügyi ellátás költségeinek emelkedésétől való félelem, mint a magántőke bevonása után esetlegesen megvalósuló magasabb színvonalú szolgáltatás ígérete. A nagyobbik kormánypárt ebben a helyzetben inkább a kettős állampolgárság kérdésére helyezi a hangsúlyt, a második kérdésről inkább hallgat.

A két kisebb parlamenti párt másodhegedűs szerepbe kényszerült a népszavazási vitában. Az SZDSZ teljes egészében a nagyobbik kormánypárt álláspontját követi, de mivel a liberális elvek hangoztatására elsősorban az egészségügyi privatizáció kapcsán nyílhat lehetőség, a kérdés háttérbe szorulásával, maga az SZDSZ a második vonalba került. A belső vitáktól és frakciószakadástól sújtott MDF viszont sajátos álláspontot alakított ki: a kettős állampolgárság támogatásával és az egészségügyi privatizáció leállításának elvetésével igyekszik megkülönböztetni magát a másik három párttól.

A népszavazás pártpolitikai tétje

A népszavazás a konkrét szakpolitikai kérdésen túl természetesen megmutatja mindkét oldal támogatottságát is. Ebből a szempontból a kormánypártok nehezebb helyzetben vannak, hiszen támogatóik könnyen dönthetnek úgy, hogy nem vesznek részt a szavazáson. Az ellenzéki szavazók viszont a kormány elleni protest-szavazásként élik meg a népszavazást, és a 2006-os választási győzelem garanciáját és ígéretét látják népszavazási győzelmükben. Ugyanakkor az eddigi népszavazások alacsony részvételi aránya mindkét politikai oldal számára kockázatosná teszi a kezdeményezést.

KOMMENTÁR: A mostani vita jól mutatja, hogy a népszavazás olyan politikai akcióforma, amely során a politikusok szükségszerűen leegyszerűsítik az érveket. Ugyanakkor a népszavazás lehetőség a pártok számára, hogy pozicionálják magukat bizonyos kérdésekben. Így válik általános szimbolikus politikai kérdéssé mind a kettős állampolgárság, mind a privatizáció ügye.

Vita a kettős állampolgárság bevezetéséről (3. rész) - sajtóvisszhang

Dátum: 2004. november 24., szerda

HÍR:

Miután a Magyarok Világszövetsége több mint kétszázezer hiteles aláírást gyűjtött össze, az Országgyűlés szeptember 13-i döntése értelmében Mádl Ferenc köztársasági elnök ügydöntő népszavazást írt ki december 5-ére a kettős állampolgárság bevezetésével kapcsolatban. A referendumon a választópolgárok arról dönthetnek, hogy kaphassanak-e magyar állampolgárságot azok, akik magyar nemzetiségüket magyar igazolvánnyal vagy törvényben meghatározott más módon igazolják. Gyúrsány Ferenc miniszterelnök november 15-i parlamenti felszólalásában kijelentette: hosszú évek óta a nemzeti radikalizmus és a mérsékelt nemzeti gondolkodás "perlekedik egymással", és szerinte az előző kevesebbet ért el, mint a kompromisszumokra kész politika. Gyúrsány Ferenc továbbá hangsúlyozta: az MSZP, az SZDSZ és az MDF álláspontját ismeri, de a legnagyobb ellenzéki pártét nem. Pokorni Zoltán Fidesz-MPSZ-alelnök szerint azonban a Kormány érveivel szemben éppen a jelenlegi helyzet

ösztönzi a határon túli magyarok elvándorlását, mivel az áttelepülés most az állampolgárság megszerzésének eszköze. Lendvai Ildikó MSZP-frakcióvezető szerint világossá vált, hogy teljes jogú állampolgárságot senki nem mer és akar adni a határon túl élő magyaroknak, hiszen már Orbán Viktor, a Fidesz-MPSZ elnöke is csak európai útlevélről beszél. Csapody Miklós MDF-es országgyűlési képviselő eleve elhibázottnak vélte a népszavazási kérdést, mivel szerinte valaki "hullámvasútra" ültette az egész politikai elitet, az országot, a szavazókat, és a határon túli magyarokat is. Orbán Viktor november 18-án a Magyar Rádiónak nyilatkozva úgy vélte: eddig nem kapott kellő hangsúlyt, hogy a népszavazáson a határon túli magyaroknak nem megadni, hanem visszaadni kellene a magyar állampolgárságot. A volt miniszterelnök szerint a kettős állampolgárság megadása az ország gazdasági határainak kitolását jelentheti, és az ebből fakadó fellendüléssel mindenki jól jár majd. Thürmer Gyula, a Munkáspárt elnöke arra kérte a választókat, hogy december 5-én a kettős állampolgársággal kapcsolatban lelkiismeretük szerint szavazzanak. Fodor Gábor SZDSZ-es országgyűlési képviselő szerint a kettős állampolgárság nem a pénzről szól, mert nemcsak az alkotmány okán, hanem érzelmi szempontból is foglalkozni kell a határon túli magyarokkal. A politikus kijelentette: a határon túli magyarok problémáira liberális választ kell adni, egy liberális bevándorlási törvényt kell alkalmazni. Bauer Tamás volt SZDSZ-es országgyűlési képviselő álláspontja szerint a kettős állampolgárság a képzett emberek eddig is jellemző elvándorlását gyorsítaná meg a határon túli magyar területekről. Patrubány Miklós, a Magyarok Világszövetsége elnöke szerint a Kormány alkotmánysértő és törvénysértő módon részesévé válik a népszavazással kapcsolatban folytatott kettős állampolgárságról szóló ellenkampánynak, mivel az MSZP milliós tételben gyárt olyan, a választókat súlyosan félretájékoztató szórólapokat, amelynek címlapján Gyurcsány Ferenc képe látható.

Összefoglalás:

A kettős állampolgárság bevezetését támogató vélemények:

[...] A népszavazás eredményének hallatlan jelentősége lesz, mint elvi állásfoglalásnak, de közvetlen gyakorlati következménye nem lesz. Ugyanis az "igen"-ek nem kényszeríthetik ki a második állampolgárság semmilyen konkrét megvalósítási formáját. A megoldás a baloldali többségű parlament bölcsességére van bízva. Nem igaz például, hogy munkanélküli-segélyt, egészségbiztosítást vagy szavazati jogot kellene adni a határon túli magyaroknak. Ezek a jogok Európában általában csak a letelepedés helyén járnak, mindenkinek ott, ahol az állandó lakhelye van. Az "igen" győzelme csupán arra kötelezné a kormányt, hogy az Országgyűlés számára olyan megoldást dolgozzon ki, amely az alkotmánnyal és az európai elvekkel összhangban van, és az ország is elbírja.

[...] A kisebbségi léttel járó másság lelki terhet viselő, a diszkriminációval nap mint nap találkozó, magyarságuknak gyakorlati hasznát nem látó szülők akkor fogják gyermekeiknek a magyar identitást választani, akkor fogják a gyakran távoli magyar iskolába járatás anyagi és fizikai terheit vállalni, ha biztosak lehetnek benne, hogy választásuk bővíti gyermekeik érvényesülési lehetőségeit. Ezt a biztonságot adná meg a kettős állampolgárság, mely így a határon túli magyar közösségek megerősödéséhez, nem pedig felszámolásához vezetne. És minden magyarnak megmaradó magyar minket erősít, hiszen az EU-ban a magyar szavazók számát gyarapítja, a magyarok érdekérvényesítő képességét növeli. Trianon nagy magyar lakta területeket és sok magyar lakost csatolt el az országtól. Ezek lélekben magyarok maradtak, hiszen a lelkeket nem lehet elcsatolni. A lelkeket csak eltaszítani lehet - közönnyel, részvétlenséggel. Ha a népszavazás érvénytelen lenne, vagy a "nem" győzedelmeskedne, az éppen ezzel érne fel. Amolyan lelki Trianon lenne.

(Lovas Rezső: Kerüljük el a lelki Trianont!, Népszabadság, 2004. november 16.)

[...] A magyar politikának egyértelműsíteni kellene, hogy a határon túli magyarság számára a kettős állampolgárság - a történelmi és erkölcsi dimenzió mellett - nem az áttelepülés lehetőségét, hanem a szülőföldön való élet jog- és létbiztonságát erősíti meg. Ha ez az üzenet lenne a középpontba állítva, akkor nem lenne táptalaja a vélt és koholt problémáknak, mert nem lehetne kihasználni a szociális helyzete miatt érzékeny magyar társadalom félelmeit.

[...] Az utóbbi tizenöt év adatai azt mutatják, hogy az áttelepülés az aktív, munkaképes, iskolázottabb rétegeket érintette, akik viszont nem minősültek szociálisan rászorultnak, ellenben a tapasztalat azt mutatja, hogy a közteherviselésben tisztességes módon részt vevő adófizetőkkel váltak. Az áttelepülés folyamata mára lelassult, sőt érzékelhető egy visszatelepülési tendencia is.

[...] Mindezek mellett a kettős állampolgárság - a közép- és hosszú távú nemzetstratégiai szempontokat figyelembe véve - megfelelő válasz a demográfiai hatások kihívásaira is. Magyarországon - éppen úgy, mint Nyugat- és Közép-Európa összes többi államában - a következő évtized egyik legfontosabb problémája a demográfiai kihívásokra adandó megfelelő társadalmi, gazdasági és politikai válasz. A modern európai társadalmak sajátja, hogy a kis születési szám következtében a munkavállalói társadalmi csoportba belépő fiatalok száma nagyságrendekkel múlja alul a nyugdíjas kort elérő, s ezáltal az aktív munkavállalói körből kikerülők számát.

[...] Nyilvánvalóan még sok racionális érvet lehetne, s talán kellene is felsorolni, már csak azért is, mert ezek hiányában - a hazai politika hathatós segítségével - tévútra megy a "jelenlegi" állampolgárok egy jelentős része. Ám nem szabad elfelejtenünk, hogy e racionális érvelésnek a szerepe csak a felelőtlen riogatás és félretájékoztatás megelőzése, illetve visszaszorítása, s nem a népszavazásra való buzdítás, mert azon való részvételünk és támogató igenünk történelmi kötelességünk.

(Giró-Szász András: Érdekek és értékek a kettős állampolgárság tükrében, Magyar Nemzet, 2004. november 16.)

[...] Vajon mit kapna a hazai balliberális elittől az a zszurnaliszta, aki le merné írni, hogy az Izraelbe kivándorolt magyar zsidóknak nem jár a magyar állampolgárság? Megkérdezte-e az egykori NSZK kormányát egyetlen adófizető német arról, hogy mennyibe került kivásárolni a szászokat Ceaucesceau diktatúrájából?

[...] A huszonhárommillió román munkavállaló érkezésével három éve megriasztott magyar választópolgárok azt már valószínűleg nem tudják, hogy az Orbán-Nastase-egyezmény alapján egyetlen munkavállaló, azaz egy pincér jött ide három hónapra dolgozni. Idén május óta, az unióhoz való csatlakozásunk napjától elméletileg szabadon felepedhetnének le nálunk a szintén uniós állampolgárságú felvidéki vagy szlovéniai inagyarok, de eddig nem hallottam tömeges költözési hullámról. Ha elégszer mondjuk ezeket az érveket, december ötödikén talán nem kell csalódnunk saját nemzetükben magyarok millióinak a határ mindkét oldalán.

(Lukács Csaba: A magyarok ára, Magyar Nemzet, 2004. november 17.)

[...] Szerencsére a Patrubány Miklós vezette MVSZ nem hagyta elfelejteni a határon túli magyarok kettős állampolgárságát. Így jutottunk el a december 5-i népszavazáshoz, mellyel kapcsolatban a balliberális oldal nemcsak megdöbbenően erkölcstelen álláspontra helyezkedett, hanem egyértelmű jogi valótlanságot állít. Mindenekelőtt szögezzünk le két tényt: 1. A kettős állampolgárság jelenleg is létezik a magyar jogban, a magyar állampolgárság megadásának a határon túli magyarság részére sem nemzetközi jogi, sem hazai jogi akadálya nincs. 2. A kettős állampolgárság Svédország kivételével valamennyi európai országban létezik, s az Európai Unió legújabb politikájában kifejezetten támogatja,

mint emberi jogot. Ezért aki a határon túli magyarok kettős állampolgárságát ellenzi, kifejezetten az Európai Unió legújabb törekvéseivel megy szembe.

[...] Magyarországon jelenleg is valószínűleg százezres nagyságrendű a kettős állampolgárok száma; részben a külföldre menekült, ott állampolgárságot szerzett, de visszatelepült magyarok, vagy a honosítással az elmúlt ötven évben állampolgárságot szerettek. A kettős állampolgárság így a modern élettel teljes természetességgel együtt járó, tömeges jelenség, melyet az Európai Unió is kifejezetten támogat.

[...] A kettős állampolgárságnak az ellenzése szocialista-liberális oldalról így a legsötétebb diktatúra korát idézi, mely kifejezetten ellentétes az alapvető emberi jogokkal, s az Európai Unió joggyakorlatával. A kettős állampolgársággal szembeni más balliberális aggály is alaptalan. Társadalombiztosítási szolgáltatást általában abban az országban lehet igénybe venni, ahol a biztosított fizette a járulékot. Ezért a magyar társadalombiztosításra - kiindulópontként - semmiféle külön teher nem nehezedik; a Nyugatról hazatelepült magyarok külföldről kapják a nyugdíjukat. A választójog gyakorlása viszont lakóhelyhez kötött; ahogy a kb. kétmillió távolabb élő magyar állampolgár pusztán választójoga gyakorlásáért nem szerzett magyar lakóhelyet, így nem valószínű ez a határon túl élő magyaroknál sem.

[...] Emlékezzünk: néhány éve betelepítéssel kívánták megoldani a magyarság demográfiai katasztrófáját azok, akik most vadul tiltakozik a kettős állampolgárság ellen. Kérdés: miért jobb a szakképzetlen, nyelvet nem beszél, távoli országokból betelepített, mint a szakképzett, nyelvet beszélő magyar? Mikor az Európai Unió éppen ezért nyitja meg munkaerőpiacát az újonnan felvett tagországok előtt. Nem várom, hogy ezekre a kérdésekre Hiller, Gyurcsány és Kuncze urak válaszoljanak. A nem szavazatta buzdító kampányukkal minősíthetetlen cselekedetet követtek el.

(Jobbágyi Gábor: Elduruló állampolgársági vita, Magyar Nemzet, 2004. november 18.)

[...] A Trianon-traumához sem sikerült felnőnünk attól, hogy egy politikai kurzus megpróbálta lelkünkben semmissé tenni. Most itt az első - s egyben utolsó - lehetőség, hogy felnőjünk Trianonhoz, éspedig a külhoni magyaroknak adott kettős állampolgárság által. Románia néhány év múlva uniós tag lesz. Unión kívül akkor már "csak" a Vajdaság és Kárpátalja marad majd - mondhatnák tehát, hogy a sors előbb-utóbb "akarátának ellenére" rendezi a Trianon-traumát, hisz nagyjából átjárhatók lesznek a határok, s a magyarság lelki egésze térbeli, térségi egésként is megélhető lesz, minek akkor már arra a pár évre itt kettős állampolgársággal bajlódni? Hát épp ezért. Mert a kettős állampolgárság a híros kis Magyarország ajándéka lehet a hazájukból félútra fordítottaknak, azoknak, akiknek szeméből gyakorta csordult ki a könny. Nem mindegy, hogy mi adjuk-e, vagy az uniótól kapják. Nem mindegy, hogy uniós hozadék lesz-e a magyar egység, afféle melléktermék, oldalág, zárójelbe tett félmondat, macskakörömbe tett magyar kutya vagy saját ügy. Magyar ügy. Ne feledjük, a Trianon-trauma épp azért szálka mindmáig a baloldal szemében, mert Európa tette jóvá.

[...] A kettős állampolgárság egy tiszta demokrácia gesztusa lehetne az övéi felé. Kockázatok és mellékhatások nélkül, épp azért, hisz ez a gesztus nem nagyhatalmi alku következménye volna. Bizony-bizony, a kettős állampolgárság miatt nem fog senki a Don-kanyarba vagy Auschwitzba menni, végre tiszta lelkiismerettel lehetünk ragaszkodóan és hangsúlyosan magyarok. Létrejöhét az a várva várt új generációs hazafiság, amelyet immár nem terhel a világháborúk súlya. Ezért a magyarságélményért érdemes áldozatokat vállalni. Ha bekopog hozzád a testvéred, akkor nem a zseb kalkulátort veszed elsőként elő. Egyesek most mégis a szó hallatán, hogy magyar, a zseb kalkulátorukhoz kaptak.

[...] Budapesten az időkerék mellé felállítható volna egy másik óra is, amely népünk fogyását mutatná napról napra. Legalább tudjuk, mikor szállunk alá poklokra, tízmillió alá, s leszünk - szám szerint - már kis nemzet. Hét számjegyű. Ilyen körülmények közt mindennél fontosabb

ismét eggyé válnunk. Ez az a pillanat, amikor fejre áll a matematika, s a kettős állampolgárság, a kettő - egyet jelent. Egy nemzetet.

(**Sebeők János:** Bevégezhető tanfolyam, **Magyar Nemzet**, 2004. november 19.)

[...] A lakosság jelentős része kevés emocionális érzéssel bír a határon túli nemzettestrészek iránt, mert a szocializmus idején szinte szitokszó volt ezek emlegetése. Az átlagemberek közül (kivéve, ha volt valamilyen személyes kapcsolata) nagyon kevés ember érezte át ennek az ügynek a fontosságát. A szocialista időszakbeli "legyünk minden szomszédunkkal jóban, akkor csak megmaradunk" politika nem tette lehetővé a téma korrekt értékelését. Jó lenne ismerni a választ arra a kérdésre, hogy a mai posztkommunista vezérkar szerint vajon hogyan alakulhatott ki a szintén internacionalista irányítással működő környező országokban egy nemzeti érzésekre építő politika, ami még ma is választási eredményt befolyásoló tényező ezen államokban. Mert ezek az országok a szovjet ideológia kiszolgálása mellett megmaradtak hazafiaknak is.

[...] Ukrajna kivételével az összes környező állam ismeri és a gyakorlatban is alkalmazza a kettős állampolgárság intézményét. Nekik fontosak az anyaországon kívül rekedt testvéreik, csak nekünk nem lényeges. Hová jutottunk? Gondoljunk bele, mi lett volna a honfoglalás kori és az azt követő néhány században hazánkkal, ha nincsenek a Kárpátok alatt székely testvéreink, akik sokszor hősieken védték az országot a keletről érkező támadásoktól. Mit szólna a mai Erdély területén született Mátyás király, hallva a kormánypártok nem szavazatra buzdítását?

[...] Sokan mondják lenézően, hogy ebből egyesek érzelmi kérdést kreálnak, s ez felelőtlen megközelítés. Igen, az. Hány határon túli magyar mondott le magyar állampolgárságáról? Egy sem. Ők nem alamizsnát kapnak, hanem jogos igényüket teljesítjük e döntés által. Ezen kellene elgondolkozni Hiller István miniszternek, amikor a nemre adja le a voksát. Ez a mi nagy felelősségünk szakemberként, hogy átlépve a pártálláson, most az összes történelemtanár az igen mellett tegye le a voksát.

(**Szabó Zsolt:** Csak nekünk nem fontosak a külhoniak, **Magyar Nemzet**, 2004. november 19.)

[...] Gond akkor van, ha nemzet és állam feltűnően nem esik egybe. A trianoni béke, azaz nyolcvannégy év óta Magyarországgal ez a helyzet. A történeti Magyarországon az állam volt a tágabb, s a nemzet a szűkebb keret-1920 után a nemzet lett a tágabb, s az állam a szűkebb. Diktatúrában (pláne olyanban, mely szerint már holnapra nemzetközivé lesz a világ) az ilyesmi föl sem tűnik. Annál furcsább, hogy a magyar nemzetnek ezt a kétségkívül első számú problémáját mindeddig a Magyar Köztársaság is a (gyep-) szőnyeg alá söpörte. Most kikerült onnan, s mindenki elhűlt: hogyan lapulhatott ott annyi emberöltőn keresztül. A kettős állampolgárságról szóló népszavazás, illetve az igenlő voksolás csupán tapasz a trianoni seben. Nem sok köze van a geopolitikai valósághoz - inkább szimbolikus cselekvés. Ám nem pótcselekvés, hiszen szerencsés esetben lelki megerősödéshez vezethet - s ezt a jelképes politizálásra hagyományosan érzékeny jobboldal idejekorán felismerte. A baloldal azonban jobban szeretné ezt az egészet a szőnyeg alatt tudni, mint annyi "békés" évtizeden át. Ők; mióta lemondtak a kommunizmus világméretű győzelméről, sőt a szolidaritás valóban nemes eszméjéről is; ragaszkodnak a pragmatizmushoz. Ha szembetalálkoznak egy nemzeti ügygel, megriadnak tőle: minek csinálni a bajt; örülünk, hogy élünk. Rühellik a történelmet - kivéve, amit ők akarnak. Épp ezért demagóg kampányaikban a hasonlóan kisszerű ösztönökre apellálnak, Az irigységfaktorra, a kenyérféltésre. Véreik ellen vetik be a 23 millió románt.

(**Csontos János:** Életünk és vérünk, **Magyar Nemzet**, 2004. november 18.)

[...] Elképesztő hiba volt két balliberális pártelnöktől párviadalra hívni ki a nemzetet. Hiba volt idejekorán elárulni szándékaikat. A politikai elemzők eddig is tudták, hogy az SZDSZ és az MSZP elitje minden igyekezetével azon van, hogy maradéktalanul beteljesítse a bolsevista álmot az internacionalizmusról, ám a jámbor szavazók többsége ezt a maga teljes súlyában ezt soha nem fogta föl.

[...] A tét ugyanis nem csak az, hogy a nemzetáruló balliberális tábor megszégyenüljön, s nem is az csupán, hogy a Parlament elkezdhesse tárgyalni az elkerülhetetlenül kiterjesztendő állampolgárság ügyéről. A tét olyan óriási, amelyet nem ismert az elmúlt száz évben a magyar történelem. Ez lesz ugyanis az első eset, hogy a már korábban elkezdődött szellemi-lelki hanyatlás, mely a trianoni katasztrófában csúcsosodott ki, megállíthatóvá válik, sőt nagy valószínűséggel megfordul. Elkezdődik a nemzeti fölemelkedés.

[...] Nem ez lesz a legszebb eredmény-bár ez lesz az egyik kellemes haszon-, hogy a nemzetáruló liberálisok egyszer s mindenkorra kiszorulnak a magyar parlamentből, és a kommunista ihletésű baloldaliak kellő mértékűre zsugorodnak össze, hanem az, hogy a nemzet megismeri az erőt. Saját erejét.

(Bencsik András: Több Gyurcsány nincsen, **Magyar Demokrata**, 2004. november 18.)

A kettős állampolgárság bevezetését ellenző vélemények:

[...] Mi viszont elmegyünk szavazni, mondom, persze én is csak a magam nevében, de szintén többes számban, hogy stílusos legyek. Mind a két kérdésre "nem"-mel fogunk válaszolni, miközben a pokolba kívánjuk azokat, akik erre a szörnyűsége rákényszerítenek bennünket.

[...] A magyarság trianoni szétszakadásának maradandó, súlyos traumáit csak az Európai Unió integráló ereje gyógyíthatja meg. Ez lassú út, és nem zökkenőmentes, meg kell tehát könnyíteni. Ma a nemzetek - és különösképpen azok, amelyeket nem terhel világpolitikai felelősség vagy ambíció - elsősorban kulturális entitások. Az anyaországnak sokkal több szellemi és anyagi segítséget kell nyújtania annak érdekében, hogy túlnyúlva az országhatárokon megerősödjön és kiterjedjen az immár szembeszökő különbözőségeket is magában foglaló, egységes kulturális nemzet. Nagyvonalú vízümpolitikával elő kell mozdítani az utódállamok magyar kisebbségeinek mozgásszabadságát.

[...]Az "igen" szavazatok többsége esetén Romániában az áttelepülések következtében magyar párt többé minden valószínűség szerint nem juthat a parlamentbe. A romániai magyar állampolgárok leválnak a többségi nemzetről, és politikai képviselő híján hamarosan kiszolgáltatott helyzetbe kerülhetnek. A várható magyarellenos hangulatkeltés a román állampolgárságú magyarokat sem kíméli majd.

[...]A szlovák kormány valószínűleg úgy viselkedik majd, mint a kedvezménytörvény idején: bejelenti, hogy a magyar állampolgársággal járó kedvezmények diszkriminatív jellegűek, mert különbséget tesznek Szlovákia állampolgárai között. Ha a szlovákiai magyarok felvehetik a magyar állampolgárságot, akkor ettől a szlovákiai szlovákok vagy ukránok sem tilthatók el. Ugyanígy érvelhet Szerbia, sőt még Románia is.

Míg a kettős állampolgárságról szólva a jobboldal a nemzet újraegyesítéséről, Trianon sebeinek begyógyításáról szaval, nincs olyan kérdés, amely a nemzetet jobban megosztaná, mint ez. Nem véletlen, hogy a politikai pártok közül eddig egy sem bolygatta ezt az ügyet; az Orbán-kormány alatt semmivel nem váltak könnyebbé az állampolgárrá válás feltételei, mint korábban. A kedvezménytörvény persze már rosszat sejtetett: ez volt az első olyan momentum a köztársaság törvénykezésében, amely a politikai közösséghez való tartozást etnikai alapra próbálta helyezni.

[...]A legkisebb kockázatot Orbán Viktor vállalja. De ez a legkisebb sem elhanyagolható. Kétségtelen, hogy az igen győzelme nagyobb és hosszabb távú haszonnal kecsegteti, mint

amekkora politikai hátrányokat a vereség jelentene különösen, ha a szavazás ugyan érvénytelen lesz, de a végeredmény az igen szavazatok többségét mutatja majd. De az egyértelmű nem megmutatná a nacionalista program határait is. Márpedig Orbánnak e programon kívül más mondanivalója már régóta nincs.

(Szerkesztőségi álláspont: Az utolsó kijárat Erdély felé, **Magyar Narancs**, 2004. november 18.)

Nincs mese, itt bizony tragédia íródik, összetéveszthetetlenül magyar, és méreteinknek megfelelően kicsi, csak még nem tudjuk, hány felvonásban. A vége azért már sejthető: mint minden rendes tragédiában, itt is meghal a főszereplő. Közelebből: tíz-húsz éven belül megszűnik a trianoni probléma. Ha a népszavazáson a többség igennel szavaz, néhány év múlva nem marad számottevő magyar közösség a határokon túl. Nem lehet majd egyeseknek visszacsatolásról ábrándozniuk, nem lehet majd másoknak határokon túl átívelő újraegyesítésről szónokolniuk, mert a szónoklatok közben rohamos gyorsasággal megtörténik a visszacsatolás és az egyesítés. Csak éppen a magyarokat a magyar határon belül fogjuk visszacsatolni és egyesíteni. Területek nélkül.

[...] Egy magyarságot igazoló papírt a szívem fölött is viselhetek, de ha másra is jó, például arra, hogy átjöjjen Magyarországra, munkát vállaljak, tanuljak, egzisztenciát teremtsék, letelepedjek, csupa magyar között éljek, még hozzá jobban, mint Romániában, Szerbiában vagy Ukrajnában, akkor jönni fogok. Hiszen Erdélyből és a Vajdaságból nem egészen törvényes körülmények között is jönnek, hát akkor miért ne jönnének bátrabban és sokkal többen, ha szabad? Lehet azt mondani, hogy ez nem baj, az alacsony születésszám miatt Magyarországnak szüksége van és lesz a munkaerő pótlására.

[...] Csak azt hazudni nem szabad (lehetni lehet, persze), hogy történelmi igazságtalanságok helyrehozataláról és érzelmi elégtételről van szó. Mert nem tudunk helyrehozni semmit, ellenben beláthatatlan problémákat okozunk. Őszintén kellene beszélni, de belátom, reménytelen. Már miért vallaná be a Fidesz, hogy egy magyarányú népszavazási győzelemmel nem történelmi elégtételt kíván adni, hanem hatalmas csapást akar mérni a szocialistákra, akik így tartósan elveszíthetnék szavazóik egy részét (azokat, nevezetesen, akik csak azt az összefüggést látják, hogy magyar nem szavazhat magyar ellen, és netán arra a következtetésre jutnak, hogy a Fidesz magyar párt, az MSZP meg nem)? Vagy miért vallaná be azt, hogy az állampolgárság megadásával szeretné megerősíteni a saját folyamatos szavazat utánpótlását, hiszen a határon túlról érkezők nekik lesznek hálásak? És miért vallaná be az MSZP, hogy elsősorban éppen ettől tart, miközben az adatokat, számokat sorolja a várható gazdasági megterhelésről?

(Bolgár György: Kis magyar tragédia, **Népszava**, 2004. november 19.)

[...] A kisebbségi magyarok kettős állampolgársága gyökeresen ellentétes volna az állampolgárság nemzetközileg uralkodó gyakorlatával, amely szerint az állampolgárság nem etnikai hovatartozás, hanem egy állam határai között élés velejárója.

[...] A kisebbségi sors megoldásának nem az állampolgárság kiterjesztése az alkalmas eszköze.

[...] A kisebbségben élő magyarok azonosságának megerősítéséhez és felemelkedéséhez anyanyelvi oktatásra, kulturális intézményekre van szükség, amihez nem segít hozzá a magyar állampolgárság.

[...] A szomszéd országok magyar kisebbségeinek sorsán az adott országban való emancipáció és az adott társadalomba való integráció segíthet. A magyar állampolgárság alanyi jogon való tömeges megadása ezzel szemben formálisan is elválasztaná a kisebbségi magyarokat a többséghez tartozóktól, sőt "idegenként" állíthatná szembe őket velük, hiszen a magyar állam

iránti lojalitást fejezné ki, és így nehezíthetné közéleti szerepvállalásukat, integrációjukat és emancipációjukat.

[...] Magyarországnak alkotmányos kötelessége a kisebbségben élő magyarok támogatása, az anyaországhoz fűződő kapcsolattartásuk megkönnyítése. Ennek nem a magyar államhoz való jogi kötelék (magyar igazolván, állampolgárság vagy akár "külföldi magyar útlevél"), ha nem a szülőföldön való boldogulás elősegítése és az anyaországgal való kapcsolattartás feltételeinek javítása az alkalmas megoldása.

[...] Minthogy létezik és képviselhető a kisebbségi kérdés ilyen, jövőbe mutató megoldása, a kettős állampolgárságot mint a múltat folytató megoldási kísérletet akárcsak korábban a zsákutcába jutott státustörvényt - jó szívvel elutasíthatjuk. Nyugodtan menjünk el tehát szavazni, és jó lelkiismerettel, igazunk tudatában szavazzunk nemmel a népszavazásra feltett kérdésre.

(**Bauer Tamás**: Nemmel, jó lelkiismerettel, **Élet és Irodalom**, 2004. november 19.)

A kettős állampolgárság bevezetésével kapcsolatos egyéb vélemény:

[...] Negatív kampányokkal manapság igen nehéz csatát nyerni. Pláne, ha így csinálják. Amikor ezeket a sorokat írom, a fő üzenet valahogyan így szólt: lehet, hogy több (egyesek szerint: 5) százmilliárdjába is kerül majd a kettős állampolgárság a költségvetésnek. Értik, ugye? A költségvetésnek. Nem nekem, nem nekünk. Nem arról van szó, hogy kevesebbet érhet majd a nagymama nyugdíja, a kismamák gyes-e. Nem arról, hogy még kevesebb jut majd kátyútlanításra, iskolai étkezésre, kórházi modernizációra. Nem: a költségvetés sínyle meg a külföldi magyarok állítólagosan várható rohamát. Ez bizonyosan félelmetesen hangzik az összes állami bürokrata fülnek - de népszavazást nyerni ezzel bajosan lehet. Nem is beszélve arról, hogy a környező országokban élő magyarok számára, a Délvidéken néha elemi rettegésben élő magyarok számára - s valljuk be: még a baloldali érzelmű magyarok számára is - kezelhetetlen, visszatetszést keltő, megbotránkoztató az efféle érvelés.

[...] Én ha kormány lennék, a szavazás előtt azért nyilvánosságra hoznék egy elszámolást: a rendszerváltás óta eltelt tizenöt évben vajon hányszor tíz- és százmilliárd forintot költöttek a magyar adófizetők a környező magyarságra? Konkrétan mire mentek el a százmilliárdok? Mi épült belőlük? S mennyi az a pénz, ami csöndben eltűnt kézen-közön, amiről gyanítható, hogy nem a közösség javára, hanem néhány ember gazdagodására szolgált? Itt az ideje egy ilyen elszámolásnak is. A továbbiakban azután már nem is beszélnék számokról. Százmilliárdok nélkül is baljós dolgokat látok magam előtt. Vajon végiggondolták-e a népszavazás kezdeményezői, micsoda időzített bombát helyeznek el, micsoda magyar-magyar ellentét magvait hintik szét? Azt mondják: nem kell félni a szociális juttatások összegének növekedésétől, hiszen azt az újonnan átjövő munkába állók megtermelik majd. Így is volna ez - ha nem lenne Magyarországon kínzó munkanélküliség. De itt az van.

[...] Félreértés ne essék: nem vagyok a magyar nemzet egységesítése, a külföldön rekedt magyar milliók segítése ellen. De a közelmúlt történelme bebizonyította, hogy az etnikai alapú "rendezések" a Kárpát-medencében és a Balkánon hihetetlen feszültségeket szítanak. A kölcsönös sérelmek, a szegénység, a kenyérharc könnyen egymásnak uszít népeket, népcsoportokat, etnikumokat. Nagyon, nagyon óvatosan és meggondoltan szabad csak hozzájuk nyúlni. Egy ilyen - nyilvánvalóan aktuálpolitikai érdekek és választási pozíciószerezés által motivált, s hübelebalázs módjára megrendezett - népszavazás leírhatatlan károkat okozhat a nemzetnek. Többet, mint az évi néhány százmilliárd.

(**Sós Péter János**: Az állampolgárság kettős csapdája, **Népszava**, 2004. november 16.)

A kettős állampolgárság bevezetésével foglalkozó publicisztikák:

Giró-Szász András: Érdekek és értékek a kettős állampolgárság tükrében, Magyar Nemzet, 2004. november 16.

Lovas Rezső: Kerüljük el a lelki Trianont!, Népszabadság, 2004. november 16.

Lukács Csaba: A magyarok ára, Magyar Nemzet, 2004. november 17.

Jobbágyi Gábor: Eldurvuló állampolgársági vita, Magyar Nemzet, 2004. november 18.

Csontos János: Életünk és vérünk, Magyar Nemzet, 2004. november 18.

Bencsik András: Több Gyurcsány nincsen, Magyar Demokrata, 2004. november 18.

Szerkesztőségi álláspont: Az utolsó kijárat Erdély felé, Magyar Narancs, 2004. november 18.

Sebeők János: Bevégezhető tanfolyam, Magyar Nemzet, 2004. november 19.

Szabó Zsolt: Csak nekünk nem fontosak a külhoniak, Magyar Nemzet, 2004. november 19.

Bolgár György: Kis magyar tragédia, Népszava, 2004. november 19.

Bauer Tamás: Nemmel, jó lelkiismerettel, Élet és Irodalom, 2004. november 19.

Vita a kettős állampolgárság bevezetéséről (4. rész) - sajtóvisszhang

Dátum: 2004. november 29., hétfő

HÍR:

Miután a Magyarok Világszövetsége több mint kétszázezer hiteles aláírást gyűjtött össze, az Országgyűlés szeptember 13-i döntése értelmében Mádl Ferenc köztársasági elnök ügydöntő népszavazást írt ki december 5-ére a kettős állampolgárság bevezetésével kapcsolatban. A referendumon a választópolgárok arról dönthetnek, hogy kaphassanak-e magyar állampolgárságot azok, akik magyar nemzetiségüket magyar igazolvánnyal vagy törvényben meghatározott más módon igazolják. A kormány- és az ellenzéki pártok szögesen eltérő álláspontjának közelítése érdekében az MDF négypárti egyeztetést kezdeményezett. A november 23-i egyeztetés azonban a parlamenti pártok közös nyilatkozata nélkül zárult, mivel a felek nem írták alá a népszavazáson való részvételre buzdító politikai nyilatkozatot. Míg az MSZP és az SZDSZ támogatta volna az MDF javaslatát, a Fidesz-MPSZ csak módosítással fogadta volna el. Herényi Károly, a kezdeményező MDF frakcióvezetője szerint a közös nyilatkozat meghíúsulásából kifolyólag a választópolgárok nem a magyar állampolgárság ügyéről fognak szavazni, hanem pártszimpátia alapján voksolnak majd. Lendvai Ildikó, az MSZP frakcióvezetője kijelentette: a nagyobbik ellenzéki párt által javasolt kiegészítés szerint mind a négy parlamenti párt az igenre buzdít a kettős állampolgárság kapcsán, ezt az álláspontot azonban az MSZP és az SZDSZ nem osztja. Németh Zsolt, az Országgyűlés Külügyi Bizottságának Fidesz-MPSZ-es elnöke szerint áthidalhatatlan ellentétek vannak a pártok között a tartalmi kérdéseket illetően, ezért vált a közös politikai nyilatkozat kiadása lehetetlenné.

Összefoglalás:

A kettős állampolgárság bevezetését támogató vélemények:

[...] "És nemzetközivé lesz holnapra a világ" - énekelték átszellemült arccal a nemzetközi szocialisták. Akiknek a haza, a magyarság csak működési területet jelent. Akik a határon túli magyarok magyar állampolgárságának megadása ellen kampányolnak a magyar adófizetők pénzéből. A pápai Gyurcsány gyerek meg a pártelnökké lett Pisti, a Hiller. Magyarországnak ma olyan kormánypártjai vannak, és olyan kormánya van, amely nem a magyar nemzet érdekeit képviseli. A magyar nemzetet ugyanis a magyar nemzethez tartozók alkotják. Határra, hitre, vallásra, származásra és pártállásra való tekintet nélkül. Mindazok tehát, akiket összeköt a közös tradíció, a közös nyelv, a közös kultúra, az a sorsközösség, amelyet magyar érez magyar iránt, több mint ezer év óta. Egy nemzethez tartozni azt jelenti, hogy ami

nemzettársaimmal történik, az velem is történik, sikerük az én sikerem is, bukásuk az én bukásom is.

[...]Aki ezt a láthatatlan szövetet felfejti, nemet mond a nemzeti összetartozásra, a magyar-magyar közötti szolidaritásra, vagyis megtagadja a sorsközösséget és ezzel véglegesen szétszakítja a nemzetet. Gyurcsány és Hiller ezt tették. Szégyenteljes magatartásukra nincs méltóság. Rákosi Mátyás és Kádár János hivatkozhatott a meg; szálló Vörös Hadsereg, ők azonban egy szabad ország élén állnak, szabad akaratukból cselekszenek.

[...] Különböző számszaki bűvészkedéssel kiszámolták, hogy a magyar adófizetőknek fejenként több mint 16ezer forint pluszterhet jelent a trianoni békeparancssal határaikon kívülre kényszerített magyar testvéreink kedvezményes honosítása. Ilyen érvel az próbálkozik, aki szerint az élet minden kérdése a bevétel-ki adás összefüggésében ragadható meg. Így az az üzletember gondolkodik, aki azt latolgatja éppen, beruház-e a gyarmatokon. Aki ugyanis hazájában készül tisztességes üzletet kötni, az "üzleti tervét" megbízható, ellenőrzött és komoly számításokra alapozza. De a nemzet jövőjét érintő kérdésben sem egy magyar miniszterelnök, sem egy magyar párt elnöke nem engedheti meg magának, hogy érveléséhez kizárólag légből kapott, hajánál előráncigált összegekre hivatkozzon. Ez az érvelés a 23 millió románnal való szoci riogatás szintjén marad.

[...] Egyik nap azt mondja, az országban nagy a jólét. Másnap pedig azt, hogy bocs: mégsem mindenkinek, csak nekem, meg talán a Pistinek, a Hillernek. Nem lehet egy ilyen horderejű ügyben, mint a kettős állampolgárság kérdése, a nyilvánosság elé kiállni és tagadásra buzdítani a magyar polgárokat, majd egy hét múlva azt mondani, bocs: nincs is álláspontom. Közben a kormányt arra utasítani, hogy mindenféle számszaki és statisztikai barbatrúkkókra hivatkozva ijessze el a polgárokat a pozitív választól, és fenyegetse meg őket azzal, hogy milyen hatalmas összegekbe fog mindez nekik kerülni.

[...] Nem lehet demagóg módon hirtelen úgy tenni, mintha Gyurcsánynak; Hitlernek egy pillanatig is fontos lenne a magyarság megtartása szülőföldjén.

(**Schmidt Mária:** Az internacionalé és a magyar nemzet érdekei, **Magyar Nemzet**, 2004. november 20.)

El tudunk képzelni egy olyan családot, amelyben a ház ura örül, ha gyerekei nem jönnek haza a vasárnapi ebédre? És egy olyan háziasszonyt, aki azért szurkol, hogy ma ne keljen fel a nagymama, mert akkor több hús marad a fazékban? Pedig ilyen lélekcsereelő időket élünk most - a család, vagyis a magyar nemzet bizonyos tagjai megpróbálják elfalazni a családtagokat egymástól. Nem tudom, létezik-e egyáltalán olyan magyar família a jelenlegi országhatárok között, amelynek felmenői, közeli és távoli rokonai között nincs legalább egy felvidéki, kárpátaljai, erdélyi vagy délvidéki rokon. Gondolkodtunk-e már azon, hogy mit mondunk nekik december ötödike után, ha a többség nemmel szavaz vagy nem megyünk el elegen a voksolásra?

[...] Először csak egy elvi kérdésről döntünk, de már most arra kérnek, hogy adjuk fel az elveinket is. Cselekedni kell, mielőtt nem késő! Sokan gondolják ezt így: soha annyi kétségbeesett telefon, levél, villanyposta és sms-üzenet nem érkezett hozzám (is), mint ezekben a napokban. Csináljunk valamit! - mondják az emberek a nemzet egyesítése iránt érzett óriási felelősséggel és az erős ellenkampány miatti tehetetlen dühvel. Fájdalmas mozgalom, kétségbeesett mozgósítási törekvés indulna, ha valaki élére állna az elkeseredetteknek. De nem várjuk, hogy valaki megfogja a kezünket és elmagyarázza, mi a feladat, amikor a saját közösségünkben, ismeretségi körünkben is tehetünk a cél érdekében.

(**Lukács Csaba:** Adventi döntés, **Magyar Nemzet**, 2004. november 22.)

[...] Ami most történik a határaikon kívül rekedt magyar nemzettársaink kedvezményes honosítása tekintetében, minden fent említett esetről szomorúbb történet. Kezdjük

mindjárt a félreértések és félremagyarázások sorát az elnevezésnél. Miről is beszélünk itt? "Kettős állampolgárságról"? Nem, tisztelt olvasók, nem arról beszélünk, hanem arról, hogy kedvezményes, könnyített módon kívánjuk - kérelemre magyar állampolgársághoz juttatni honfitársainkat, akik nem Magyarországon élnek. Mivel riogatnak ezzel szemben minket, választókat? Hogy "beözönlenek" magyar honfitársaink, és elveszik azt, ami a miénk. A kedvezményes honosítás azonban éppen ennek az ellenkezője, ugyanis nem kellene Magyarországra jönni, itt letelepedni, itt jövedelemmel rendelkezni, tehát munkahelyet, kereső foglalkozást létesíteni, hanem otthonról, Székelyföldről, Délvidékről, Felvidékről, Kárpátaljáról, Szlavóniából ki sem mozdulva, egyéni kérelemre intézni az ügyet, a megalkotandó jogszabály szerint.

[...] Véleményem szerint önmagában az a tény, hogy ebben a hazug és igaztalan propagandában élen járó szerepet vállalt a mai magyar miniszterelnök, valószínűleg páratlan a maga nemében mind a magyar múltat, mind a mai nemzetközi példákat tekintve. Megkockáztatom, hogy a kommunista rendszer magyar miniszterelnökei sem merészték volna ezt megtenni. Az már csak egy kis ráadás, hogy a mai magyar miniszterelnök arra utasította kormánya tagjait, közöttük saját pártja újoncian debütáló elnökét, hogy különböző hamis premisszákból kiindulva égbekiáltó számárságokat szajkózzanak.

(Balsai István: Szomszédaink túl vannak a döntésen, Magyar Nemzet, 2004. november 23.)

Az amatőrizmus, a tudatos félrevezetés és a csúsztatás megint divatba jött Magyarországon a kettős állampolgársággal kapcsolatos népszavazás ügyében. Jómagam lassan tizenöt éve kettős, kanadai-magyar állampolgár vagyok, úgy gondolom tehát, hogy erős tényalapja van annak, amiről a következőkben számot adok, tudom, miről beszélek. Mít is jelent ez a kettős állampolgárság például számomra? Kezdjük mindjárt a kötelmekkel. Mint kettős állampolgár, Magyarországon a honi törvények - pontosan úgy, mint minden magyar állampolgárra - rám is érvényesek.

[...] Viszont hiába van magyar útlevélem, ettől még nem kapok ingyen egészségügyi ellátást Magyarországon. Biztosítási kártya nélkül mindenki tizet, még az is, akinek magyar útlevele van, tessék csak megnézni a rendelőintézetben. Szociális ellátást vagy nyugdíjat sem kapok (nem vagyok jogosult, nem vagyok biztosított), nem szavazhatok országgyűlési választásokon (nincs magyarországi lakóhelyem és személyi igazolványom, nem vagyok benne a nyilvántartásban), nem kapok semmi juttatást állampolgári jogom. Amit kapok, az egy szimbólum, egy dokumentum, egy lehetőség. Magyarán, nem kerülök egy fillérjébe sem az államnak.

[...] Ahogyan Orbán Viktor ex-miniszterelnök mondta: a kettős állampolgárság megadása egy petájkába sem fog kerülni a honi magyaroknak. Működő demokráciákban az állampolgári jogok tényleges gyakorlása és az ehhez ifiződő előnyök és kötelességek viszont világos törvények szerint vajnak szabályozva, állandó lakóhely szerint. Ez a szabályozás a parlament hatásköréden van, mint azt már annyiszor hallhattuk. Vannak viszont az állampolgársághoz tartozó szimbólumok, mint például himnusz, zászló, címer, útlevél, valahová való tartozás, illetve az ezzel kapcsolatos letelepülési lehetőség. Ezek talon a legfontosabb érvek a kettős állampolgárság mellett: visszavenni azokat a magyarokat ebbe a kötelékbe, akiket akaratukon kívül szakítottak ki belőle.

[...] Nézzük csak meg közelebbről az érdek vezérelte Gyurcsányt: jobb kezét szívére szorítja, mikor a Himnusz nyilvánosan elhangzik, és tetszelegni szeretne a televízióban. Megható, ugye? Ezeknek a Gyurcsányoknak viszont nincsenek érzéseik, hagyományaik, kötődésük, elveik. Mi van ehelyett? Pénz és hatalom. A pénzről már szóltunk, a hatalomról még nem.

[...] A lényeg a vagyon, a hatalom és a hatalomban maradás. Közben a kormányoldal megfélemlíti a szavazópolgárokat megint, élénk fantáziával, spekulatív költségek emlegetésével. Ki tud többet mondani, nagyobbat lódítani? Ettől bizony még sok olyan ember

is fél, aki becsületes, de a tönk szélére sodródott. Kisnyugdíjasokba oltják a rettegést, számokkal dobálóznak a költség oldalán (érdekes módon a bevételről elfelejtkeztek), gyalázatosan manipulálják az embereket, magyar vágja a magyart. Aztán majd jön Gyurcsány, bemegy a szavazófülkébe, behúzza a nemet a kettős állampolgárságra, és elmegy fagyaltózni (ki tudja, talán egy fiatalabb feleséggel). Ez szégyen és gyalázat.

(**Vancsó Gyula:** Egy kettős állampolgár szemével, **Magyar Nemzet**, 2004. november 23.)

Egész életemben tudatosan törekedtem arra, hogy szóbeli és írásbeli megnyilvánulásaimban is lehetőleg visszafogott és toleráns legyek, s igyekeztem úgy - udvariasan - megfogalmazni véleményemet, hogy mások érzékenységét ne sértsem. Ugyanakkor soha nem tértem ki az egyenes véleménynyilvánítás elől, csak megpróbáltam józanul, körültekintően - a szélsőséges megnyilvánulásoktól elhatárolva magamat - megfogalmazni nézeteimet. Mindig igyekeztem kiegyensúlyozott s nem pedig radikális vagy éles konfrontációt eredményező vélemény kialakítására. Most azonban a (trianoni) határon túli magyarok állampolgárságának megadása ügyében nem tudok hűvösen józan, elfogulatlan maradni. Olvasva az MSZP-SZDSZ-kormány érveit, egyszerűen nem maradhat az ember toleráns. Nem, mert vannak határok, amelyet egy ember, egy kormány, egy kormányfő nem léphet át. Nem léphet át akkor, ha valóban magyar embernek, Magyarorszáért, illetve a magyar nemzetért felelős kormánynak, Magyarország miniszterelnökének vallja magát. Egy olyan embernek, kormánynak, miniszterelnöknek, akinek nem csupán joga és lehetősége, de - mondjuk ki bátran - kötelessége is azon magyar embereken segíteni, akiket (szüleiket, nagyszüleiket) a tragikus trianoni döntés megfosztott korábbi, magyar állampolgárságuktól. Hiszen ők - a kassai, zentai, ungvári, kolozsvári tatagyarok - éppúgy részei a magyar nemzetnek, mint azok, akik a határokon belül élve vallják magukat magyarnak.

(**Szabó S. András:** Nem tolerálható a Kormány elutasítása, **Magyar Nemzet**, 2004. november 23.)

A kettős állampolgárság bevezetését elutasító vélemények:

Lakosságcsere. Ez lehet a kézenfekvő megoldás a kettős állampolgárság ügyében. Kész csoda, hogy a népszavazási "igenek" mellett kampányolóknak még nem jutott eszükbe. Vagy inkább: még nem mondták ki. Pedig milyen egyszerű. Tehát: ki kell cserélni a határon túliakat a határon belüliekre. Így egy csomó rossz magyar helyett jöhet az igaz magyarok tömege. Dupla a haszon. Ilymódon eltávolíthatók a megrögzött kommunisták, internacionalisták, liberálisok, Gyurcsányostól, Medgyessytől, Kovács Lászlóstól. Helyüket pedig elfoglalhatják azok, akiket a valóban igazságtalan történelem elszakított az anyaországtól.

[...] Az "alja népek" kifejezés különben a Magyar Rádió elnökétől származik. Egy vidéki fórumon Kondor Katalin így nevezte mindazokat, akik a kettős állampolgárság ellen szavaznak. A közszolgálati rádió elnökéről van szó, akinek magánvéleménye - nyilvánvalóan - eltér attól, amit hivatalosan képviselni kell, különben hogyan is tudná megkövetelni a kiegyensúlyozott hírszolgáltatást saját beosztottaitól.

[...] Az eszközökben nem válogató kampány egyik szép példája az, ami most "a nyomda ördöge" (copyright Pilhál György, Magyar Nemzet) körül folyik. A hatalmat bitorló gazemberek ugyanis nem áttallottak egy kampánykiadványt egy székelyudvarhelyi nyomdában kinyomtatni.

[...] És ha valaki azt állítaná, hogy na de hiszen a Fidesz is nyomtatott kampányiratot külföldön, az meg külön szégyellje magát. Igaz, 2002-ben nem magyar nyomdában készült el a két forduló között Orbán Viktor kampánylevele.

[...] De mindez nem fontos. Lényeges dolgokról lehetőleg ne essék szó. A Fidesz szándékai szerint nem érvek és ellenérvek, politikai és gazdasági álláspontok csapnak össze. Ők újra a

tipikus lejárattal próbálkoznak. Ez már többször nem vált be, de hátha egyszer mégis. Csakhogy a lejárattási kampány a gondolkodó emberekre nem hat. A nem gondolkodók viszont önmagukban nincsenek annyian, hogy velük akár választást, akár referendumot lehessen nyerni.

(**Sebes György**: Kampányban, **Népszava**, 2004. november 20.)

[...]Ha a kórház-privatizáció megtiltására tett javaslat győz, biztosan tovább folytatódik a magyar egészségügy agóniája. Ha a kettős állampolgárság bevezetésére tett javaslat győz, beláthatatlan zűrzavar keletkezik a magyar-magyar viszonyban, a határok körül élő magyarok és a többségi nemzetek viszonyában, a magyar állam és a szomszéd államok viszonyában, továbbá Magyarország és az Európai Unió viszonyában. Az "igen"-ek veresége önmagában semmit nem oldana meg. De legalább nyitva tartaná a lehetőséget az ésszerű és méltányos megoldások előtt. Az "igen"-ek győzelme hosszú időre lezárná ezt a lehetőséget; álkérdések és álválaszok körüli álharcokba kényszerítené a magyar politikát. A népszavazás tétje az, hogy meg tudjuk-e óvni demokráciánkat a populista demagógia felülkerekedésétől.

[...] Az "igen" győzelme olyan egyének számára biztosítana alanyi jogot a magyar állampolgársághoz, akik nem Magyarország területén élnek, viszont a magyar etnikumhoz tartoznak. Az etnikai alapú állampolgárság megadásával a magyar állam a saját jogi fennhatósága alá vonná a szomszéd országok polgárainak egy részét. A népszavazásra föltett kérdés nem arra vonatkozik, hogy kezdjen-e tárgyalásokat a magyar kormány a szomszéd államok kormányaival a kettős állampolgárságról, hanem azt, hogy alkosson-e az Országgyűlés törvényt a magyar állampolgárság kiterjesztéséről (akár hozzájárulnak ehhez szomszédaink, akár nem). Így hát a döntés egyoldalú volna. Márpedig egy állam jogi fennhatóságának egyoldalú kiterjesztése egy másik állam polgárait, akik annak az államnak a területén élnek, megsérti az érintett állam szuverenitását.

[...] S vajon a magyar-magyar viszony méltányos rendezését a kettős állampolgárság megadása jelentené-e? A Fidesz szerint ez a lépés semmibe sem kerülne. Ez nem hihető. A kormány szerint súlyos ára volna. Ez hihető, de önmagában nem elfogadható érv. Lehet, hogy a költségek tetemesek, mégis kötelességünk vállalni őket. Ám nekünk nemcsak a határon túli magyarokkal szemben vannak kötelezettségeink, hanem nyomorúságos helyzetű honfitársainkkal, a rendszerváltás veszteseivel szemben is. Anyagi eszközeink azonban korlátozottak. Meg kell fontolnunk, hogy mire, mennyit indokolt költeni. A kettős állampolgárság megadása elébe vágna az egybevetésnek. Ami állampolgári jogon jár, az nem tehető mérlegelés tárgyává. Szegénységben élő honfitársaink sürgető igényei semmit sem nyomnának a latban. Másodszor is ők lennének a vesztesek.

[...] Az "igen" győzelme visszarántana bennünket a múlt ködös nacionalizmusába, a magyar nemzeti politikát revizionista nosztalgiák rabjává tenné, megmérgezné a hazai közéletet, a szomszéd népekhez való viszonyunkat és a magyar-magyar kapcsolatokat, továbbá ártana az EU-n belüli elfogadottságunknak. A tét az, hogy ezeket a konzekvenciákat elkerüljük-e. Az "igen"-ek sikere a politikai demagógia győzelme volna.

(**Kis János**: Miért megyek el szavazni?, **Népszabadság**, 2004. november 20.)

Miért akartam igennel szavazni? Először is azért, mert magam is menekültektől származom, édesanyámnak a ma Ukrajnához tartozó Beregszászról kellett elmenekülnie, holott gépészmérnök nagyapám és orvos dédapám valamint az egész családjuk nagyon sokat tett Kárpátjáért, és mély, fájó, nem gyógyuló sebet ütött lelkükben az, ami az első világháborúba való értelmetlen beugrásunk következtében történt.

[...] Igennel akartam szavazni racionális megfontolásokból is. Úgy látom, a migráció az egész fejlett világot nemcsak egyszerűen jellemzi, hanem előbbre is viszi. A bevándorlók mindig vállalkozó kedvűek, mindig ambíciózusak.

[...] Igennel akartam szavazni azért is, mert úgy éreztem, fontos, hogy kitörjünk egy rossz sémából: abból nevezetesen, amivel a jobboldal folyamatosan rágalmaz bennünket, hogy a liberálisok nemzetellenesek.

[...] Sajnos azonban, az a képtelen helyzet alakult ki, és ez kifejezetten néhány politikai erő bűne, hogy egy olyan /mélyen nemzeti érzelmű ember/, mint amilyenek én magamat tartom, nem teheti meg, hogy most igennel szavazzon. Egyszerűen elvették ezt a döntési lehetőséget tőlem, belekényszerítettek egy hamis dilemmába. Engem nem az izgat, hogy mennyibe kerül ez a döntés, milyen terheket ró ránk s így tovább. Azt hajlandó vagyok tudomásul venni, hogy segítenünk kell.

[...] Nyilvánvaló, hogy az igen szavazat nem segít megoldani azt a társadalmi-gazdasági-emberi problémahalmazt, ami az első világháború után szétszabdalt, valamikor egységben működő Kárpát medencében azóta kifejlődött, hála a nacionalista és a diktatórikus rendszereknek. És nyilvánvaló, hogy sokba kerül, de ezt még hajlandó lettem volna bevállalni, gesztusból. Azt azonban nem lehet vállalni, hogy az igen szavazattal felhozzam azokat a politikai erőket, amelyek visszavinnének bennünket oda, ahonnan egyszer kiszabadultunk.

[...] Az idő be fogja bizonyítani, mégpedig nagyon hamar, egy évtized alatt, hogy akik nem akarunk visszamenni a múltba, olyan jövőt tudunk teremteni, amely minden itt élő embernek valóban segít a közös boldogulásban. Magyarak, nem magyarnak, határontúlinak és itthoninak egyaránt.

(Szunyogh Szabolcs: Miért akartam igennel szavazni?, Népszava, 2004. november 22.)

A Fidesz elvei kizárják a kettős állampolgárságot. Kizárják az állampolgárság és a nemzeti azonosságtudat, a magyarság és a magyarországi állampolgárság összekapcsolását, mert a párt úgy véli, hogy a "politikai nemzet (államnemzet) koncepciója alkalmatlan arra, hogy a Közép- és Kelet-Európában létező sokféle érdeket és értéket megjelenítse a politikában".

[...] Az állampolgársági vitában a Fidesz érvelhetne a legtisztábban és leghitelesebben. Ha létezne. De, mint tudjuk, nem létezik. Emlékét őrzik a régi dokumentumok, melyeket főttebb idéztünk Magyarország Politikai Évkönyvének 1990-es és 1992-es köteteiből.

[...] A Fidesz, ha megvolna még, a kettős állampolgárság ügyében a Nemet támogatná ugyan, de az "egyes" állampolgárság ügyében az Igent. És ezzel egyedül maradna. Miként a nemzetállami felfogás következetes elutasításával is, hiszen a "nemzetpolgárság" vaskarikája is nemzetállami fából készült. A kormány(koalíció) és az ellenzék azon vitatkozik, hogy mennyibe kerülne a kettős állampolgárság, és az Igen, vagy a Nem vezetne-e tömegesebb áttelepüléshez.

[...] A kormány úgy tesz, és úgy számol, mintha komolyan venné, hogy több százezer ilyen állampolgár lehet. De ha így számol, és ezt vállalhatatlannak tartja, akkor nemcsak a kettős állampolgárság megadását tartja annak, hanem az "egyes" állampolgárságét is azok számára, akik átjönnének. Mindenki mélyen hallgat arról, hogy Igent mondanának-e önékik, vagy Nemet. A határokon belül azért hallgatnak erről, mert tartanak tőle (gyáván és joggal), hogy a nemzeti lelkesedésből nemzeti közöny lesz, amint pénzről van szó; a határokon kívül pedig azért, hogy ne kelljen bevallani: nem érzelmi, nem szimbolikus okokból szeretnének kettős állampolgárságot, hanem azért, hogy áttelepülhessenek (pláne: gyermekeik), amikor kívánnak, vagy amikor muszáj.

(Révész Sándor: A Fidesz kísértete, Népszabadság, 2004. november 24.)

A kettős állampolgárság népszavazási kezdeményezése üres. Nemcsak úgy, hogy a politikai elit különböző csoportjai hazudnak, elhallgatnak és túloznak, hanem totális ideológiai értelemben is, amint azt Tamás Gáspár Miklós megírta a Népszabadság Hétvége-mellékletében (november 13.).

[...] Szóval itt vannak már a magyarok és a nem magyarok a diszkriminált, marginális, transznacionális munkás státusában. Ahogy a globális kapitalizmusban illik. Joggal vetődik fel a kérdés, hogy akkor miért ne örüljünk a kettős állampolgárságnak, hiszen az legalább jogokat adna. Több okból sem. E jogokat ugyanis senki sem akarja megadni nekik. A beutazás szabadságáról beszélnek a magyarországi politikai élet mindkét oldalán, s hogy így majd szabadon jöhetnek be a környező országokban élő magyarok. Meg hogy ez nem kerül a magyar adófizetőnek egy fillérjébe sem. Meg maradjanak a szülőföldjükön. Rendben is van, ha figyelembe vesszük az adott társadalmi rendet. A tőkés állam ezeket a csoportokat csak be akarja engedni, hogy olcsón kiszolgálják mezőgazdasági, építőipari, ipari és bűnügyi vállalkozásaikat és a középosztályi létet.

[...] Vállalja el akkor a magyar állam ezt a terhet? Nincs itt elég baj? Van bőven, és ezt leginkább azok tudják, akik már így is versenyhelyzetben vannak a külföldi állampolgárokkal az alkalmi munkák piacán. De ezek nem egymást kizáró okok: egymást erősítik. Nem kettős állampolgárságra volna szükség, hanem a magyarországi munka védelmét kellene megerősíteni a világkapitalizmus ellenében, függetlenül attól, ki végzi e munkát. Más szóval: védelmet minden magyar és nem magyar munkásnak állampolgárságtól és az itt-tartózkodás jogi formájától függetlenül!

[...] Világos az ellenvetés: ezzel más államokhoz képest Magyarország "paradicsomi" állapotokat teremtené a migránsok számára, s csak nőne az idevándorlás és a feszültség is. És talán éppen ez a legfontosabb vitakérdés, amellyel társadalomkutatóként és a világban gondolkozó emberként (nem polgárként) foglalkoznunk kell.

(**Melegh Attila:** A globális munkás védtelensége, **Népszabadság**, 2004. november 24.)

A kettős állampolgárság bevezetésével foglalkozó publicisztikák:

Schmidt Mária: Az internacionalé és a magyar nemzet érdekei, Magyar Nemzet, 2004. november 20.

Sebes György: Kampányban, Népszava, 2004. november 20.

Kis János: Miért megyek el szavazni?, Népszabadság, 2004. november 20.

Szunyogh Szabolcs: Miért akartam igennel szavazni?, Népszava, 2004. november 22.

Lukács Csaba: Adventi döntés, Magyar Nemzet, 2004. november 22.

Balsai István: Szomszédaink túl vannak a döntésen, Magyar Nemzet, 2004. november 23.

Vancsó Gyula: Egy kettős állampolgár szemével, Magyar Nemzet, 2004. november 23.

Szabó S. András: Nem tolerálható a Kormány elutasítása, Magyar Nemzet, 2004. november 23.

Révész Sándor: A Fidesz kísértete, Népszabadság, 2004. november 24.

Melegh Attila: A globális munkás védtelensége, Népszabadság, 2004. november 24.

Vége a mézesheteknek - a kormányoldal és az ellenzék októberi kommunikációja

Dátum: 2004. november 29., hétfő

Október első felében még töretlennek látszott a gyurcsányi lendület. A kormány megalakulása, a költségvetés vitája, az antifasiszta akciózás, majd az MSZP Kongresszusa korlátlan teret adtak Gyurcsány Ferencnek és Hiller Istvánnak a politika formálásában. A kormányoldal kommunikációjának kulcsszavai továbbra is az igazságosság és a lendület voltak. Az újkéletű fegyelmezettségnek köszönhetően a költségvetési vitától az október 23-i ünnepeken elhangzott beszédekig rendre ez a két szó szerepelt a központban. Ezzel párhuzamosan a kormány és az MSZP a szimbolikus politizálás terén is újat mutatott. A Bácsfi Diána keltette fasisztaveszély felturbózása, a Terror Háza előtti sikeres nagygyűlés,

majd a Károlyi-megemlékezések a baloldal hagyományteremtő és -újraélesztő szándékait tükrözték. A Terror Háza jelképes "visszafoglalása", illetve a hazafiság kormányzati kommunikációba emelése a jobboldal számára még sok gondot okozhat a jövőben. De a jobboldal más területen is vesztesre áll: az orbáni "múlt és jövő erői" szembeállítás látványosan visszajára fordult. A fiatalos, lendületes, a Parlamentben aktív és az ellenzéknek keményen visszamondogató Gyurcsány inkább tűnt a jövő emberének, mint a templomokba visszavonuló, érthetetlen bibliai idézetekkel előhozakodó Orbán.

A fiatalos lelkesedés, a "pezsgés és tűz" jegyében zajlott az MSZP tisztújító Kongresszusa is. Hiller pártelnökké választása, az MSZP felső vezetésébe bekerülő néhány - de a vártnál kevesebb - új arc, a Kongresszuson megjelent feltűnően sok fiatal szocialista, illetve a pártelnök aktív médiajelenléte valóban azt a benyomást keltették, hogy az MSZP változik. A Gyurcsány-Hiller páros sikerét azonban beárnyékolta, hogy az MSZP régi gárdájának emblemikus figuráját, Szekeres Imrét nagy szavazattöbbséggel elnökhelyettessé választották.

Ki dolgozott már?

- "Talán éppen ezért tudhatja Orbán Viktor, hogy mi is lehetne az az üzleti terv, de talán éppen azért nem tudja, mert soha nem dolgozott, ezért fogalma sincsen arról, hogy mi a különbség egy üzleti terv és egy kormányprogram között."
Gyurcsány Ferenc, miniszterelnök, október 4.
- "A miniszterelnök még életében nem végzett kétkezi munkát" *Kontúr Pál, a Fidesz-MPSZ Munkástagozatának vezetője, október 9.*

Forrás: Observer Budapest Médiafigyelő

A hónap közepétől a kormányfő külpolitikai offenzívába kezdett. Találkozott az osztrák és a német kancellárral, Balatonöszödön vendégül látta a fél világ baloldali kormányfőit, Japánban pedig szakét ivott a császárral. A külpolitikában azonban nehézségei is támadtak. A NATO-tól például kemény kritikákat kapott a katonai kiadások csökkentése miatt. Ennél azonban sokkal kínosabb volt Kovács László bizottsági jelölt reménytelen küzdelme a napelemekkel és a biogázzal. A (még, de már alig) külügyminiszter bizottsági jelöltségéhez való makacs ragaszkodás nem feltétlenül hozott szavazatokat idehaza Gyurcsány Ferencnek. Szintén rosszallást váltott ki Európában a jegybanktörvény módosítása, a Járai Zsigmond elleni alig leplezett támadás.

De a belpolitikában is véget értek október második felére a gondtalan hétköznapiak a kormányfő számára. Előbb a magát "okos fiúnak" tartó Zuschlag János kiválóan időzített poénjai árnyékolták be az egyébként sikeres antifasiszta akciósorozatot. Majd az egészségügyben dolgozók eleinte intenzív, majd elhaló sztrájkja okozott némi fejfájást. Az első igazi próbatételnek azonban a máig tartó paprikabotrány bizonyult. Gyurcsány határozottságot próbált mutatni ("a kormány azonnal intézkedik", "a kormány szigorít", "a kormány az EU-hoz fordul", stb.), kamerákkal a háta mögött saját kezűleg ellenőrizte a magyar paprika méreganyag-tartalmát - így próbálta enyhíteni a jogos közfelháborodást.

Az ellenzék október elején még nem tudott mit kezdeni a gyurcsányi lendülettel. Az új kormány október 4-i megalakulásával kapcsolatban pusztán egyetlen mondanivalója akadt: Kóka János gazdasági miniszter milliárdos vagyonának firtatása. A költségvetési vitában

szóról szóra megismételték a tavalyi érveiket. Egy, a fiatal szavazók számára lényeges kérdésben, a sorkatonaság eltörlésének ügyében pedig látványos vereséget szenvedtek. A botránypolitikában is csak döntetlent sikerült elérnie az ellenzéknek: az MSZP az Orbán-szóló ügyének állandó napirenden tartásával ezen a területen is méltó ellenfelévé vált a Fidesznek.

A Fidesz nem vett ugyan részt a kormánypártok antifasiszta demonstrációján, de külön megemlékezést tartott, szellemi holdudvarának egyes véleményformálói azonban még ekkor sem feledkeztek meg a szélsőjobboldali szavazók igényeiről: a "második nyilvánosságban" arról értekeztek, hogy "miért csinálták a zsidók a kommunizmust".

A Fidesz csak október második felére szedte össze magát valamelyest, amikor belevetette magát a népszavazási kampányba. A Fidesz a népszavazási témák kiválasztásánál látszólag nem vállalt nagy kockázatot: a privatizációval kapcsolatban erős a közvélemény ellenérzése, a kettős állampolgárságnak pedig nagy a támogatottsága. A referendumnak pusztán egyetlen rizikója van: mozgósítani tud-e a Fidesz 2 millió szavazót.

A Fidesz kampányában egyrészt ráerősít az emberek fejében élő sztereotípiára (a privatizáció nem más, mint lopás), és ezt megfűszerezi némi xenofóbiával (a külföldi tulajdonos áremelést jelent). De a Fidesz nyelvi fronton is kihasználja a magyar társadalomban tovább élő kádári nosztalgiát. Amit a rendszerváltás előtt néptulajdonnak neveztek, azt a Fidesz átkeresztelte közvagyonná, nemzeti tulajdonná, és azt igyekszik elhitetni az emberekkel - sikeresen -, hogy az mindannyiunk közös vagyona. A párt bevetett minden kampányeszközt: négypárti egyeztetést kezdeményezett, amelyre a kormánypártok nem mentek el, az ÁPV Rt. üzleti tervének nyilvánosságra hozatalát követelte, internetes honlapot indított "az igazság megismertetése érdekében", és egész oldalas hirdetést közölt a Népszabadságban. Ez a kampány is azt bizonyítja, hogy szakmai kérdésekben nem az igazság számít, hanem az, hogy melyik párt tudja a saját érveit igazságként eladni. A Fidesz által közölt hirdetésben egyetlen valós adat sincs: a számok vagy hasraütésre készültek (például a magán és állami tulajdon aránya Magyarországon), vagy csúsztatnak (privatizáció 1999 és 2003 között). Ennek ellenére kellően hatásosak ahhoz, hogy az ellenoldalt magyarázkodásra, védekezésre kényszerítsék. Ráadásul a Fidesz tudatosan összemossa a kórházprivatizációról szóló (nem létező) törvényt a privatizáció egészével, illetve a munkahely elvesztésétől való félelemmel.

A félelemre építi kampányát a kormányoldal is a másik népszavazási kérdésben, amely a kettős állampolgárságról szól. Itt a "23 millió román" ismert és bevált, a Fideszéhez hasonlóan xenofób taktikáját alkalmazza a kormányoldal. A kettős állampolgárságról szóló népszavazási kampányban az a furcsa helyzet állt elő, hogy a gazdasági növekedésről, az életszínvonal emelkedéséről beszélő Gyurcsány-kormány az ország teherbíró képességét félti, miközben a gazdasági válságról beszélő ellenzék próbálja eljelentékteleníteni a kettős állampolgárság esetleges anyagi következményeit.

Habár a közvélemény-kutatások az MSZP erősödését jelzik, hamarosan két olyan esemény is lesz, amely megmutathatja a szembenálló oldalak mozgósító erejét: az időközi parlamenti választások Szécsényben és Sopronban november 14-én és 28-án, illetve a december 5-i népszavazás.

Nyerhetnek-e a kis pártok a népszavazással?

Dátum: 2004. december 2., csütörtök

HÍR: Az MDF kezdeményezésére november 16-án négypárti egyeztetést tartottak a kettős állampolgárság kérdéséről. Eörsi Mátyás, az SZDSZ országgyűlési képviselője közölte, hogy szerinte a Fidesz-MPSZ javaslatának nincs igazi tartalma, csupán politikai szándékokat tükröz. Eörsi Mátyás leszögezte, hogy pártja rossznak tartja december 5-én tartandó népszavazás kettős állampolgárságra vonatkozó kérdését. Herényi Károly, az MDF frakcióvezetője úgy vélte, hogy egyedül az MDF-nek van olyan javaslata, amely a kettős állampolgárság kérdését a törvényhozás útján megoldhatja. Csapody Miklós, az MDF országgyűlési képviselője kifejtette: pártja az állampolgársági törvényt úgy módosítaná, hogy kedvezményes honosítás esetében kimaradnának a törvényből azok a követelmények, melyek szerint, aki állampolgárságért folyamodik, legalább egy éve rendelkezzen magyarországi lakhellyel, valamint biztosítva legyen magyarországi megélhetése. November 16-i sajtótájékoztatóján Kuncze Gábor a kórházprivatizációs vita kapcsán azt nyilatkozta: "Kihívom vitára Orbán Viktort és Thürmer Gyulát, hogy meggyőzzem őket a kommunista felfogás hiábavalóságáról." November 19-én Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke nyilatkozatában cinikusnak nevezte a Fidesz-MPSZ magatartását, mivel szerinte az ellenzék igennel való szavazásra biztatja a választókat, miközben nem akar teljes értékű állampolgárságot adni a határon túli magyaroknak. November 20-án Gémesi György, az MDF elnökhelyettese a Demokrata Fórum Elnökök Tanácsának ülése után közölte: pártja azt javasolja a választóknak, hogy a kettős állampolgárságra igennel, az egészségügyi privatizációval kapcsolatos kérdésre pedig nemmel válaszoljanak a december 5-én tartandó népszavazáson. Gémesi azt is javasolta, hogy a négy parlamenti párt a népszavazásig közösen kampányoljon a kettős állampolgárság ügyében, mert megítélésük szerint így a választópolgárok egyszerre ismerhetnék meg az érveket és az ellenérveket. Az SZDSZ Szabad Tanácskozása november 21-i ülésén megállapodott abban, hogy a december 5-i népszavazáson két "nem" szavazat leadását tartja helyesnek. Fodor Gábor szerint a határon túli magyarok problémáira liberális választ kell adni, egy liberális bevándorlási törvényt kell alkalmazni.

November 26-án Kuncze Gábor azt javasolta, hogy a parlamenti pártok elnökei folytassanak nyilvános vitát a december 5-én tartandó népszavazás kérdéseiről. Az SZDSZ elnöke javaslatáról levélben tájékoztatta Orbán Viktort, a Fidesz-MPSZ, Dávid Ibolyát, az MDF és Hiller Istvánt, az MSZP elnökét. Gémesi György, az MDF elnökhelyettese pártja nyitottságát hangsúlyozta, Oláh Lajos, az MSZP pártigazgatója pedig azt mondta, hogy az MSZP hasznosnak tartja Kuncze Gábor kezdeményezését, és igent mond a felkérésre. Révész Máriusz, a Fidesz-MPSZ szóvivője közölte: Orbán Viktor nem mondja le egyetlen meghirdetett vidéki fórumát sem.

ELEMZÉS:

Hetek óta a december 5-i népszavazás áll a politikai kommunikáció középpontjában. De vajon a két nagy párt árnyékában mekkora lehetőséget kínál a népszavazás a két kisebb parlamenti pártnak, az SZDSZ-nek és az MDF-nek? A két időközi választáson (Sopronban és Szécsényben) gyengén, a parlamenti küszöb alatt teljesítő kis pártok nyerhetnek-e a népszavazással, vagy az igenek győzelme esetén a Fidesz, a nemek győzelme és az érvénytelenség esetén az MSZP visz mindent?

SZDSZ - Lendületes kezdés után visszaesés

A Szabad Demokraták Szövetsége markáns kijelentéssel kezdte meg népszavazási kommunikációját. Október végén Kuncze Gábor a privatizációt támogató plakátkiállításon azt mondta, hogy a Fidesz a Munkáspárthoz hasonlóan kommunista álláspontot képvisel a privatizációval kapcsolatban. Az SZDSZ lendületes kezdéséhez hozzájárult, hogy november elejéig a népszavazás két kérdése megközelítőleg azonos arányban volt napirenden, így a

kisebbik kormánypárt a számára fontosabb, jobban kommunikálható kórház-privatizációval foglalkozhatott.

A liberális párt az EP-kampányban sikerrel bevezetett eszközehez nyúlt vissza: online hirdetésekben hívta fel a figyelmet a liberális és a konzervatív álláspont közti különbségre. A hirdetés most is lehetőséget adott a felhasználóknak, hogy szavazzanak: számukra melyik megoldás szimpatikusabb az egészségügy jövőjével kapcsolatban.

Az SZDSZ kezdeti lendülete azonban gyorsan megtört, ami elsősorban két tényezőnek köszönhető. Egyrészt a liberálisok teljes egészében a szocialisták álláspontját követték, így saját üzeneteik nehezen megkülönböztethetővé váltak. Az MSZP és az SZDSZ véleménye helyett egyre inkább a kormány véleményéről lehetett hallani. Másrészt a november közepi MÁÉRT konferencia után a két népszavazási kérdés közül egyre erőteljesebben a kettős állampolgárság ügye került a figyelem középpontjába, amely nem tette lehetővé az SZDSZ liberális üzeneteinek kibontását az egészségügy jövőjéről.

A liberális párt a másodvonalból a négy pártelnök televíziós vitájának kezdeményezésével próbál kikecmeregni, egyelőre azonban úgy tűnik: az SZDSZ nem tud kitörni a másodhegedűs szerepköréből, így kijelenthető, hogy a kisebbik kormánypárt nem nyerhet, de nem is veszíthet sokat a népszavazáson. A két igen álláspontját ugyanis inkább a kormányhoz, mint a két párthoz kötik az emberek.

MDF - Különbözünk, tehát vagyunk

A Magyar Demokrata Fórum meglepte a közvéleményt azzal, hogy ismét a nagyobb ellenzéki párttól eltérő véleménnyel vágott bele a népszavazási kampányba. A párt, tovább folytatva önálló politizálását, nemet mondott az egészségügybe beáramló magántőke leállítására. Ez az álláspont alaposan meglepte a közvéleményt és a tagságot, amelynek egy része szembe is fordult az elnökséggel.

A kritikák hatására az MDF finomított álláspontján. A párt parlamenti frakciója azzal az új javaslattal állt elő, hogy a fekvőbeteg-szakellátást biztosító intézmények maradjanak állami, illetve önkormányzati tulajdonban. Ennek érdekében a párt parlamenti frakciója határozati javaslatot nyújtott be az Országgyűlésben, amelynek célja az egészségügyi közvagyon védelmét szolgáló jogszabály megalkotása.

Az MDF álláspontja az egészségügyi privatizációt illetően így megegyezik a párt privatizációs kommunikációjával, hiszen a Fórum alapvetően privatizáció-párti, ám stratégiai, nemzeti okokból szükségesnek tartja bizonyos vállalatok állami kézben tartását.

Az ügy elsődleges kommunikátora a párt elnök-helyettese, Gémesi György, aki orvosként és Gödöllő polgármestereként több fórumon is elmondta, hogy az önkormányzati tulajdonban lévő kórházak szinte megoldhatatlan feladat elé lesznek állítva, amennyiben az igen győzedelmeskedik, hiszen magántőke nélkül nincs elegendő forrásuk bizonyos egészségügyi szolgáltatások ellátására.

Sokkal egyértelműbb a párt válasza a kettős állampolgárság kérdésében. Az MDF vezetői ugyan többször kijelentették, hogy szerencsésebbnek tartanák, ha ebben a kérdésben a parlament döntene, ám, ha már népszavazásra kerül sor, akkor nincs más lehetőség: igent kell mondani.

A párt kommunikációjában többször hivatkozott arra, hogy csak az MDF-nek van kiforrott javaslata a határontúli magyarok helyzetének megoldására, aminek bizonyítéka a párt által korábban kétszer is a parlament elé terjesztett törvényjavaslat. Az MDF rendszeres megszólalása ellenére a párt csekély hatékonysággal vette fel a versenyt a kérdésben azonos álláspontot képviselő Fidesszel, melynek sikerült szinte teljesen kisajátítani a kettős állampolgárság ügyét.

Szintén kétséges, hogy kifizetődő-e a párt számára ellenzéki erőként szinte azonos véleményt megfogalmazni az egészségügyi privatizáció kérdésében, mint a kormánypártok. Az EP-választási kampány óta a magát a Fidesztől élesen elkülönítő és a korszerű, európai konzervativizmus magyarországi képviselőjeként definiáló MDF-nek azonban nem sok választása volt, hiszen évekig tartó vergődése annak volt köszönhető, hogy amolyan "Fidesz-light"-ként nem jelent meg alternatívaként a választók számára.

Az MDF a 2006-os túlélésért harcol, amelynek része a népszavazási kampányban kialakított "igen-nem" válaszkombináció. A kérdés az: van-e elég szavazó ma Magyarországon, aki fogékony a privatizációt, ha fenntartásokkal is, de alapvetően támogató jobboldali pártra, vagy a jobboldalnak csupán az Orbán Viktor fémjelezte erős privatizációellenesség fogadható el.

KOMMENTÁR: A két kis parlamenti pártnak az MSZP és a Fidesz árnyékában valószínűleg nem hoz majd látható népszerűség-növekedést vagy -csökkenést a kórházprivatizációs és kettős állampolgárságról szóló népszavazási kampány, annak ellenére, hogy az egészségügy jövőjével kapcsolatban a SZDSZ provokatív, az MDF pedig váratlan álláspontot képviselt.

Vannak határok - a népszavazási kampányról

Dátum: 2004. december 15., szerda

A Gyurcsány-Hiller páros számára a lehető legrosszabb pillanatban jött a népszavazás.

Az MSZP éppen csak, hogy lendületet vett, amikor egy látszólag megoldhatatlan feladat elé került a csodavárás miatt amúgy is komoly kihívások előtt álló kormányfő és pártelnök. A népszavazási kérdések ugyanis egyértelműen a Fidesznek kedveztek, kérdéses csak a részvételi hajlandóság volt. A kettős állampolgárság ügyében a nemzeti húrok pengetése értelemszerűen a párt számára testhezálló feladat volt. Meglepő módon azonban az egészségügyi magánosítás kérdésében sokkal könnyebb dolga volt Orbán Viktor csapatának.

A Fidesz kormányon jött rá arra, hogy a magyar választók gondolkodását még mindig a "létező" szocializmus negyven éve alatt erőszakolt tévképzetek határozzák meg. Ilyen tévképzet az, hogy az állam mindenható, minden problémát megold, a költségvetés feneketlen zsák, amelyben úgy terem a pénz, mint a kert végében a parlagfű, a magántulajdon és a profit pedig a Sától (régiben: a haldokló imperializmustól) való bűnös dolog. A Fidesz ezért felhagyott azzal a kísérletezéssel, hogy a tévképzeteket eltüntesse az emberek fejéből, ehelyett inkább politikáján változtatott, hogy igazodjon a választók elvárásaihoz. Ekkortól datálható a Fidesz baloldali fordulata, amely mára odáig fordult, hogy a kommunista párttal karöltve kampányolt a szocialista tévképzetek mellett.

Kampánystratégiáját mindkét oldal a félelemkeltésre építette. A kormányoldal a határon túlról beözönlő, munkahelyet és nyugdíjat elorozó százezrekkel riogatott. A Fidesz pedig az egészségügyet felfaló karvalytökével, szép kórházainkat felvásárló szaúdi olajsejkekkel

rémisztgetett. (Csurka István szerint ellenben az izraeliek akarják megvenni kórházainkat, így az igen mellett kampányolók súlyos arab-izraeli konfliktust vetítettek előre a magyar egészségügyben.)

A Fidesz olyannyira magabiztos volt, hogy az egészségügyi magánosítás elleni kampány első emberének azt a Mikola Istvánt állította, aki pár éve még maga is egy egészségügyi magánvállalkozás tulajdonosa volt. Mindent elárult a magyar politika színvonaláról az, amikor a nemrégiben még profitorientált Mikola vad szélsőbalos retorikával kelt ki a profit ellen.

Mivel az egészségügyi kérdésben a Fidesznek csak annyi dolga volt, hogy a meglévő szocialista téveszméket erősítse, és rájátsszon a magyar közvélemény antikapitalista érzelmeire (a hálapénz hazájában működik "az egészség nem üzlet" szlogen), így kampányát a kettős állampolgárságra összpontosította.

A megfogalmazott politikai üzenetek (összefogás, testvériség stb.), a kampány eszközei (a blikkesített kampányújság, az óriásplakátok, a televíziós hirdetések), a nagyszámú, politikán kívüli megszólaló (Gregor Józseftől a Fradi-Újpest összeborulásig) tekintetében a Fidesz professzionális kampányt csinált. A feltett kérdést érzelmi szintre emelte, ahol nehéz vitázni. Gesztusokat tett a baloldali szavazók felé, saját szélsőségeit igyekezett visszafogni (csak a közszolgálati Kondor Katalin aljanépezett és a reaktivált Für Lajos hazaárulózott). Ebben a kampányban is megmutatkozott, hogy a jobboldali média milyen hatékony kiszolgálója a Fidesz kampányainak. A párt kampányának legellenszenvesebb és kontraproduktív eleme az egyházak aktivizálása, a hit és a politika leplezetlen összekapcsolása volt.

Az MSZP szokásos formáját hozta. Az indulás még lendületesre sikeredett, hiszen mind a pártelnök, mind a kormányfő egyértelművé tette álláspontját: 2x nem. Aztán mindketten visszavonultak: Gyurcsány Ferenc lebegtette álláspontját, Hiller István hátrébb vonta magát a kampányból, hogy aztán az utolsó héten mindketten visszatérjenek.

Komoly zavart okozott a baloldali szavazók körében, hogy néhány (ex)szocialista politikus látványosan szembefordult a Gyurcsány-Hiller párossal. Igen melletti kampányukat inkább személyes érdekek, mint elvi meggyőződések motiválták. Németh Miklós elérkezettnek látta az időt, hogy bosszút álljon pártján, amiért 2002-ben nem őt jelölte kormányfőnek. Szili Katalin gesztust tett a jobboldali szavazóknak, hogy megőrizze a körükben meglévő népszerűségét, és így is alátámassza köztársasági elnöki ambícióit. A társadalompolitikai tagozat tagjai pedig ezt az alkalmat is megragadták, hogy bekerüljenek a médiába. Szereplésük azonban jelentősen rontotta az MSZP kampányának hatékonyságát.

A nem-kampány üzeneteit ("felelős döntés", tájékoztatás a következményekről, a népszavazási kérdések átfogalmazása, az igenpárti Fidesz-politikusok szembesítése fél évvel korábbi önmagukkal) jól kitalálták. Ám az alkalmazott kampányeszközök ugyanolyan avítottak és rossz minőségűek voltak, mint korábban. A kampányújság hatását csökkentette a székeludvarhelyi nyomdabotrány, az óriásplakátokon látható fotó inkább ijesztette a nézőt, mintsem meggyőzte. A szocialista pártnak ideje elgondolkodni a teljes arculatváltáson. A kormányoldal alig tudott felmutatni mellette kampányoló civil szereplőt, az MSZP meghatározó politikusai mintha szabotálták volna a kampányt. Jellemző, hogy az egészségügyi privatizáció melletti legjobb és leghatásosabb érveket az MDF-es Gémesi György mondta el a pártelnökök vitájában.

Az MSZP több ziccert is kihagyott (Simicska fenyegetőzése, Mikola cégügyei, szocialista aktivisták bántalmazásai stb.). A két kormánypárt között gyakorlatilag semmilyen koordináció nem volt, amit jól mutatott a pártelnöki vitában Kuncze Gábor és Hiller István nem egymást erősítő, hanem egymástól elbeszélő szereplése. Mindent összevetve az MSZP, az SZDSZ és a kormány kampánya felemásra sikeredett, a kampányból minden szempontból többet lehetett volna kihozni. De az eredmények láttán a Gyurcsány-Hiller páros fellélegezhetett.

A népszavazás kudarca megmutatta, hogy a Fidesz elnöke elszámolta magát. A párt és elnökének lehetőségei sem korlátlanok, számukra is vannak határok. De a kudarc mellett sikert is hozott a népszavazás a Fidesznek. A párt ismét bemozgathatta lelkes szavazótáborát, megakasztotta a gyurcsányi lendületet, és két hónap után újból magához ragadta a kezdeményezést.

Gyurcsány Ferenc: "A népszavazás elbukott, a kezdeményezők kudarcot vallottak, a választók a felelős hazafiságot választották."

Hiller István: "Győzött a józan ész."

Orbán Viktor: "Győztek az igenek, a népszavazás érvényes volt."

Kuncze Gábor: "A népszavazás végletekig megosztotta Magyarországot."

Dávid Ibolya: "Ezeket a kérdéseket nem népszavazáson, hanem a parlamentben kell eldönteni."

Forrás: Observer Budapest Médiafigyelő

Népszavazási kampány (1. rész) - sajtóvisszhang

Dátum: 2004. december 16., csütörtök

HÍR: A Kormány Szülőföld Alap létrehozásáról szóló törvénytervezetet dolgozott ki. A határon túli magyarok szülőföldön maradását segítő program első elemeként létrehozott elkülönített állami pénzalapból támogatást kaphatnának a külföldi magyarok, illetve nem magyar családtagjaik, továbbá a magyar vagy a szomszédos állam önkormányzata, valamint az ezeken a területeken működő társadalmi szervezetek. Lendvai Ildikó, az MSZP frakcióvezetője november 25-én bejelentette, hogy a Szocialista Párt a december 5-én megrendezésre kerülő kettős népszavazásig minden nap két kérdést fog feltenni, hogy ezzel is segítse a választópolgárok döntését. Az MSZP elsőként a következő kérdéseket fogalmazta meg: "Támogatna-e egy olyan döntést, amely a határon túli magyarok szülőföldön boldogulása helyett elvándorlásukat ösztönözné?", valamint "Elégedett-e ön a magyar egészségüggyel?". Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke ugyanekkor azt javasolta, hogy a parlamenti pártok elnökei folytassanak nyilvános vitát a népszavazás kérdéseiről. Gémesi György, az MDF elnökhelyettese pártja nyitottságát hangsúlyozta, Oláh Lajos MSZP-pártigazgató pedig azt mondta, hogy az MSZP hasznosnak tartja Kuncze Gábor kezdeményezését, és igent mond a felkérésre. Révész Máriusz, a Fidesz-MPSZ szóvivője közölte: Orbán Viktor nem mondja le egyetlen meghirdetett vidéki fórumát sem, ezért Fidesz-MPSZ elnöke udvarias hangvételű levélben válaszolt Kuncze Gábornak, amelyben kifejti, hogy a népszavazás kapcsán nem pártpolitikai vitára van szükség. November 27-én Orbán Viktor az Összetartozás Napja elnevezésű városligeti nagygyűlésen, a népszavazással

kapcsolatban úgy fogalmazott: hivatalosan ügydöntő, de inkább sorsdöntő népszavazás előtt áll Magyarország. A pártelnök leszögezte, hogy történelmi tett hajt végre, aki a december 5-én igennel szavaz. A Fidesz-MPSZ elnöke szerint a baloldalon is azok vannak többségben, akik igent mondanak a nemzet összetartozására, ezért a szocialista érzelmű szavazókat is az igen voksra kérte. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök az MSZP Baloldali Tömörülés Platformjának rendezvényén a Fidesz-MPSZ-t a haladással szembeni maradás, a bátor hazafisággal szembeni nemzeti radikalizmus képviselőjének nevezte. Az MSZP Társadalompolitikai Tagozatának közleménye szerint a párt elnöksége által a kettős állampolgárságról szóló népszavazási kérdésre adott kategorikus nem válasz eltér a baloldali érzelmű emberek jelentős részének véleményétől, ezért azt javasolják, hogy az MSZP hagyjon fel kampányával, és bízza a részvételt és a döntést a választók szabad akaratára.

Összefoglalás:

Az ellenzék álláspontját támogató vélemények:

[...] Az emlékezetes, négy igenes népszavazás során látványosan megbukott a szocialisták egy elutasító és három igenlő szavazatra biztató vegyes felvágottja. Amikor több kérdés egyidejű feltevésére kerül sor, csak annak van esélye a sikeres kommunikációra és a szavazók meggyőzésére, aki egynemű, azaz kizárólag igenekből vagy nemekből álló álláspontot fejt ki. A két kormánypárt ezért annak ellenére is a kétszeri nem mellett szállt síkra, hogy a kórházak tulajdonlása ügyében még az MSZP-szavazók többsége is ellenzi a privatizációt. A határon túli magyarok kettős állampolgársága ügyében elhangzott, rendkívül ellentmondásos és kétértelmű nyilatkozatok azt sejtetik, hogy az agresszív, Ron Werber-i stílusban folytatott kampány ellenére sem mer az MSZP mindegyik vezetője egységes és visszavonhatatlan nemet mondani.

[...] A december ötödikei népszavazás eredetileg nem a koalíció ellen irányult, az MSZP és az SZDSZ merev és elutasító magatartása azonban kiprovokálta, hogy az emberek a Gyurcsány-kormány eddigi teljesítményéről is véleményt fognak nyilvánítani. Ebben az esetben pedig már nem csupán a privatizáció és a nemzetpolitika alapkérdései befolyásolhatják a szavazókat, hanem az energiaáraktól kezdve a közalkalmazotti bérekig minden olyan dolog, amely érinti a napi megélhetést.

(**Tihanyi Örs:** Időközi megrendítő ütések, **Magyar Nemzet**, 2004. november 30.)

Kettős állampolgársággal kapcsolatban ez idáig zajló vitából kimaradt egy alapvető aspektus vizsgálata, ez a Magyarországot körülvevő államok már meglévő, illetve várható európai uniós tagsága. A szomszédos államokban élő magyarság kb. 85 százaléka Szlovákiában és Romániában él. Szlovákia 2004. május 1-jétől már EU-tag, polgárai már most uniós polgárok. (Románia Bulgáriával együtt várhatóan 2007-ben válik azzá, polgáraikat a csatlakozás időpontjától fogják megilletni az uniós polgársággal járó jogok.)

[...] Mi az, ami kizárólag a magyar állampolgársággal jár? A válasz: a magyar útlevél, a szavazati jog a parlamenti választásokon, a diplomáciai védelem, a konzuli védelem, a kiutasítás tilalma a Magyar Köztársaság területéről, a beutazás joga a Magyar Köztársaság területére. A diplomáciai, valamint a konzuli védelem eseteinek száma elhanyagolható, költségeik minimálisak. A beutazás jogának és a kiutasítás tilalmának sincs költségvonzata.

[...] A kormány sajtóhirdetése olyan határon túli magyarokat vesz alapul, akik orvosi ellátásra szorulnak, nyugdíjat, szociális ellátásokat vesznek igénybe, oktatásban részesülnek, lakáshitelt vesznek fel, ugyanakkor betegek és munkanélküliek. Ad absurdum még állhatna is ilyen emberekből az áttelepülők köre, de éppen a piacgazdaság és az unió egységes térsége az, ami egy ilyen hullámot visszavetne, elnyelne.

[...] A kormány álláspontja, úgy tűnik, nem veszi figyelembe az uniós csatlakozás következményeit, és úgy tűnik, nem is akarja tudomásul venni az egységes piac működési mechanizmusát, ami éppen abban rejlik, hogy minden termelési tényező (így az emberi munkaerő is, a humán forrás) megtalálja azt a helyet, amely számára a legkedvezőbb feltételeket nyújtja. Éppen az európai uniós tagság teszi lehetővé igazán a magyar állampolgárság veszélyek nélküli kiterjesztését.

(**Fenyvesi József Bulcsú:** Az Európai Unió semmit nem ellenez, **Magyar Nemzet**, 2004. december 1.)

Kilépett medréből a Duna Charta, és politikai demonstrációt szervez. Mit gondoljunk erről a változásról? Igazából nincs itt semmiféle változás. Minden szabadon folyjék, távol legyen a dolgoktól az erőszak - Omnia sponte fluant, absit violentia rebus. Ez volt a Duna-mozgalom Johannes Amos Comeniustól származó jelmondata, amely számunkra akkor egyértelműen a Dunára vonatkoztatódott, a Dunára és a nemzetre, a vízlépcsőrendszer-építők ellen.

[...] Az a szabadság, amelyre akkor gondoltunk, s amelyre gondolunk ma is, ideje újra kimondani, nemcsak amolyan elvont szabadság, hanem magyar szabadság, a mi életünké. Miért féltjük még ma is a Dunát, miért nem bízunk sorsunk intézőiben? Trianon óta, a kurta nagynémet és a hosszú szovjet dominancián át, 1956 vérbe fojtásán keresztül a mai globalizátorokig próbál porig alázni s a föld színéről végképp eltörölni minket maga a Gonosz, sokféle néven és alakban, de kíméletlen következetességgel.

[...] Ők az igazi kirekesztők: az MSZP és az SZDSZ. Nincs más hátra, nekünk kell újra Magyarországgá válnunk, különben megemészt minket a szégyen: vallási értelemben is igenné. Mint Szent Pál írta: "De hű az Isten, hogy a mi beszédünk hozzátok nem volt igen és nem. Mert az Isten Fia, Krisztus Jézus, nem lett igené is meg nemé is, hanem az igen valósult meg őbenne. Mert Istennek valamennyi ígérete őbenne lett igenné és Ámenné az Isten dicsőségére mi általunk."

(**Karátson Gábor:** A népszavazási vita igazi kirekesztőiről, **Magyar Nemzet**, 2004. december 1.)

[...] A temérdek ostoba demagógia között ez a bölcsnek tetsző mondat a legkártékonyabb, amit a népszavazási polémia felszínre lökött. Kis [János] szerint van a politikai nemzet (ebbe vélhetően a mostani állampolgárok tartoznak, akik viszont nem mind magyarok); s van a kulturális nemzet (ez meg vélhetőleg nagyvonalúan a politikai nemzettesten nem önhibájukból kívül rekedt magyarságot is tömöríti). Kis aggódik, hogy a kettős állampolgárság a kulturális nemzet mostani kirekesztettjeit nem tenné a politikai nemzet egyenrangú tagjaivá. Hallgatólagosan elismeri tehát, hogy a kétigenes siker esetén a határon túli magyarok a politikai nemzet részévé válnak - csak javíthatatlan jogvédőként azt sérelmezi, hogy csökkentett jogokkal válnak azzá.

[...] Kis nem differenciál jelenlegi állampolgárságok szerint, így szentenciája általános érvénnyel bír. Azaz szerinte a kulturális magyar nemzet tagjaként egyenrangú állampolgára lehet valaki egy "saját országnak", míg a politikai magyar nemzet tagjaként definíciószerűen nem. S mivel ez általános igazság, az összes eddigi kettős állampolgárságra is vonatkozik. Az a gyanúm: Kis János szemében a nemzetállami modell az ideális, hogy bárki csak egy állam polgára lehessen. Ez esetben nemcsak Haraszi Miklósnak kell visszaadni izraeli (vagy magyar) állampolgárságát, hanem az a másik néhány tízmillió kettős állampolgár is világszerte választás elé kerül a következetesség jegyében.

De hogy dicsérjem is Kist: igaza van abban, hogy a hilleri "nemzetpolgár" ideája igen kódos; s ha ennek az MSZP elnöke a prototípusa, ne is nagyon szorgalmazzuk a kódosztatást...

(**Csontos János:** Kis magyar Trianon, **Magyar Nemzet**, 2004. december 2.)

Tegnap a Népszabadság címlapján hozta a diplomáciai forrásokból származó hírt, hogy "az erdélyi magyarok csak akkor igényelhetik a magyar állampolgárságot, ha lemondanak román állampolgárságukról". Mindez egy levélben található, amelyet Mircea Geoana román külügyminiszter írt magyar kollégájának.

[...] Eközben itthon is nagyon bedurvult a kampány, a magyar miniszterelnök például az egyik kereskedelmi tévében a térség destabilizációját látta a nemzetiségi alapon megadott állampolgárságban, és azt jósolta, hogy az igenek győzelme esetén Magyarország Jugoszlávia útjára lép. Gyurcsány szerint a szétesés után aztán "magyar és magyar között vélt etnikai hovatartozás alapján jönnek létre konfliktusok". Ha megpróbáljuk józanul nézni az eseményeket, nincs rá más magyarázat: a kormányoldal nem hisz a nem győzelmében, ezért bepánikolt, fűt-fát összehord és utolsó szalmaszálként kapaszkodik bármilyen segítségbe. Tegnap elvtársi balt nyújtottak nekik a bukaresti szocialisták, mert a Kempinski-beli koccintás után tartoztak egy szívességgel.

(**Lukács Csaba:** Baráti segítség, **Magyar Nemzet**, 2004. december 2.)

A kormányoldal álláspontját támogató vélemények:

A Magyar Rádiót hallgatva naponta meggyőződhetünk róla, hogy Rákóczi Szövetségtől Honfoglalás 2000-ig vagy az Emberfia Alapítványig (vajh, mi legyen az) a magukat társadalmi nevező, egyértelműen szélsőjobb irányultságú szervezetek hogyan kampányolnak a december 5-i népszavazás két igenje mellett. A primitív álcázó módszer az, hogy a buzdító szövegeket úgynevezett "közérdekű közleményként" sugározza a rádió. Az a maga nevetségességében már csak ráadás, hogy Csurka István dehogyis a MIÉP elnökeként, hanem íróként fordul közérdekűen a két igenes részvétel mellett. Tökés László kétségtelenül felülmúlja Csurkát, amikor egy nappal a romániai választások előtt teljes hangerővel támadja az RMDSZ-t.

[...] Bevallom, számomra érthetetlen, a kormány félszége, tehetetlensége. Dehogy is akarom azt, hogy a kormány lépje túl hatáskörét, és közvetlenül avatkozzék be a közmédiák működésébe. De azt viszont érthetetlennek és sajnálatosnak tartom, hogy a kormány lényegében semmit se tegyen a pártosságával egyoldalú elfogultságával törvényt sértő közmédiák megrendszabályozására.

(**Szász István:** Köz, szolgálat, **Népszava**, 2004. november 30.)

[...] nekem speciel a magyar mellett már 1994. május 30. óta van egy második útlevélem is; sötétkék a színe, arannyal van rajta a kiállító ország címere és jelmondata (A terra usque ad terram), meg az, hogy útlevél, és persze ott van rajta az állam neve is, két nyelven is, franciául meg angolul (mint ahogy ezen a két hivatalos "állami" nyelven szerepel az okmány összes rovata és bejegyzése is): Territoires Nomades - Nomad Territories.

[...] Ezt a szabadon áramolást biztosító útleveletem pedig öt kanadainak köszönhetem, akik tíz évvel ezelőtt - ahogy alapító okiratukban fogalmazták: "az etnikai önérvényesítés és a dühöngő nacionalizmusok óráján" - kitalálták és ugyanazzal a lendülettel egyúttal meg is alapították a Nomád Territóriumot, ezt az államok feletti (közötti?, melletti?, helyetti?) államot.

[...] Mármost természetesen nélkül, hogy bárkit is befolyásolni akarnék a vasárnapi véleménynyilvánításában, de nem lehet, hogy a határon túli magyaroknak is inkább a Nomád Territórium budapesti (kül)képviseletét kellene felkeresniük egy ilyen mindenfelé áramolást lehetővé tevő útlevélért, mint hogy mitőlünk, egymásra örökösen acsarkodó magyaroktól várjanak maguknak "megváltást"?

(**Martos Gábor:** Egy másfajta kettős állampolgárság, **Népszava**, 2004. november 30.)

A kettős állampolgárságról szóló népszavazási kampány végére kialakult, hogy mit is ért a jobb oldal kettős állampolgárságon, és nem utolsó sorban az is, hogyan viszonyul a választókhoz, mennyibe veszi, és meddig tartja fontosnak a választói akaratot. Magyar igazolványra európai útlevelel - dobják be a jolly jokert, és ezzel le is tudtuk a határon túliakat. Ők pedig még hálások is lehetnek nekünk, hiszen a vállunkon cipeljük be őket az Európai Unióba. Határontúli állampolgárság, ami csupán az utazáskor egyenrangú a miénkkel és magyar. Egyébként törv.védeve szigorúan határontúli. Fából vaskarika.

[...] A dolog persze nem ilyen egyszerű. Tudják ezt a Fideszben is, még ha nem is szeretik valós kérdések megválaszolására fecsérelni a tetterőt. Nem kell jogi végzettség ahhoz, hogy valaki belássa: két fajta állampolgárság nem létezik. Ezentúl az is ismert, hogy a nemzeti alapon történő megkülönböztetést a honosításnál az európai uniós jog is tiltja. Ezeket a kereteket jócskán feszegetik már a mai bevándorlásra és állampolgárságra vonatkozó rendelkezések is.

[...] A mostani állás szerint az már biztos, hogy sikerült ismét megosztani az országot. Még csak nem is észérvekkel, hanem lelkiismereti alapon. Orbán Viktor és a Fidesz pedig azt teheti, ami számára talán a leginkább fekszik: lebegtet. Aki látta a televízióban a pártelnököt, tudja, miről van szó. Ebből nem lehet rosszul kijönni. Némi halovány bűnbánat után hirtelen el lehet feledkezni arról, hogy annakidején, kormánypártként hallani sem akartak a kettős állampolgárságról, helyette született a magyarigazolvány meg a státusz törvény. Most viszont minden szavazat számíthat. Nem érdekes, hogy mennyibe kerül, a hatalomért semmi sem drága. Mert ez a kampány már egyáltalán nem a magyarság történelmi sorskérdéséről szól. Ebbe a logikába nem fér bele még egy bizonytalan kimenetelű televíziós vita sem. Ha valaki semmit sem mond, azt nem is lehet rajta számon kérni. Hallgass a szívedre...! Ehhez nincs szükség statisztikákról, költségekről, nemzetközi szerződésekről és jogalkotási elvekről szóló négy párti tévévitára. Azt, hogy valójában mennyire nem is arról szól a mostani kampány, amire igennel vagy nemmel kell majd szavazni vasárnap, mi sem bizonyítja jobban, mint a pártelnöknek azok a megnyugtatósnak szánt mondatai, amelyekben azt fejtegette, hogy az állampolgárságról szóló törvény módosításához a parlament kétharmadának egyetértése kell. Ez a garancia arra, hogy radikális változásoktól nem kell tartani december 5-e után sem.

[...] A mostani népszavazás egyetlen hozadéka az lesz, hogy szép számban lehet majd tematizálni a politikai közbeszédet 2006 nyaráig. Ha bejön, utána még kitalálhatnak valamit.

(Ferenczi Zoltán: Ügydöntő népszavazás, Népszava, 2004. december 1.)

Élvezettel szoktam hallgatni - már amennyire a parlamenti közvetítéseket élvezni lehet -, amikor az ülés levezetője azt mondja: X. Y más, fontos közfeladata ellátása miatt távol van, válaszol helyette Y Z., persze csak akkor, ha abba a kedves kérdésföltevő belemegy. Mert nagyon jó ez a közfeladat kifejezés. Nem kell cicózni, hogy a miniszter úr vagy a miniszterelnök úr milyen feladatot lát el éppen közileg, vagyis, hogy, mondjuk, tárgyal éppen, netán a büfében van, esetleg semmi kedve sincs kellemetlen, időnként ostoba kérdésekre válaszolni. A lényeg, nem ér rá, tessék békében hagyni.

[...] Megmondom őszintén, ezért is vagyok egy kicsit szomorú, hogy Orbán Viktor nem ér rá. Mármost nem ér rá részt venni a pártelnökök televíziós vitáján, vagy nevezzük ezt az alkalmat az álláspontok hiteles artikulálásának, a higgadt és kiérlelt vélemények ütköztetésének. Ám nagyon úgy néz ki, hogy a Fidesz elnökét, mivel máshol lát el fontos feladatot, vagyis járja a vidéket, így a csütörtöki elnöki vitán, találkozáson, összejövetelen nélkülözni leszünk kénytelenek. A legkevésbé sem szeretném csökkenteni Hiller István, Kuncze Gábor és Dávid Ibolya személyének és véleményének fontosságát, ám sommásan úgy gondolom: Orbán híján az egész találkozó és ütköztetési program veszít a súlyából, ez a műsor nem pótolhatja azt a műsort. Mármost azt, amiben a legnagyobb ellenzéki párt vezetője is színre lépne, és szint vallana. Nem csak saját közönsége és hívei, de nagyfából az ország közvéleménye előtt is,

ráadásul az esetleges és nyilvánvaló ellenvélemények közepette. De hát sajnos a Fidesz elnöke ez alkalommal nem ér rá, s van, aki azt mondja, igaza van, hogy ilyen elfoglalt lett éppen erre az alkalomra. Mert minek is érjen rá egy tapasztalt és okos politikus az ellenfél térfelén is focizni, amikor ez a saját térfelén jóval kényelmesebb, még akkor is, ha ezzel szemben innen gólt rúgni nagyon nehéz.

[...] Ezért is nehezen érthető a miniszterelnök magatartása, aki a kicsorbult pártelnöki vitát követő napon három határon túli magyar vezetővel vonul a köztévé stúdiójába, hogy Tőkés László, Duray Miklós és Ágoston András nyilvánvalóan nem puha felvetéseinek álljon elébe. Biztosan most nem jutott eszébe más, fontos közfeladat.

(Várnai Iván: Kicsorbult tévévita, Népszava, 2004. december 1.)

[...] Nem mondhatja senki, hogy nincs igaza az MSZP társadalompolitikai tagozata ügyvivői testületének, amikor azt akarja, a népszavazáson voksoljon mindenki lelkiismerete szerint. De a jelen helyzetben arra biztatni a párt vezetését, hogy hagyjon fel eddigi kampányával, mert "az elnöksége által meghirdetett kategorikus "NEM" válasz, eltér a baloldali érzelmű emberek jelentős részének véleményétől, az enyhén szólva szűklátókörűséget feltételez. A párt elnöke saját választási kampányában meghirdette, megválasztása után pedig kihirdette, hogy az MSZP-ben mindenről lehet vitázni, de a döntés után már csak egy lehetőség van: "támogasd, vagy hallgass". Hiller Istvánnak ez az elképzelése (vagy több is annál?) ezek szerint írott malaszt maradt. Pártjának egyik része az első fontos ügyben, ahol egységes véleményt kellett volna képviselni, kiállt a sorból. Megmutatták, hogy ebben a pártban még mindig vannak "másként gondolkodók", akik elveiket semmilyen körülmények között nem adják fel.

[...]A következtetéseket mindenki levonhatja maga. Hiller is, a párt is, a tagság is, a választók is. A mérleg most erősen deficitese és még nem is vagyunk a végén.

(Sebes György: Egy pártom kívül, Népszava, 2004. december 2.)

[...] Szerencsétlen időpontban, szerencsétlenül feltett népszavazási indítvány kapcsán most az ügyet korábban nem vállaló egyik oldal tartja eddigi álláspontját a kérdés megoldhatatlanságáról, holott nem ritka a világban a kettős állampolgárság. A másik viszont úgy látja, jót tesz imázsának, ha hirtelen megvilágosodást érezve ellentmond eddigi önmagának is és kiáll a kettős állampolgárság gyors megvalósítása mellett. Lehetett volna akár eddig is? Nem lehet most sem? Az ember szeret lelkesedni, csak mámora ne vegye el a tisztánlátását. És az ember szeret józan megfontolás után döntenie. Nem hinném, hogy a tisztánlátás és a lelkesedés kizárják egymást. Ugyanakkor hiába várom, hogy valaki végre elmagyarázza: a kettős állampolgárság helyett miért státusztörvényt s ezzel magyar igazolványt kaptak a külhoni magyarok?

[...] Szavazni persze lelkesedés és ismeretek híjával is egyszerű, hiszen csupán két, egymást keresztező vonalat kell húzni a lapon az egy kérdéshez kijelölt két kör vagy négyzet egyikébe. Bizonyára lesznek is ilyen húzogatók. Ők ama vakhitűek, akik rögtön tudják minden kérdésre a választ, amint kimondja az a valaki, akiben felhőtlenül bíznak. Bennük fel sem merül, hogy vajon az az illető nem él-e vissza a bizalmukkal. Ha az egyik nap A-t mond, ők azt visszhangozzák. Ha másnap B-t, akkor ők is azt. Rájuk lehet-e bízni egy ekkora ügy eldöntésén? Mi vakhitetlen, ám érzelmekkel és értelemmel rendelkező magyar polgárok gyötrődhetünk: igen vagy nem, vagy jobb nem is szavazni. Megint csak a kitérített nagy, súlyos álmod látjuk maguk körül itt lent, s az olcsó, kis komédiát ott fent. Mert akárhány gyökeres társadalmi változás történt is a Kárpát-medencében, a suták világa, a Magyar Bábel ostoba kora még ma is tart.

(Szöllősi Ferenc: Súlyos álmok, kis tragédiák, Népszava, 2004. december 2.)

A népszavazási kampánnyal foglalkozó publicisztikák:

Tihanyi Örs: Időközi megrendítő ütések, Magyar Nemzet, 2004. november 30.
Martos Gábor: Egy másfajta kettős állampolgárság, Népszava, 2004. november 30.
Szász István: Köz, szolgálat, Népszava, 2004. november 30.
Fenyvesi József Bulcsú: Az Európai Unió semmit nem ellenez, Magyar Nemzet, 2004. december 1.
Karátson Gábor: A népszavazási vita igazi kirekesztőiről, Magyar Nemzet, 2004. december 1.
Ferenczi Zoltán: Ügydöntő népszavazás, Népszava, 2004. december 1.
Várnai Iván: Kicsorbult tévévita, Népszava, 2004. december 1.
Csontos János: Kis magyar Trianon, Magyar Nemzet, 2004. december 2.
Lukács Csaba: Baráti segítség, Magyar Nemzet, 2004. december 2.
Sebes György: Egy pártom kívül, Népszava, 2004. december 2.
Szöllősi Ferenc: Súlyos álmok, kis tragédiák, Népszava, 2004. december 2.

2004 - a kampányok éve

Dátum: 2004. december 16., csütörtök

HÍR: Magyarországon 2004. június 13-án Európai Parlamenti választások zajlottak. A választás az MSZP-n kívül minden párt számára sikert hozott.: A FIDESZ-MPSZ 12, az MSZP 9, az SZDSZ 2, az MDF 1 mandátumot szerzett. Az eredményeket követő politikai válság következtében augusztus 19-én Medgyessy Péter kormányfő kilátásba helyezte lemondását, majd augusztus 25-én ténylegesen lemondott. Ugyanezen a napon tartotta kormányfő-jelölő kongresszusát az MSZP, ahol Gyurcsány Ferencet választotta miniszterelnöknek a párt. A választást intenzív, a nyilvánosság előtt zajló kampány előzte meg. Ugyanígy az MSZP tisztújító kongresszusa előtt is egy kampánynak lehettünk szemtanúi, melyben a négy versenyben maradt pártelnök-jelölt: Hiller István, Lamperth Mónika, Toller László és Szekeres Imre az ország több pontján tartott kampányrendezvényeken együttesen ismertette programját a párttagokkal és a szélesebb nyilvánossággal. Az október 15-én tartott rendezvényen végül Hiller Istvánt választották pártelnöknek. November 14-én és 28-án időközi országgyűlést tartottak a soproni és szécsényi választókerzetekben, ám minden esetben 35% alatt maradt a választási részvétel, és Sopronban második alkalommal is érvénytelen volt a választás. Az időközi választások kampányának intenzitását mutatja, hogy több kifogás is felmerült annak jogszerűségét illetően. Az MSZP soproni jelöltje, Kránitz László visszalépett, mikor kiderült, hogy vásárlási utalványokat osztogatott nyugdíjasoknak; ellenfele, Firtl Mátyás DVD-lejátszókat adományozott állami óvodáknak, míg a szécsényi fideszes jelölt, Nagy Andor sajtóértesülések szerint ismerőseivel szállíttatta a szavazóhelyiségekbe választókerzete roma szavazóit. December 5-én ügydöntő népszavazás volt Magyarországon, melyben az egészségügy privatizációjával és a kettős állampolgársággal kapcsolatos kérdésekben dönthettek a választók. Bár a privatizációs szavazást a Munkáspárt, a kettős állampolgársággal kapcsolatos szavazást pedig a Magyarok Világszövetsége képviselte, a választást hosszú kampány előzte meg, melyben minden parlamenti párt részt vett. Az MSZP és az SZDSZ a kórházprivatizáció leállítását és a kettős állampolgárság ellen, a FIDESZ azok mellett, az MDF pedig a kettős állampolgárság mellett az egészségügyi privatizáció leállítását ellen igyekezett szavazóit mozgósítani. Az Országos Választási Bizottság közleménye szerint a választás egyik kérdésben sem volt eredményes, ám a Legfelsőbb Bíróság szeptember 17-én megsemmisítette 1139 választókerület eredményeit. Az Európai Parlamenti választáson a részvétel 38,5%-os, a kettős népszavazás esetében 37,46%-os volt.

ELEMZÉS:

2004-ben szinte egymásba érték a politikai kampányok Magyarországon. Szinte fellelegezni sem volt idő azután, hogy az ország az Európai Unió tagja lett, és képviselőket választhatott az Európai Parlamentbe, szinte még el sem foglalták helyüket a brüsszeli magyar delegáltak, amikor augusztusban megbukott a magyar kormány. Ezt követően a nagyobbik kormánypártban a miniszterelnöki és a pártelnöki pozíciókért vívott belső küzdelmeket kísérelhettük figyelemmel. Az év végére a népszavazással kapcsolatos közéleti csata biztosította, hogy 2004. valóban a kampányok jegyében teljen. Olyannyira, hogy az európai uniós csatlakozás 15 éve várt napja talán a legkevésbé emlékezetes eseményévé vált a magunk mögött hagyott esztendőnek. Sőt, a május 1-i csatlakozás is csupán állomás volt a 2004-es kampányok első fordulójában, az európai parlamenti választás előtti küzdelemben.

A 2004-es - európai parlamenti választási, miniszterelnök-jelölti, MSZP-elnöki és népszavazási - kampányok során a Fidesz-MPSZ célja az volt, hogy megőrizze és erősítse 2003-ban megszerzett előnyét az MSZP-vel szemben, amelynek célja pedig éppen az volt, hogy a számára kedvezőtlen folyamatokat megállítsa és megfordítsa. Az Országgyűlés két kis pártja, a kormánypárti SZDSZ és az ellenzéki MDF eközben az önállóságért, a túlélésért küzdött. A 2004-es esztendő akadályát sikeresen vették, hiszen mindketten átlépték az európai parlamenti választás 5 százalékos bejutási küszöbét.

Kampány az európai parlamenti helyekért

Az európai parlamenti választás, illetve az azt megelőző kampány jelentős mértékben meghatározta 2004 eseményeit. Az SZDSZ-nek liberális identitást középpontba állító üzeneteivel ekkor sikerült kilépnie a koalíciós kormányzás szürkeségéből, és a választók honorálták is erőfeszítéseit: a párt két képviselőt küldhetett az Európai Parlamentbe. Az MDF az EP-választás előtt tette látványossá önállósodási törekvéseit, kilépési szándékát a Fidesz árnyékából. A korábban egy-két százalékos támogatottságot felmutatni képes párt önállóan juttatott képviselőt az EP-be. Az MDF sikere azonban nehéz feladat elé állította Dávid Ibolyát, a párt elnökét. Minden korábbinál élesebbé vált a vita az MDF függetlenségét támogatók és az MDF csendes Fidesz mellé sorolását támogatók között. A vita a parlamenti frakció szétszakadásával, és a függetlenséget baloldali, az MSZP irányába tett fordulatként értékelő pártalapító Lezsák Sándor kiválásával szakadt meg. A Fidesz egyértelműen rögzítette a legerősebb pozícióját a pártok között az EP-választáson megszerezett győzelmével, amely az ellenzéki párt politikusai szerint a választóknak a kormányról mondott lesújtó véleménye volt egyben. Orbán Viktor, a párt elnöke a győzelemmel pedig elérte, hogy immár fel se vetődjön személyes felelőssége a 2002-es országgyűlési választásokon elszenvedett váratlan kudarcban. Ráadásul az európai parlamenti választás előtt a párt a "Nemzeti Petíció" nevű aláírásgyűjtési kampányával megmozgatta aktivistáit, és ezúttal úgy lépett az utcára, hogy az sokkal inkább vált a párt hasznára, mint a polgári körök akciói idején. A "Nemzeti Petíció" követelése jól mutatták, hogy a Fidesz végleg maga mögött kívánta hagyni a baloldali-jobboldali megkülönböztetést. Célja az volt, hogy meghódítsa az állami gondoskodásban hívő társadalom MSZP-szavazóit is, követeléseit így a privatizáció, az áremelések és a bankárkormány ellen fogalmazódtak meg.

Miniszterelnöki és pártelnöki kampányok

Az európai parlamenti választás egyetlen vesztese a Magyar Szocialista Párt volt, amelynek a rosszul végigvitt kampány után nem csupán egy előrehozott őszi tisztújítással, de a miniszterelnök-váltással is szembe kellett néznie. A kisebbik koalíciós partnerrel konfrontálódó Medgyessy Péter miniszterelnök 2003-ban még számíthatott az MSZP

támogatására, 2004. nyarának végén azonban a szocialisták egyik pillanatról a másikra hátráltak ki a kormányfő mögül.

Gyurcsány Ferenc - aki még Medgyessy Péternek felajánlotta, hogy távozik az ifjúsági és sporttárca éléről - úgy jött, mintha menne. Miközben esetleges kormányból való távozásának hírével kampányszerűen végigjárta a sajtót, programot hirdetett. Ezzel a szocialista politikusoktól szokatlanul tudatos kommunikációval jelezte: más lesz a kormányzati stílus, ha ő lesz a miniszterelnök. Az MSZP tagságát meggyőzve, nagy különbséggel jelöltette magát miniszterelnöknek, miközben a Kovács László-féle pártvezetés az inkább szürke hivatalnoknak tűnő Kiss Péter kancelláriaminiszter mellé állt. Ez a döntésük meg is pecsételte sorsukat, hiszen a miniszterelnök-váltást és a Gyurcsány-kormány megalakulását csak hetekkel követte az MSZP tisztújító kongresszusa, ahol Hiller Istvánt, a Gyurcsány Ferencsel közismerten jó kapcsolatban lévő kulturális minisztert választották elnökké.

Míg az MSZP korábban akkor volt nyitott, amikor nem kellett volna világgá kürtölni a párton belüli feszültségeket, addig a tisztújítás előtti időszak egyik fontos, a nyilvánosság elé is vitt eseménye volt a pártelnökök országjáró kampánya.

A Gyurcsány-Hiller páros tevékenységének középpontjában a lendület állt, amely nem csupán szlogenje volt az új kormánynak és az új MSZP-nek, de kommunikációs módszere is. A kommunikációs teret addig szinte korlátlanul uraló Fidesz összezavarodott, és teljesen átengedte a terepet a rendkívül aktívan fellépő Gyurcsánynak, akinek személyében a baloldal megtalálni vélte saját karizmatikus vezetőjét. A szocialisták megnövekedett önbizalomról, határozottságról és markáns baloldaliságról beszéltek, ám eközben az MSZP-t éppúgy, mint a többi pártot váratlanul és felkészületlenül érte a két kérdésben kiírt népszavazás.

Népszavazási kampány

A Munkáspárt által kezdeményezett, a kórház-privatizáció leállítását követelő és a Magyarok Világszövetsége által kezdeményezett, a határon túli magyaroknak kettős állampolgárságot követelő népszavazás volt az új MSZP és az időközben kissé elkényelmesedett Fidesz következő összecsapása. A rövid, ám annál intenzívebb kéthónapos kampányt kimondatlanul is a 2006-os országgyűlési választások egyik próbájának tekintették a pártok, még akkor is, ha tudható volt, hogy a népszavazások eddig kevésbé mozgatták meg a magyar szavazókat. A december 5-i népszavazás kampánya azonban - ha az 50 százalék alatti részvételi arányban emlékeztetett is a NATO-val, illetve az EU-csatlakozással kapcsolatos népszavazásokra - gyökeresen más hangulatot teremtett az országban. A nyilvánosságban a vita a kórház-privatizáció leállítására és a kettős állampolgárságra egyaránt igent mondó Fidesz, és a mindkét kérdésben a nem-szavazat mellé álló MSZP között zajlott le. A két kisebbik párt véleménye alig hallatszott ki a két nagy érvei mögül. A népszavazás körüli vita december 5. után sem záródott le, hiszen az alacsony részvétel miatt eredménytelennek kihirdetett szavazást a Fidesz az igen szavazatok, az MSZP pedig a felelős döntés győzelmeként értelmezte. A Legfelsőbb Bíróság ugyan elrendelte a szavazatok újraszámlálását több mint ezer szavazóköri körben, de bármi is lesz a végleges eredmény vagy eredménytelenség, azt a szembenálló pártok saját győzelmükként értelmezik majd. A népszavazási kampány hevében az már szinte fel sem tűnt, hogy az Európai Parlamentbe delegált két fideszes képviselő választókerületében időközi országgyűlési választásokat tartottak, amelyek során bebizonyosodott, hogy a nagyobbik ellenzéki pártnak erősebb az alacsonyabb érdeklődést kiváltó időközi választásokon aktivizálható szavazótábor.

KOMMENTÁR: 2004 után 2005-ben is folytatódik a pártok aktív szereplése, immár egyre komolyabban a nagy, 2006-os megmérettetésre készülve. Különösen akkor, ha Gyurcsány Ferenc nem csupán a lendületet, de a választási győzelem lehetőségét is megpróbálja megadni az MSZP-nek. A FIDESZ érdeke, hogy saját gyenge pontjainak kiiktatásával készüljön 2006-ra. Gyurcsány Ferenc 2004-ben aktivizálta Orbán Vikort, Orbán Viktor pedig még aktívabbá teszi majd Gyurcsány Ferencet. A probléma és a pártok szempontjából még megoldandó kérdés csupán annyi, hogy miközben a politika nagyon magas fordulatszámon pörgött 2004-ben, a választóknak kevesebb, mint a felét tudta mozgósítani.

Ki nyert? Elemzés a december 5-én tartott népszavazás eredményéről

Dátum: 2004. december 16., csütörtök

HÍR: December 5-én ügydöntő népszavazást tartottak két kérdésben. A választópolgárok két kérdésben szavazhattak. Dönthettek egyrészt arról, hogy a határon túl élő magyarok kaphassanak-e könnyített módon állampolgárságot, másrészt arról, hogy törvényileg tiltott legyen-e az egészségügyi intézmények magántulajdonba adása. A kettős népszavazáson a választók csupán 37,5 százaléka vett részt, és egyik kérdésben sem jött össze a döntéshez minimálisan szükséges 2 millió 600 azonos szavazat (a szavazásra jogosultak 25%-a plusz egy szavazat), így a referendum mindkét kérdésben eredménytelen volt. A kórházprivatizáció megakadályozása kérdésében 65% lett az "Igen" és 35% a "Nem" válaszok aránya. A kettős állampolgárságról szóló törvény megalkotását a választók 51,5% -a támogatta, és 48,5%-a ellenezte.

December 5-én a vezető politikusok és a referendum kezdeményezői is kommentálták az eredményeket. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök a népszavazás eredményhirdetését követően kijelentette, hogy a népszavazási kezdeményezés elbukott, így szerinte a kezdeményezők és a támogatók kudarca világos. Gyurcsány Ferenc sajnálkozását fejezte ki, hogy a kezdeményezések nem maradtak meg annak, aminek indultak, azaz két szélsőséges és radikális szervezet akciójának. A miniszterelnök úgy vélte: a Fidesz-MPSZ szövetséget kötött a Munkáspárttal és a Magyarok Világszövetségével, hogy néhány százaléknyi szavazatot szerezzen. Gyurcsány Ferenc azt is leszögezte, hogy a népszavazásnak nyertese nincs, felelőse pedig a Munkáspárt és a Magyarok Világszövetsége, valamint az őket támogató Fidesz-MPSZ. A miniszterelnök végül hozzátette: a politikusok feladata, hogy visszahozzák a politikát az Országgyűlésbe, és olyan megoldásokat találjanak a határon túli magyarok életének könnyebbé tételére, amelyeket a többség is elfogad. Orbán Viktor, a Fidesz-MPSZ elnökének véleménye szerint a népszavazás eredménye azt igazolja, hogy az emberek körében hatalmas a létbizonytalanság. Orbán Viktor hangsúlyozta, hogy a kórház-privatizációval kapcsolatos döntés Budapesten eredményes volt és sikeres is, ezért szerinte a budapestiektől a fővárosi önkormányzat kötelező erejű kérést kapott arra, hogy ne adja el a fővárosi kórházakat. Orbán a népszavazás egészét értékelve kijelentette, hogy a referendumon az igenek voltak többségben a nemekkel szemben. Hangsúlyozta azt is, hogy a népszavazási eredményeket nem pártkérdésként ítéli meg. A Fidesz-MPSZ elnöke a referendumat kezdeményezőknek azt ajánlotta, hogy a 38 százalékos részvételt ne tartsák kudarnak. Hiller István, az MSZP elnöke arra kérte Pokorni Zoltánt, a Fidesz-MPSZ alelnökét: ne a kettészakítás, ne a megosztás, ne az ellentétek szítása érdekében, hanem az ügy rendezése érdekében gondolkodjanak, és gondolják végig az MSZP által ajánlott Szülőföld-Programot is. Pokorni Zoltán válaszul azt hangsúlyozta: egyetértést kell a keresni a kérdésben, mert "a magyar társadalomban nem a félelmek voltak az erősebbek, nem a riadalom volt az erősebb, hanem az összefogásra való képesség". Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke úgy nyilatkozott, hogy a magyar politikának alkotmányban foglalt kötelessége törődni a határon túli

magyarokkal, és tenni a sorsuk jobbítása érdekében, ezen pedig nem változtatott a népszavazás. Dávid Ibolya, az MDF elnöke pártja nevében azt kezdeményezte, hogy a parlamenti pártok és a határon túli magyarok szervezetei kezdjenek párbeszédet a jelenlegi helyzet megoldása érdekében. Dávid Ibolya kiemelte: meg kell oldani közjogi értelemben is a határon túli magyaroknak az anyaországhoz való kapcsolatát. Másnap a parlamentben az MDF elnöke javasolta: 2005. március 15-ig alkossa meg az Országgyűlés a határon túli magyarok jogviszonyát szabályozó törvényt, vagy ha erre nem képes, akkor inkább oszlassa fel önmagát.

A népszavazás kérdései és eredménye

Kérdések	Szavazati arány		Részvétel
	Igen	Nem	
Egyetért-e Ön azzal, hogy az egészségügyi közszolgáltató intézmények, kórházak maradjanak állami, önkormányzati tulajdonban, ezért az Országgyűlés semmisítse meg az ezzel ellentétes törvényt?	65% (1.927.237 fő)	35% (1.034.425 fő)	
Akarja-e, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy kedvezményes honosítással - kérelmére - magyar állampolgárságot kapjon az a magát magyar nemzetiségűnek valló, nem Magyarországon lakó, nem magyar állampolgár, aki magyar nemzetiségét a 2001. évi LXII. törvény 19. §-a szerinti Magyar igazolvánnyal vagy a megalkotandó törvényben meghatározott egyéb módon igazolja?	51,55% (1.519. 856 fő)	48,45% (1.428.358 fő)	37,48% (3.016.004 fő)

(forrás: Országos Választási Bizottság)

ELEMZÉS:

A népszavazás eredményének értékelése

A hetek óta népszavazási lázban égő pártok és szervezetek szinte mindegyike saját véleményét érzi igazolva. De valójában van-e győztese a népszavazásnak?

A népszavazás eredménytelen volt, így jogilag sem a kezdeményezők és támogatók, sem az ellenzők nem tekinthetők nyertesnek, az Országgyűlésnek pedig nincs törvényalkotási kötelezettsége egyik ügyben sem. Ki-ki saját szája íze szerint értékeli az eredményt.

A mindkét kérdést támogató nagyobbik ellenzéki párt, a Fidesz-MPSZ azt hangsúlyozta: arra a népszavazáson az "igen" szavazatok kerültek többségbe. Orbán Viktor máris követelte a kettős állampolgárságról szóló törvény előkészítését, valamint a kórház-privatizáció leállítását. A pártelnök az alacsony részvételt az elmúlt két és fél év növekvő létbizonytalanságával igyekezett magyarázni, és a népszavazási eredmények tükrében a létbizonytalanság csökkentésére alkalmatlan jövő évi költségvetés újragondolását javasolta a kormánynak. Mivel ugyanis a népszavazási kampány eddig minden figyelmet elvont a 2005-ös költségvetésről, a Fidesz-MPSZ úgy igyekszik újratematizálni a napi politikát, hogy megpróbálja az elkövetkezendő nehéz költségvetési évre irányítani a figyelmet. A népszavazási eredmények értékelését összekapcsolja a költségvetési vitával, azaz az eredményből kívánja levezetni a költségvetési tervezet módosításának szükségességét.

A népszavazási kérdésekre nemleges választ adó nagyobbik kormánypárt, az MSZP a referendum eredménytelensége miatt érezheti magát győztesnek, különösen azután, hogy Gyurcsány Ferenc miniszterelnök, a népszavazást megelőző televíziós vitában a felelős távolmaradásra szólította fel a választókat. Az MSZP értékelése szerint ezzel együtt nincs győztes, csak felelős, mégpedig a magyar jobboldal, amely kormány olvasatában szélsőségesekkel szövetkezik és populista politikai folytat.

A kis pártok, csakúgy, mint a kampány során, most sem tudtak kilépni a nagyobb politikai erők árnyékából. A kisebbik kormánypárt, az SZDSZ az emberek racionálisabb politika iránti vágyát látja az eredményben mondván: a polgárok nem akartak olyan kérdésekben dönteni, amelyek rosszak, és következményeik nehezen mérhetők fel. A kisebbik ellenzéki párt, az MDF pedig az Országgyűlés felelősségét vetette fel, továbbá sokadszor próbálta tudatosítani a tényt, hogy egyedül ő nyújtott be törvényjavaslatot a kettős állampolgárság kérdésének megoldására.

A referendumot kezdeményező szervezetek közül a Munkáspárt elégedett, hiszen a kórház-privatizáció leállítását kis híján sikerül elérnie. A Magyarok Világszövetsége azonban hiába jelentette be, hogy a csatát megnyerte, kudarcát nyilvánvalóvá teszi a viszonylag nagy számú "nem" szavazat. A két szervezet nem veszítette kedvét, sőt, máris közölték, hogy nem adják fel, és újabb népszavazás kezdeményezésére készülnek.

A népszavazás tanulságai

Annak ellenére zárult eredmény nélkül a referendum, hogy egy népszavazáshoz képest szokatlanul aktív és megosztó kampányt folytattak a pártok. A kampány elsősorban a kettős állampolgárságról szolt, mégis a kórház-privatizációs kérdésben mutatkoztak sikerebbnek a kezdeményezők. Amíg a privatizáció kérdése már évek óta napirenden volt, a kettős állampolgárság kérdéséről az utóbbi egy-két hónapot kivéve nem folyt politikai vita. A másik oka annak, hogy a kórház-privatizációval kapcsolatban majdnem eredményes döntés született, hogy felmérések alapján a magyar lakosságot érdeklő témák között folyamatosan vezető helyen szerepel az egészségügy, míg a határon túli magyarság ügye a lista végén helyezkedik el. A kampányban végül az emberek jóléti sovinizmusára apelláló materiális érvek győzedelmeskedtek, a lakosság különösen a kórház-privatizáció kapcsán érezte úgy, az ő saját pénztárcáját is érzékenyen érintenék a változások.

KOMMENTÁR: A jelenlegi referendum kapcsán nyilvánvalóvá vált: nem a népszavazások miatt kampányolnak a politikai erők, hanem a népszavazás maga vált kampányeszközzé. Olyan fegyver a potenciális kezdeményezők kezében, amellyel jelentős időre át lehet alakítani a belpolitikai viták szerkezetét, meg lehet határozni a választók, az ország közhangulatát, még akkor is, ha a részvételi arány és az ebből következő eredménytelenség azt bizonyítja, hogy a pártok befolyásolási képessége korlátozott.

Népszavazási kampány - (2. rész) - sajtóvisszhang

Dátum: 2004. december 17., péntek

HÍR: Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke azt javasolta, hogy a parlamenti pártok elnökei folytassanak nyilvános vitát a népszavazás kérdéseiről. Gémesi György, az MDF elnökhelyettese pártja nyitottságát hangsúlyozta, Oláh Lajos MSZP-pártigazgató pedig azt mondta, hogy az MSZP hasznosnak tartja Kuncze Gábor kezdeményezését, és igent mond a

felkérésre. Révész Máriusz, a Fidesz-MPSZ szóvivője közölte: Orbán Viktor nem mondja le egyetlen meghirdetett vidéki fórumát sem, ezért Fidesz-MPSZ elnöke udvarias hangvételű levélben válaszolt Kuncze Gábornak, amelyben kifejti, hogy a népszavazás kapcsán nem pártpolitikai vitára van szükség. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök úgy vélte, hogy az emberek 70-80 százaléka nem támogatja a december 5-i népszavazásra kitűzött kérdéseket, amelyeket nem most és nem így kellett volna feltenni, mert a kampány eltereli a figyelmet a lényegesebb feladatokról. Gyurcsány Ferenc szerint a népszavazást kieroszakolóknak és a Fidesz-MPSZ vezetőinek személyes politikai haszonszerzés volt a céljuk, a magyarság valódi érdekeit határon innen és túl azonban nem szolgálja ez a lépés. Orbán Viktor Fidesz-MPSZ kaposvári nagygyűlésen arról beszélt: a kettős állampolgárság megadása azt jelenti, hogy a határon túl élő magyarok úgy kaphatnak magyar állampolgárságot, hogy ehhez nem kell elhagyniuk a szülőföldjüket. A pártelnök szerint ezért téves az MSZP és az SZDSZ azon feltételezése, hogy a határon túli magyarok mindannyian át fognak települni Magyarországra. Hiller István, az MSZP elnöke a négy parlamenti párt televíziós vitaműsorában hangsúlyozta: zsákutca a népszavazás, mert nem oldja meg a határon túli magyarság ügyét, viszont beláthatatlanok a következményei a Magyarországon élő magyarokra nézve. Áder János, a Fidesz-MPSZ frakcióvezetője hazugnak és alaptalanul riogatóknak nevezte a szocialisták kettős állampolgárságot ellenző kampányát, és arra hívta fel a figyelmet, hogy a státustörvény elfogadása előtt is 23 millió román munkavállalóval riogatott az MSZP. Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke szerint a népszavazási kérdések kényszerpályára visznek, és mivel felelős igent nem lehet mondani, nem kell végigmenni a kényszerpályán, hanem nemmel kell szavazni. Gémesi György, az MDF elnökhelyettese elfogadhatatlannak nevezte, hogy a határon túli magyarok ügyéből bárki pénzügyi, anyagi kérdést, politikai hisztériakeltést csináljon. A kisebbik ellenzéki párt elnökhelyettese ugyanakkor szégyennek nevezte, hogy a Kormány nem ad tájékoztatást arról, mit is jelent a kettős állampolgárság.

Összefoglalás:

Az ellenzék álláspontját támogató vélemények:

[...] A kérdés nem pártpolitikai. Nem is politikai párt tette fel. A kérdés nemzeti. És személyes. Valójában arra kell választ adni, hogy Magyarország polgárai akarják-e, hogy a magukat magyarnak vallókat magyarnak tekintsük. Erre a történelmi kérdésre most lehet, és most kell válaszolni. A magyar szellemi élet sok kiválósága megszólalt az elmúlt napokban. Szinte egyöntetűen az igen mellett. A megszólalók, a legszélesebb értelemben vett kultúra véleményformálói - politikai ízlésüktől és életfelfogásuktól függetlenül - igennel felelnek a feltett kérdésre. Sokan persze hallgatnak, mert a kérdést sajnos Gyurcsány Ferenc, Hiller István és Kuncze Gábor korán és elhamarkodottan kimondott "nemje" politikai kérdéssé tette. Majd megítéli őket a politikatörténet, már ha szerepelnek benne. Hiller Istvánt, Eötvös József, Trefort Ágoston, Klebelsberg Kunó utódját azonban e helyütt is szeretném még egyszer megkérdezni, hogy kultuszminiszterként a magyar kultúra mai és korábbi alkotói közül kiknek a szellemében biztatja arra honfitársainkat, hogy rekesszék ki a nemzetből a magukat magyarnak valló határon túli magyarokat.

[...] A magyar szellemi élet más, sokszor kis jelentőségű ügyekben is hangos véleményformálói azonban hallgatnak. Egyedül Eörsi Istvánt és Kis Jánost hallottam a nemet propagálni. Jól gondolom-e, hogy a többiek hallgatásának oka az, hogy átérezve a kérdés jelentőségét és történelmi súlyát, valójában igent szeretnének mondani, de a szellemi élet szokásos szekértábori besorolása szerint úgy érezhetik, hogy megszólalásukkal politikai állásfoglalást tesznek? Pedig nem így van! Nemzeti sorskérdésben az írástudóknak meg kell szólalniuk.

[...] A magyar média nagy része ugyanis készséggel közreműködik abban, hogy az igent mondó véleményformálók hangja és arca ne jusson el az emberekhez. Erre a minap a közszolgálati Magyar Televízió szolgáltatott szomorú példát. A Professzorok Batthyány Köre, több mint kétszáz egyetemi tanár - jelentős részben akadémikusok - egyesülete úgy ítélte meg, hogy december 5-én a magyarság sorsát alakító népszavazásra kerül sor, ezért november 21-én összejövetelt rendezett a kérdésről. A többórás, nyilvános rendezvényen a kör felhívásához a magyar tudomány, a művészet, a sport, a média és a közélet több száz ismert, köztisztelőben álló személyisége csatlakozott. A rendezvényen megszólalt például Magyarország mindhárom Bolyai-díjasa.

[...] A szellemi élet sok véleményformáló képviselője így is hozzájárult, hogy a magyar összetartozás ügyében olyan összefogás jöjjön létre, amely december 5-ét a magyar történelem katartikus napjává teheti. A politikai címkézéstől való félelem és a média elfogultsága azonban sok kiváló, a nemzetért felelősséget érző értelmiségit hallgatásra késztetett vagy kárhoztatott, s a közvélemény alakítását szájhősökre és primitív ijesztgetőkre hagyták.

(Pálinkás József: Politikai címkézés és a média elfogultsága, Magyar Nemzet, 2004. december 2.)

[...] A polgári értékrend hívei azzal győzték le a trianoni átkot, hogy átléptek föltötte és a gyűlölettel, a kirekesztéssel, az árulással és a megalkuvással szembe a szeretet parancsát helyezték. A "hiszünk a szeretet és az összefogás erejében" univerzális parancsa egy magasabb dimenzióba emelte mindazokat, akik mertek és tudtak hinni ebben az isteni ihletésű igében; és ebben a magasabb dimenzióban most vasárnap totális győzelmet aratnak.

[...] A baloldal és a liberálisok nem azért veszítenek szinte folyamatosan [...], mert rossz oldalon állnak, hanem azért, mert nem ismerték fel, hogy megváltozott az idő. A modernsége hivatkozó, de azt csak álarcként viselő balliberális had beleégett a múlt századi rögeszméjébe kizárólagosságról, egyeduralomról, küldetésudatról és felsőbbrendűségről: elhitte, hogy semmi volt, s minden lesz, s hogy a gyűlölt földet kidöntheti sarkából.

[...] A balliberálisok azonban még mindig a Horthy-korszakban élnek, hiszen azt árulták el, és amint a bűnös visszatér a tett színhelyére, úgy ragaszkodnak görcsösen a revizionizmus régen holt fantomjához.

(Bencsik András: Begyógyulnak a sebek, Magyar Demokrata, 2004. december 2.)

Gusztustalan, émelyítő, szégyentelenül képmutató, pöffeteg, öntelt, sunyi a baloldal és a kormány tagjainak a viselkedése. És az riasztja, taszítja a jó ízlésű, jóérzésű embert tőlük, hogy jól szervezeten, az élet és a politika minden területén következetesen azok. Az alja nyilatkozatok, a rosszhiszemű érvelések, az arcárandulás nélküli hazudozások vitathatatlan nagymesterei.

[...] Csak az elmúlt hetekben annyi fekáliabuborék tört felszínre rosszvoltukból, hogy felsorolni sem lehet.

[...] A baloldali gépezet először enyhe gúnnyal, azután növekvő aggodalommal, majd dühbe gurulva vette tudomásul a népakart aláírásokban történő megfogalmazását. És ahelyett, hogy hosszú hónapok alatt felkészült volna egy tisztességes megoldásra, egymás közt acsarkodtak, az MSZP és az SZDSZ eminensei rángatták egymás kezéből a nép maradék vagyonát, mint a Guttmann-nadrágot, és amikor hirtelen szembesültek a ténnyel, pánikba estek. A pánik arra volt jó, hogy egy pillanatra igazi arcukat mutatták.

[...] Mindazonáltal van egy eszelősen buta és rosszhiszemű szavazórétegünk. Tessék csak olvasni az ATV szalagcíméit. És van egy szolgálalkú médiahaduk és bértollnokbandájuk. Ezekre építenek, ezek hazudoznak és nyáladzanak. De reméljük, van még agyuk, megvilágosodik előbb-utóbb.

(Szalay Károly: Nyúlós, ragacsos..., **Magyar Demokrata**, 2004. december 2.)

[...] Vasárnap el kell vágnunk a torkát a modernségnek, tudja-e kegyelmed. Mert a modernség a gazemberek dáridója lett. A modernség kapujában már nem áll senki, csak egy rakás disznófejű nagyúr... "Megöl a disznófejű Nagyúr, / Éreztem, megöl, ha hagyom, / Vigyorgott rám és ült meredten: / Az aranyon ült, az aranyon, / Éreztem, megöl, ha hagyom." Nem simogatjuk tovább sertéstestét, az undokot, de nem ám. Most mindenki igent akar... Határon belül és túl. Mindenki, kivéve azokat. A disznófejű nagyurakat. Mindenki a nemzethez akar tartozni. Kivéve azokat. A disznófejű, internacionalista nagyurakat. Hát ahogy Benyó Berci barátom mondta: a vasárnap nem arról szól, hogy a határon túli testvéreink lehetnek-e magyar állampolgárok. A vasárnap arról szól, hogy mi lehetünk-e még hétfőn is magyarok... Jókedvű, magabízó, szép magyarok. A Balassa Bálint népe. Koppány népe. Árpád népe. S Koppány majd felteszi Vajk fejére a koronát. Mert Koppány is enged, s mert Istvánnak meg kell tanulnia Vajknak lenni. Haza és haladás? Ugyan... Haladtunk eleget. Jöhet végre a haza, másképpen beledöglünk a haladásba...

[...] Ne törjük össze az álmot. Az álmot, ami elindul minden éjjel, immáron nyolcvannégy esztendeje. Elindul a Gyimesekből, végigszáll az Áldomás-pataka felett, s beszökik aztán Kárpátaljára a máramarosi bérceken át, megáll Huszton, Munkácson, Ungváron és Beregszászon, s indul tovább, föl a Szepességbe, kicsike, gyönyörű Árva vármegyébe, onnét vissza Csallóközbe, hogy végigrepülve Burgenlandon megérkezzen a Délvidékre. Arról szól ez a mi álmunk, hogy bármi történt, s történjék bármi, mi egy nemzet vagyunk. Ne törjük össze az álmot. Hiszen leggyönyörűbb álmunkkal szemben nem áll semmi más, csak az SZDSZ és az MSZP új jelszava: Aki magyar tőlünk tart. Ez igaz. Csak legyünk többen.

(Bayer Zsolt: Igennek kell lennie, **Magyar Nemzet**, 2004. december 3.)

[...] A kormánypártok megint nem tudtak mást adni, csak mi lényegük. Az SZDSZ álláspontja legalább következetes. Ez a kommandó megalakulásától fogva nyilvánvalóvá tette, hogy lenézi, megveti és gyűlöli a magyarságot. Ennek szellemében politizálnak 1990-től kezdve, most sem tettek mást. Hát persze: majd éppen ők fogják szorgalmazni, hogy ez a szerintük háborús bűnös, antiszemita csöcselék legalább jelképesen egységes nemzetnek érezhesse magát. Az MSZP esete más lapra tartozik. A párt vezetése villámgyorsan, mondhatni reflexből reagált nemmel. Leporolták 2002-ben jól bevált hazugsággépüket, amely ugyanúgy elkezdte ontani ugyanazokat az aljasságokat. Idejönnek, elveszik, sokba kerül, mi fizetjük, özőnlenek, bűnöznek, kiforgatnak. Ezeket harsogják. Jellegzetes MSZP-s kórtünetnek nevezhető, hogy ez a párt pontosan azt a sötét, aljas, alpári és kirekesztő érvrendszert alkalmazza, amelyet Nyugat-Európában kizárólag a szélsőjobb oldali, ultra-nacionalista alakulatok mernek beemlíteni a közbeszédbe. Tegyük hozzá: ott sikertelenül. A szocialisták 2001 decemberében huszonhárommillió román vizionáltak a magyar munkaerőpiacra. Ekkor vált nyilvánvalóvá minden gondolkodó ember számára, hogy ennek a pártnak semmi nem drága azért, hogy hatalomra kerüljön. Most nem ez a tét. Az MSZP hatalmon van, 2006 nyaráig hatalmon is marad, és hogy tovább kormányozhatnak-e, vagy ellenzékbe kényszerülnek, az az akkori demokratikus választástól függ majd. Nem ettől a népszavazástól. És mégis. Most hárommillió, bottal idebicegő magyar nyugdíjast vetítenek a nagyérdeműnek. Tudják, hogy hazudnak, hiszen éppen ők fogják aláírni azt a román-magyar egyezményt - amelyet egyébként már a nyáron aláírhattak volna -, ami garantálja, hogy a magyar államot az esetlegesen áttelepülő nyugdíjasok semmilyen többletköltsége nem terheli, és mégis ezt hajtogatják. Százmilliárdos összegek repkednek, most nem a zsebeikbe, hiszen kampány van, hanem a levegőben. Ám ebben a gyűlöletprojektben most nem őszinte partner a szocialista párt tagsága. Búvópatakként csörgedezett az elégedetlenség, és az utóbbi napokban felszínre

is tört. Vannak szocialisták, sokan vannak, akik tiltakoznak a pártvezetés uszító populizmusa ellen.

[...] Ha a népszavazás érvénytelen lesz, az nem pártok veresége lesz, és érvényessége sem lesz pártok győzelme. A közöny és a tagadás pedig nem örül, és nem szomorkodik. Csak azok az emberek szenvedhetnek itt vereséget, vagy ünnepelhetnek győzelmet, akik minden tudatlúgozás és butítás ellenére sem óhajtanak felolvadni a globalizált világ összemázolt kultúrájában. Ezek az emberek az Európai Unióban élnek, de családi ügyeiket nem bízzák a brüsszeli kolossalra, nem remélik tőle minden probléma megoldását. Magyarországról nézve a kettős állampolgárság kérdése nemzeti kérdés, Brüsszelből nézve azonban csak családi ügy. Oldjuk meg mi.

(Csermely Péter: Igen, **Magyar Nemzet**, 2004. december 3.)

[...] Vonatkoztassunk el attól, hogy a népszavazás ötlete rossz, kiagyalóit mögöttes szándékok vezérelték. Ha csak a kérdést nézzük "akarja-e, (...) hogy magyar állampolgárságot kapjon az a magát magyar nemzetiségűnek valló nem Magyarországon lakó nem magyar állampolgár, akkor ezzel szemben az említett érvek egyike sem meggyőző. Ha egyszerre hárommillió magyar települne át, akkor ez jelentős terhekkel járna. Ennek a lehetősége azonban nulla. Ezzel szemben évtizedek óta Magyarország haszna, hogy a szomszédos országokból a legmobilabb, legmunkaképesebb és legfiatalabb korosztály települ át, ahol adót és járulékokat fizet, jóval többet, mint amennyit abból felhasznál. Különböző mértékben ugyan, de fizetnek adót és járulékokat az ideiglenesen itt dolgozók is.

[...] Ne feledjük, hogy minden áttelepülő magyar egyúttal anyaországa államkincstárának részeit akkor is átviszi, ha zsebében egy fillér sincs. Megszületése óta ugyanis orvosi ellátás, iskolai képzés stb. címén a román, szerb vagy szlovák költségvetés tetemes összegeket költött rá.

[...] Demográfiai okokból már most is el kell gondolkodni azon, hogy a fogyó népességet kikkel pótoljuk. Betelepülés nélkül a magyar nyugdíjrendszer és a magyar gazdaság középtávon sem fenntartható. A nem magyar betelepülők esetében az államnak tetemes összegeket kell költenie az érintettek kulturális integrálására. Erre magyarok betelepülésekor nincs szükség.

[...] Ami a politikai ellenérveket illeti: lehetséges, hogy ha a határon túli magyarok csakugyan kérik a kettős állampolgárságot, akkor politikai konfliktus alakul ki. E konfliktus terhét elsősorban a határon túli magyarok fogják viselni, és biztosak lehetünk benne, hogy megvan rá az okuk, ha ezt vállalják. Helyettük ezt a kérdést nem dönthetjük el. Illúzió azt gondolni, hogy akiknek a szemében az erdélyi magyarok kettős állampolgársága szálla, együtt szeretnének élni velük kettős állampolgárság nélkül.

(Ungváry Krisztián: A megtagadhatatlan igen, **Magyar Narancs**, 2004. december 2.)

A kormányoldal álláspontját támogató vélemények:

[...] Orbán rájött, hogy a modern amerikai marketing módszereivel, eszközeivel - a tévétől az óriásplakáton át az internetig és az sms-ekig - pillanatok alatt hadseregeket tud mozgósítani, a tömegek gyors és hatásos vezényléséhez azonban a technológián kívül rövid, érzelmi üzenetek kellenek. Magyarság, kokárda, hit, tiszta erkölcs, az ellenfél egyszerű és könnyen érthető legonosozása vagy lehazaárulózása, vagyis csupa hasonló, mint Amerikában. Nem konkrétumok, csupán hívószavak, amelyek az emberekben kiváltják a pavlovi reflexeket: gondolkodás nélküli cselekvésre, vagy legalább érzelmekre és a legszenvedélyesebb megnyilvánulásokra készítetik őket. A költségvetésről alapvetően csak racionálisan lehet vitázni, arról viszont, hogy ki a becsületes magyar és ki a hazaáruló, már csak elborult aggyal.

A hazaárulóról pedig aztán könnyebb bebizonyítani, hogy szántszándékkal csinál gyalázatos költségvetést, hogy oktatási reformja csak a hagyományos értékrend szétverését, a magyar tudat szisztematikus lebontását szolgálja, az egészségügyi reform pedig nem mást akar, mint a betegek üzletszerű legyilkolását, mert az a legolcsóbb. De, hogy a hazaárulás - mint kifejezés, mit kifejezés, mint érv, egyáltalán bekerülhet a felelős közpolitikai dialógusba az kivételesen elriasztó állapotokat jelez.

(**Bolgár György**: A helyzet rossz, de reménytelen, **Népszava**, 2004. december 3.)

Mondhatnám azt is persze, hogy el a kezekkel. El a kezekkel, amelyek a szívemet akarják félre lökni. El azoknak a kezével, akik rideg számítással írnak összetartozásról, szeretetről, történelmi adósságtételről, miközben durván sértik mások érzelmeit. Ők azok, akik a családi történelemben a sok-sok ismétlés, az újra és újra elővett fényképek és a családi mesék által élővé varázsolt örömet és bánatot merészelik minősíteni így vagy úgy, ki akarván lökni mások saját történelmét a nemzeti történelem lapjairól.

[...] El a kezekkel a könnyelműen és hátsó szándékkal feltett kérdésektől. El a kezekkel a vállat vonva vagy mások kioktatására rajzolt ikszjelektől. El a kezekkel a felelősségáthárító pótcselekvésektől, legyen szó akár mindannyiunk vérszerinti vagy nemzettudatunkban vállalt testvéreiről, akár a szegénységtől rettegőket ijeszteni akaró privatizációról. Az álságos kérdés nem jobb, mint a hamis.

[...] Föl a szívekkel a politika fölé. Föl a szívekkel, följobb, mint ahogy téli nap világít, föl a szívekkel a határok fölé, és higgyük, hogy a világos értelem és az önzésen túllépő érzelem adja a számunkra a megnyugtató megoldást. Nem egyetlen napra, egyetlen döntésre. Dédanyám obeliszkje, a vele egy sírban nyugvó ruszin, dalmát, sváb vérbe oltott magyarok neve a sírkövön, a hosszúmezei és szatmári temetők mind arra figyelmeztetnek, hogy a most élőknek és az utánuk következőknek is sok évszázados kötelessége az örökséget híven megőrizni. Ehhez pedig nem egyetlen ikszjel kell, hanem hűség, kitartás és szeretet.

(**Kósáné Kovács Magda**: Föl a szívekkel, **Népszava**, 2004. december 3.)

A népszavazási kampánnyal kapcsolatos egyéb vélemények:

[...] A két nagy párt állásfoglalása egyértelmű, a legtöbb elemzés pedig készpénznek veszi, hogy a Fidesz a kezdeményező Fél, hosszú hónapok után újra ő "irányítja a közbeszédet", s ügyes taktikai húzással aggatja a szocialistákra a nemzetvesztés és az országkiárúsítás vádját. A megújuló MSZP-t Orbánék ily módon sikeresen láttatják a köz előtt változásra képtelen politikai erőként. A Fidesz e megközelítés szerint olyan lendületet vehet, ami akár 2006-ig is kitart a másik eshetőségről viszont nem, vagy alig esik szó, halott semmivel sem kisebb a realitása. Az MSZP (és az SZDSZ) ugyanis nemcsak gyorsan, de nagyon is határozottan mondott nemet a két kérdésre. Vajon tényleg ennyire ostobák volnának, hogy nem mérték föl az állampolgárság elutasítása miatt várható ellenszenyhullámot, mint ahogy oly sokan mondják ezt még a baloldalon is? Meglehet, épp az ellenkezője igaz. Nem a Fidesz hajszolta az MSZP-t a "nemzetietlen" álláspont vállalásába, hanem az MSZP terelte be Orbánékat a nacionalizmus utcájába. Ahová amúgy nem volt nehéz bevenni a Fideszt, mivel a nemzeti érzelmek felbuzgatásán kívül már régóta nincs épkezláb ötletük. Amúgy meg miért zavarná a szocialistákat vagy szimpatizánsaikat, ha a jobboldal lehazaárulózza őket? Odateszik a többi mellé; és inkább az összetartozás érzését erősíti bennük. Nehogy már egy Orbán vagy egy Patrubány mondja meg, mi az igazi hazafiság. Akármi lesz is a vasárnapi végeredmény, a magyarkérdés - ami így, ebben a formában álkérdés, és normális esetben semmiképpen sem a magyar társadalom központi problémája hónapokig téma marad. Ha az igen győz, még tovább is. Beindul a jobboldalon a licitálás, ki tud főbbet tenni a határon túli magyarokért, és nem kell különösebb jóstehetség ahhoz, hogy előre megmondjuk, mindig lesz valaki, aki

nagyobbat akar, és ezért vadabbat mond az előtte szólónál. A "nemzeti ügyek természete már csak ilyen. A Fidesznek pedig tartania kell a tempót, ha e konzervatív-kereszténynemzeti stb. versengésben nem akar lemaradni. Márpedig büntetlenül nem lehet hülyeségeket összehordani: nem lehetett 1998-2002 között sem, amikor Orbánéknak Csurka jelentette a mércét a MIÉP-szavazók megnyeréséért vívott küzdelemben.

[...] A magyarkérdés mostani prezentálása - amelynek lényege, hogy végzetesen összezavarja a nemzethez és az államhoz tartozás kritériumait, nota bene térségünkben a háborúk mindig ezzel kezdődnek bizonyosan ilyen álügy. Kiderül ez majd péntek este is, amikor Gyurcsány Ferenc egyedül vitázik három, a saját közösségükben is radikálisnak tarlott határon túli politikussal. Ezt maga az MSZP agitprop sem rendezhette volna jobban: a magányos miniszterelnök a társadalom "valós" kérdéseiről fog beszélni, Tőkés Lászlóék érzelmeiről, erkölcsi elégtételről stb.

[...] A Fidesznek viszont olyan fordulatra volna szüksége ahhoz, hogy a magyarkérdéstől megszabaduljon, amire aligha van már ereje és késztetése. Orbánék jelen idejű szárnyalása persze óvatossá tesz mindenkit, de a lehetőségek között nagyon is számon kell tartani, hogy a magyarkérdéssel és a privatizációellenes posztkommunista demagógiával elkezdődött a szövetségbe forrt Fidesz hanyatlása Csak arra kell vigyázni, hogy agóniája ne döntsön romba mindent.

(Szerkesztőségi álláspont: Az utolsó kártya, Magyar Narancs, 2004. december 2.)

Essünk túl a népszavazás könnyebbik részén. A kormány által tervezett kórház-privatizációt lehet, hogy jó lesz, lehet, hogy nem, a konkrét terv ellen lehetne akár népszavazni is, de általában mindenféle magónosítást ellenezni az egészségügyben ostoba szélsőbaloldali demagógia. Illenek hozzá a jelszavak, hogy az egészség nem üzlet, vagy hogy védjük meg a kórházainkat. De bizony sok szempontból üzlet az ma is - gondoljunk a gyógyszerekre -, a kórházainkat meg nem megvédeni kéne, hanem javítani rajtuk.

[...] Odáig biztos, hogy ez a határon túli magyarok döntő többségének nagyon rosszul fog esni, és tovább mérgezi azt a viszont, amelyet már amúgy is megterhelt, hogy az elmúlt másfél évtizedben Magyarország közel sem segített annyit a határon túliakon, amennyi módjában állt volna. Egyik kormány idején sem. Hogy a nem győzelme miatti megbántottság aztán átcsap-e valamiféle elfordulásba, amely aztán akár az asszimiláció felgyorsulásában vagy éppen bevándorlásban mutatkozik-e majd meg, nem tudjuk. Ez nyilván azon is múlik, előáll-e cserébe a kormány egy épkezláb tervvel, a Szülőföld program jelenlegi formájában nem az. Az "igen" utáni helyzet biztos pontja, hogy az erdélyi autonómia tökéletesen elérhetetlenné válik Bukarest ellenállása miatt. Ez pedig újfent az áttelepülés mellett szólhat. (Persze gazdasági szempontból az is lehet racionális vélemény, hogy Magyarországnak jó a bevándorlás, ám ez nem egyszerűen racionális ügy.) Ami a magyar költségvetésre rótt terheket illeti, vélhetően a pártok meg fogják találni a megoldást, hogy ezek csekélyek legyenek. Aztán, hogy ez a legkisebb közös nevező milyen hat okit vált ki a határon túl, megint csak nem látható előre. Kényelmes lenne ennyi ismeretlen láttán azt javasolni, hogy ne menjünk el szavazni, de úgy gondoljuk, egy demokráciában ha lehet szavazni, akkor kell is. A távolmaradásnál az is jobb megoldás, ha érvénytelen szavazatot adunk le, tulajdonképpen az is egy gyenge nem. Igen, nem, érvénytelen; hogy melyik volt a jó döntés, az évek múlva fog kiderülni.

(MH-álláspont: Egy biztos nem, Magyar Hírlap, 2004. december 3.)

Belpolitikai játszmvává vált a vasárnapi népszavazáson feltett két kérdés. Az ellenzéki Fidesz-MPSZ mozgósítására válaszul a szocialisták és a szabad demokraták erős ellenkampányba kezdtek. Pedig történhetett volna másképpen. A referendumot ugyanis a magyar politikai paletta két szélsőséges csoportja, a kommunista-utód Munkáspárt, valamint a Magyarok

Világszövetségének a mértéktartó jobboldal által korábban szalonképtelennek minősített vezetése kezdeményezte.

[...] Ahelyett, hogy a parlamenti pártok élből utasították volna el a szélekről feltett kérdéseket, egymásra licitálva kísérik meg saját céljaikra használni a népszavazási kezdeményezést. A Fidesz sutba dobta korábbi álláspontját, és egyszeriben kettősállampolgárság-párti lett. A kórház-privatizáció leállítását követelve pedig tovább erősítette - a nyugati jobboldali politikával szöges ellentétben álló magántőke-ellenességét. Az MSZP és koalíciós partnere ugyanakkor - ki tudja, miért? - felvette az eléje dobott kesztyűt, és némi hezitálás után határozott nemet mondott a kérdésekre, akaratlanul is asszisztálva Orbán Viktor hatalmi játszmájához. Hetek óta sajátos kampány zajlik: a (határon túli) szavazatokért folyó harc jegyében a szociális és a nemzeti demagógia verseng egymással.

[...] Ami persze népszavazás nélkül is megoldható lett volna, megspórolva az ez ügyben folyó demagóg kampányt. Mindkét oldalon. Mert álságos, amint a Fidesz saját hatalmi céljaira használja föl a határon túl élő magyarokat, és parlamenti javaslat helyett az utcára viszi a nemzeti kérdést. De nem kevésbé álságos, amint az MSZP érvelésében egymással vetekszik a szociális ("sokba kerülnek") és a nemzeti ("második Trianon") demagógia.

[...] Az MSZP mélységesen antiliberális álláspontra helyezkedik, amikor az emberek szabad mozgását hátrébb szorítja a területiség elvének. De érthetetlen az ügyben az SZDSZ véleménye is, miszerint rossz a kérdés és kevés az információ, ezért nemmel kell szavazni. Valójában a kettős állampolgárság elutasításának következményei ugyanúgy beláthatatlanok, mint az, ha az igenek kerülnek többségbe. A kampányt a szociális és a nemzeti demagógia uralja.

(Szerkesztőségi álláspont: Belpolitikai játszmává vált, Figyelő, 2004. december 2.)

Egy egész ország, pontosabban valamennyi választásra jogosult polgára került csapdahelyzetbe azzal, hogy vasárnap referendumot tartanak. A népnek két olyan kérdésről kell állást foglalnia, amelyekre egyszerűen nincs jó válasz. Az egyik - az egészségügyi privatizációról szóló - már önmagában is lehetetlenség, mert egy olyan törvény kapcsán vár választ, amely már nincs, hiszen megsemmisítették. A másik - a kettős állampolgárságról - pedig jelen formájában egy elméleti lehetőséget fogalmaz meg, megoldása pedig távoli és - ami ennél fontosabb - mindenképpen megosztó. Felelősen válaszolni tehát lehetetlenség a kérdésekre. Az is állásfoglalás persze, ha valaki nem megy el szavazni, de kétségkívül ez is kérdéseket vet fel, tehát megoldásnak aligha lehet jó.

[...] Most már nincs mit tenni. Vasárnap kinyitnak a szavazóhelyiségek, és állást kell foglalni. Nincsenek jó válaszok és nem lesz happy end. A kampány - immár a hazai hagyományoknak megfelelően - kellőképpen eldurvult, de a voksolás eredménye csak fokozza majd a hangulatot. Akármilyen is a döntés a kettős állampolgárságról. Hiszen itt a látszat diadalmaskodik majd, és ezt a látszatot magyarázza majd mindenki. Ha nem mennek el elegenden szavazni, vagy elmennek, és a többség nemet mond, az lesz a látszat, hogy az anyaország magára hagyta a magyarokat. Ha viszont az igenek győznek, az lesz a látszat, hogy hamarosan jobb lehet a határon túli magyaroknak, holott a voksolással még nem történik semmi. Csak annak lehetőségét teremti meg, hogy az Országgyűlés esetleg, majd egyszer, netán alkot valamilyen törvényt, ami kedvező lehet az érintetteknek.

[...] Az eredmény pedig - akármilyen is lesz - jó nem lehet. Csapdába esett az ország és nincs kiút. Bármilyen történik is vasárnap, Magyarország és a magyarok - határon innen és túl - vesztek. Újra. Még háború sem kellett hozzá. Jótét lelkek határon belül megszervezték anélkül. Senkinek sincs oka az öröme.

(Szerkesztőségi álláspont: Csapdában, Népszava, 2004. december 3.)

A népszavazási kampánnyal foglalkozó publicisztikák:

Pálinkás József: Politikai címkézés és a média elfogultsága, Magyar Nemzet, 2004. december 2.

Bencsik András: Begyógyulnak a sebek, Magyar Demokrata, 2004. december 2.

Szalay Károly: Nyúlós, ragacsos..., Magyar Demokrata, 2004. december 2.

Ungváry Krisztián: A megtagadhatatlan igen, Magyar Narancs, 2004. december 2.

Szerkesztőségi álláspont: Belpolitikai játszmává vált, Figyelő, 2004. december 2.

Szerkesztőségi álláspont: Az utolsó kártya, Magyar Narancs, 2004. december 2.

Bayer Zsolt: Igennek kell lennie, Magyar Nemzet, 2004. december 3.

Csermely Péter: Igen, Magyar Nemzet, 2004. december 3.

Bolgár György: A helyzet rossz, de reménytelen, Népszava, 2004. december 3.

Kósáné Kovács Magda: Föl a szívekkel, Népszava, 2004. december 3.

MH-álláspont: Egy biztos nem, Magyar Hírlap, 2004. december 3.

Szerkesztőségi álláspont: Csapdában, Népszava, 2004. december 3.

2004 a kampányok éve volt - a Political Capital Institute évjelentése

Dátum: 2004. december 21., kedd

2004 a kampányok éve volt. Az elmúlt évben egymást érték a kampányok: európai parlamenti kampány, Gyurcsány Ferenc miniszterelnöki kampánya, az MSZP elnökjelöltjeinek országjárása, népszavazási kampány, időközi választási kampányok. A politika, a pártok egyértelműen magasabb fokozatra kapcsolak 2004-ben, azonban az európai parlamenti választás és a december 5-i népszavazás alacsony részvételi aránya azt mutatja, hogy a szavazókat nem sikerült meggyőzni a döntések tétjéről.

Pedig a pártok sokféle eszközt bevetettek annak érdekében, hogy mozgósítsák a szavazókat. Aláírásgyűjtési akció indult a Fidesz Nemzeti Petíciója mellett, a népszavazás kiírásáért; Sokat elárul az a tény, hogy 2004-ben listaáron a Fidesz rendelte meg a legtöbb óriásplakátot, megelőzve a Coca-Colát, mobilcégeket, és más multinacionális vállalatokat. Az MSZP a nyilvánosság előtt folytatta le tisztújítását, Gyurcsány Ferenc egy sportcsarnokban mutatta be a kormányprogramot, a Kormány pedig on-line játékkal népszerűsítette a 2005-ös költségvetést.

Az év első felében a pártok mindent az európai parlamenti választásra tettek fel. Az SZDSZ szinte ellenzéki pártként szerezte meg két mandátumát, az MDF pedig a többszörös pártszakadást és országgyűlési frakcióját is kockáztatta a Fidesztől való nagyobb távolság és az önállóság érdekében. A Fidesz Nemzeti Petíciója kampány volt a kampányban, hiszen az ellenzéki párt ezzel teljesítette be nemzeti populista fordulatát. Az európai parlamenti választás egyetlen vesztese, az MSZP pedig kampányszerűen menekült saját maga elől.

A miniszterelnök-váltás is kampányszerűen zajlott le. Gyurcsány Ferenc - aki felajánlotta Medgyessy Péternek, hogy távozik az ifjúsági és sporttárca éléről - úgy jött, mintha menne. Miközben esetleges kormányból való távozásának hírével kampányszerűen végigjárta a sajtót, programot hirdetett. Az MSZP tagságát meggyőzve, nagy különbséggel jelöltette magát miniszterelnöknek, miközben a Kovács László-féle pártvezetés az inkább szürke hivatalnoknak tűnő Kiss Péter kancelláriaminiszter mellé állt.

A nagyobbik kormánypárt töle eddig szokatlanul aktívan és még a választókra is odafigyelve folytatta le a tisztújítást. Míg az MSZP korábban akkor volt nyitott, amikor nem kellett volna világgá kürtölni a párton belüli feszültségeket, addig a tisztújítás előtti időszak egyik fontos, a nyilvánosság elé is vitt eseménye volt a pártelnökök országjáró kampánya.

A Gyurcsány-Hiller páros lendületét a népszavazási kampány állította meg, amely az MSZP-t éppúgy felkészületlenül érte, mint a többi pártot. A kórházprivatizáció leállítása és a határon túli magyarok kettős állampolgársága érdekében kiírt népszavazásban - politikai szempontból - mindkét oldal nyert, mindkét oldal veszített, de a kölcsönös félelemkeltéssel, gazdasági és nemzeti populizmussal a határon túli magyarok ügye éppúgy, mint az egészségügyi reform, végleg a politika áldozatává vált.

2004 az újrafelfedezett és újraelfelejtett ideológiák éve is volt. Idén Magyarországon - ha elfogadjuk a pártok állításait - újjászületett a liberalizmus, az európai konzervativizmus, valamint a magyar szociáldemokrácia.

Az SZDSZ, amely 2002-ben az adócsökkentés pártjaként pozicionálta magát, 2004-re ideológiát is épített követelései mögé. A kisebbik koalíciós párt az európai parlamenti választási kampányban önmagát liberálisként definiálta, a konzervatívokat és a szocialistákat pedig egyenlő távolságra helyezte magától.

Az MDF az európai konzervativizmus képviselőjével távolodott el a Fidesztől, de az eltávolodás okozta belső konfliktusok miatt máig nem tudni, mit is jelent az MDF új konzervativizmusa.

Az MSZP 15 évvel a rendszerváltás után alkotta meg az új magyar szociáldemokráciát, amellyel együtt új kormányt és új pártvezetést is kapott a baloldal. A nagyobbik kormánypárt jó néhány olyan tabut ledöntött, amelyekről a párt politikusai eddig szemérmesen hallgattak. A jobboldal nemzeti-nemzetellenes megosztásával a hazafiságot állította szembe, és határozottan fellépett az egyházak politikai szerepvállalása ellen. Gyurcsány Ferenc szakított a baloldal hagyományos jóléti populizmusával, és hosszú idő után először igyekezett tudatosítani, hogy a költségvetés nem az állami pénzek kiapadhatatlan forrása, hanem korlát, amelyek között mozogva dönteni kell az elosztásról.

A Fidesz-MPSZ mindezzel szemben folytatta útját a jobboldali szavazók begyűjtése után a baloldaliak felé is. Orbán Viktor meghirdette az ideológiák végét és büszkén vállalja a privatizáció- és bankárelles követeléseket, akár a Munkáspárttal szövetkezve is. A nagyobbik ellenzéki párt szabaddá tette maga előtt az utat: a jobboldaliságot mára elsősorban a párttal szimpatizáló értelmiség jeleníti meg, így a Fidesz korlátok nélkül vegyíti a nemzeti érzelmeket a baloldali populizmussal, összekapcsolva a privatizáció-ellenességet a nemzetegyesítéssel.

2004 a gazdasági félfordulat éve is. A 2002-es osztogatások és a 2003-as gazdasági és monetáris kríziseket követően 2004 a belső kereslet visszafogását és a jövedelmek reálcsökkenését hozta. A gazdasági lehetőségek bővítése azonban nem töretlen akár a mára személyi ellentétekben is jelentkező Kormány és a Jegybank közötti konfliktusok miatt sem. A kormányoldal törvényt módosított az MNB-re gyakorolt nagyobb befolyás érdekében, Járai Zsigmond elnök viszont a gazdaság összeomlásával riogatott egy szélsőjobboldali rádióműsorban.

2004-ben már csupán a gazdasági szakemberek lehetnek biztosak a mérőszámokban, mivel a politika a gazdasági helyzet értékelésében sem találja a közös hangot. Ami Orbán Vikornak a létbizonytalanság volt 2004-ben, az Gyurcsány Ferenc számára a lendületben lévő Magyarország volt, de csak addig, amíg a népszavazási kampányban ki nem cserélték egymás

között álláspontjukat. A miniszterelnök szerint ekkorra versenyképtelenné vált Magyarország teherbíró képességét veszélyeztették volna a betelepülő határon túliak, miközben Orbán Viktor átmenetileg "felfüggesztette" a gazdasági válságot, mivel azzal az igen szavazatokat veszélyeztette volna.

2004 a kampányok, az ideológiák és a gazdasági félfordulat éve volt. Ebben az évben a politika szinte egy választási év hevével igyekezett elérni és megszólítani minél több szavazót. A Fidesz megerősítette törzsszavazói bázisát, miközben az MSZP "társadalmi beágyazottságának" legendája szertefoszlott. Mégis, a pártok választási lendülete azt eredményezte, hogy a választók elfordultak a politikától.

Feketén - fehéren

Dátum: 2005. január 5., szerda

HÍR: Gyurcsány Ferenc miniszterelnök december 22-i évértékelő beszédében kijelentette: a politikai elitnek nincs oka büszkének lennie magára, mert az idei évben az emberek jobban teljesítettek, mint választott vezetőik. A miniszterelnök szerint 2004-ben a sebességváltás mellett befejeződött az irányváltás is, amely arról szólt, hogy választási ígéreteknek megfelelően - miután a Medgyessy-kormány teljesítette a szociális ígéreteknek a túlnyomó többségét - a Kormány a jövő felé fordul. Gyurcsány Ferenc szerint az év eredményei közül ki kell emelni kétkulcsos adórendszer, és az igazságosabb jövedelemelosztás megteremtését, az Európai Unió tagságot, valamint a sorkötelezettség eltörlését. Hiller István, az MSZP elnöke évértékelésében kijelentette, hogy a 2004-es év a sebességváltás éve volt az MSZP számára, 2005 pedig a padlógáz éve lesz. A pártelnök hangsúlyozta, hogy az MSZP országgyűlési frakciója színvonalas munkájával a Gyurcsány-kormány biztos alapját jelenti. Az MSZP elnöke hozzátette, hogy pártjától nagyobb szervezettséget és fegyelmet, valamint kreativitást és több ötletet vár. Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke évértékelő sajtótájékoztatóján a magyar történelem kiemelkedő évének nevezte a 2004-es esztendőt. Az SZDSZ elnöke hiányolta a politikai konszenzust a pártok között olyan alapkérdésekben, mint az adó- és egészségügyi reform, vagy mint a közigazgatási rendszer átalakítása. Kuncze Gábor 2004-et a liberálisok évének nevezte, mivel a párt számos programpontját teljesítette, így például a személyi jövedelemadó csökkentését, valamint a sorkötelezettség eltörlését. Pokorni Zoltán, a Fidesz-MPSZ alelnöke szerint 2004 nem az emberek éve volt. Pokorni Zoltán szerint romlott a helyzet a mindennapi életviszonyokban és a Kormány nem volt képes érezhető pozitív változásokat elérni. A Fidesz-MPSZ alelnöke kiemelte, hogy nyolc éve először csökkent a reáljövedelem, ezzel együtt pedig romlott a családok, a fiatalok és a nyugdíjasok anyagi helyzete. Dávid Ibolya, az MDF elnöke december 21-i évértékelő sajtótájékoztatóján úgy vélekedett, hogy a két nagy párt, az MSZP és a Fidesz-MPSZ között alig van különbség. Az MDF elnöke leszögezte: új jobboldali politikára van szükség, melynek feladata, hogy kivezesse az országot a közéleti zsákutcából, valamint, hogy megváltoztassa a politikusok gondolkodását a közéleti felelősségről, és egészében egy új eszmeiséget tegyen vonzóbbá.

ELEMZÉS:

December végén minden fontosabb közéleti szereplő a nyilvánosság elé tárta a maga évértékelését. A megszólalók pozitívan értékelték az ország Európai Unióhoz való csatlakozását, negatívumként pedig a kampányokkal teletűzdelt 2004-es évre jellemző növekvő politikai szembenállást, és az alapvető kérdésekben megmutatkozó konszenzushiányt emelték ki. Utóbbira példaként szolgálnak parlamenti pártok által tartott évértékelések is,

melyek alapján elmondható, hogy az ellentétes politikai oldalon álló politikusok nemcsak a jövőt látják teljesen más színben, hanem a 2004-es év eseményeit is.

A Kormány és parlamenti pártok éértékelő üzenetei	
Kormány	<i>2004 az irányváltás éve volt.</i> (Gyurcsány Ferenc, 2004. december 20.)
MSZP	<i>2004-ben a meghaladott 20. század vívta utóvédharcait a 21. század új törekvéseivel.</i> (Lendvai Ildikó, 2004. december 29.)
Fidesz-MPSZ	<i>2004 nem az emberek éve volt.</i> (Pokorni Zoltán, 2004. december 21.)
SZDSZ	<i>2004 a liberálisok éve volt.</i> (Kuncze Gábor, december 22.)
MDF	<i>2004 a durva kampány és a korrupció éve volt.</i> (Dávid Ibolya 2004. december 21.)

A kormánypártok éértékelése

A nagyobbik kormánypárt, az MSZP éértékelő politikusai jelentek meg legtöbben a nyilvánosságban. Elsőként Gyurcsány Ferenc miniszterelnök összegezte az év eseményeit a Parlamentben december 20-án, majd két nap múlva Hiller István pártelnökkel tartott közös éértékelő sajtótájékoztatót, december 29-én az MSZP országgyűlési frakciója tette ugyanezt, december 30-án pedig a kormányzóvivő sorolta fel 2004 legfontosabb eredményeit. A megszólalók elsősorban az MSZP megújulásának és lendületének éértékelésére törekedtek. Ezt hangsúlyozta Gyurcsány Ferenc, amikor arról beszélt, hogy a Kormány a június 13-i európai parlamenti választáson világos figyelmeztetést kapott a választóktól és változtatott. Ezt emelte ki Hiller István is, amikor úgy fogalmazott, hogy pártja számára 2004 a sebességváltás éve volt. A szocialista vezetők nyilatkozataiból kitűnt: céljuk, hogy az MSZP-t a választók előtt a többi pártnál modernebb és sikeresebb politikai erőként jelenítsék meg. Ezt leginkább az MSZP-frakció éértékelése fejezte ki, amelyen elhangzott, hogy 2004-ben a meghaladott 20. század vívta utóvédharcait a 21. század új törekvéseivel. Az MSZP frakcióvezetője úgy vélte, hogy a 20. század árnyéka volt a tavalyi évben minden, ami a határok és korlátok konzerválását, valamint a meghaladott eszmék felélesztését erősítette. A nagyobbik ellenzéki párt, a Fidesz-MPSZ decemberi népszavazással kapcsolatos álláspontjára utalva ezek közt említette az államhatalom mindenható szerepének felélesztésére vonatkozó törekvéseket, melyek privatizációellenes kampányhoz vezettek, és a nemzethez tartozás csak állampolgársággal lehetséges elismerését hirdették. Mindezek mellett a szocialisták a múlt év pozitív eredményeit hangsúlyozták: az Európai Unióhoz való csatlakozást, a négy százalékos gazdasági növekedést, a beruházások és export növekedését, valamint a minimálbér 57 ezer forintba történt felemelését.

A kisebbik kormánypárt, az SZDSZ a liberális politika sikereként aposztrofálta a 2004-es esztendőt. Kuncze Gábor pártelnök szerint a röviddel az uniós csatlakozás után tartott európai parlamenti választás végeredménye komoly siker volt a liberálisok számára, mivel a 7%-nál nagyobb szavazati arány és az elnyert két mandátum egyértelműen megerősítette az SZDSZ koalíción belüli és kormányban vállalt helyét. Az SZDSZ szerint ennek köszönhető, hogy a kormányzati munka dinamikusabb lett és az év második felében sorra születtek a liberálisok régóta hangoztatott céljait megvalósító intézkedések, mint például a személyi jövedelemadó csökkentése, a sorkatonaság eltörlése.

Az ellenzéki pártok éértékelése

A Fidesz-MPSZ a tavalyi év elején végrehajtott baloldali fordulatának, és a december 5-én tartott népszavazás tanulságainak megfelelően a szociális problémák hangsúlyozására koncentrált a 2004-es év értékelése során. A párt az Orbán Viktor által kiadott "létbizonytalanság"-jelszó szellemében azt emelte ki: létminimum alatt él a polgárok 20-25 százaléka, 1 millió 200 ezer idős él a nyugdíjas létminimum alatt, és a fiatalokat az otthonteremtési támogatás átalakítása sújtotta, nőtt a jövedelemkülönbség, mivel a legszegényebb 1 millió és a leggazdagabb 1 millió ember közt immár 8,5-szeres a különbség. A Fidesz-MPSZ-es politikusok ugyanakkor arra hívták fel a figyelmet, hogy az államháztartás hiánya a tavalyi évben rendre nagyobb volt a kormány által tervezettnél, valamint az ország adósságállománya is nőtt.

A sokadik pártszakadását átélte kisebbik ellenzéki párt, az MDF évértékelése során olyan üzeneteket fogalmazott meg, melyek az európai parlamenti választás során egyszer már sikert hoztak számára. Dávid Ibolya pártelnök ugyanis a két nagy pártot egybemosva, azok korrupciógyanús ügyeire utalva kijelentette, hogy az MDF kínálta modern konzervatív politika célja, hogy harmadik lehetőséget mutasson a "mindenható állam és az önző individualizmus között".

Amikor a politika önmagát minősíti

Az egymással szöges ellentétben álló évértékelések mellett volt egy tendencia 2004-ben, melyről hasonlóképpen vélekedtek a pártok. A múlt év választásaiból és közvélemény-kutatási eredményeiből a politika-ellenesség növekedése biztosan kiolvasható: mindvégig alacsony maradt a politikai részvétel, fokozatosan csökkent a politikusok népszerűsége, és nőtt a pártot nem választó bizonytalan szavazók száma is. Ezt az eredményt valamennyi párt elismerte, és az okok keresése során nem hiányzott az egész politikai osztályra kiterjedő önkritika sem. A miniszterelnök kifejtette, hogy a politikai vitákat nem a méltányosság és a kölcsönös tisztelet jellemezte, a Fidesz-MPSZ a politika belterjességét kifogásolta, az SZDSZ a politikai párbeszéd hiányára hívta fel a figyelmet, az MDF pedig a magyar parlamenti demokrácia legszomorúbb esztendejének nevezte a tavalyi évet, azt állítva: az Országgyűlés annyi mulasztást, és alkotmány sértő hibát még egy esztendőben sem követett el, mint 2004-ben.

KOMMENTÁR: Az évértékelések megfeleltek a pártok évközben mutatott kommunikációs gyakorlatának. A politikusok pártállástól függően feketének, vagy fehérnek látták 2004-et, és az év eseményei közül mindenki a saját ideológiáját alátámasztó történeteket emelte ki. A pártokat ugyanakkor elbizonytalanította a politika-ellenesség növekvő mértéke, és ennek megítélése kapcsán némi konszenzus is kialakult. Ez az egyetértés azonban valószínűleg kevés lesz ahhoz, hogy Magyarországon a kétpárti rendszerekre jellemző konfliktusos demokrácia-modellt, a sokpárti rendszerekre jellemző konszenzusos demokrácia-modell váltsa fel.

Gyurcsány a jobboldal térfelén játszik

Dátum: 2005. január 20., csütörtök

Hír: Gyurcsány Ferenc miniszterelnök január 6-án bejelentette, hogy a Kormány a Nemzeti Felelősség program keretében folytatja a december 5-én tartott népszavazás előtt útjára bocsátott Szülőföld-program megvalósítását, valamint március 31-ig kidolgozzák a nemzeti

vízum bevezetésének részletes szabályait. A miniszterelnök elmondta, hogy a nemzeti vízumot azok kérelmezhetik majd, akik nyelvük, kultúrájuk, nemzeti identitásuk megőrzése érdekében, oktatási, egészségügyi céllal, a családi kapcsolatok fenntartása miatt hosszabb időt kívánnak Magyarországon tölteni. Gyurcsány Ferenc a program harmadik elemeként a magyar származásúak honosítási idejének lerövidítését ígérte. Gyurcsány Ferenc közölte, hogy a program részeként, a szülőföldön maradást elősegítendő, a Kormány továbbra is támogatja a magyar közösségek autonómiatörekvéseit. Kasza József a Magyar Állandó Értekezlet határon túli tagszervezeteinek szabadkai tanácskozásán jó tárgyalási alapnak minősítette a kormányfő kezdeményezését, ugyanakkor azt is kijelentette, hogy a kettős állampolgárság követeléséből a határon túli magyarok nem engedhetnek. Bugár Béla a szlovákiai Magyar Koalíció Pártjának elnöke kijelentette: a magyar Kormány által korábban előterjesztett Szülőföld-programról sem történtek érdemi tárgyalások, és Gyurcsány Ferenc mostani javaslatairól is csak a médiából értesültek. Kovács Miklós, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke úgy nyilatkozott: az, hogy a magyar kormány szükségesnek tartotta valamilyen javaslat előterjesztését, azt igazolja, hogy a szabadkai tanácskozásnak van hatása. Németh Zsolt, az Országgyűlés Külügyi Bizottságának Fidesz-MPSZ-es elnöke szerint a Kormány a határon túli magyarok kettős állampolgárságra vonatkozó igényét semmiféle intézkedéssel nem tudja kiváltani. A Dávid Ibolya MDF-elnök által új nemzetpolitika kialakításáról kezdeményezett január 13-i négypárti egyeztetésen nem jutottak egyezsége a parlamenti pártok frakciói. Dávid Ibolya szerint egyetértésre kell jutni a nemzeti minimumban. Újhelyi István, az MSZP alelnöke közölte, hogy pártja elfogadja az MDF javaslatát, szerinte azonban ezt ki kell egészíteni Gyurcsány Ferenc miniszterelnök nemzeti felelősségről szóló programjával. Kövér László, a Fidesz-MPSZ Országos Választmányának elnöke úgy vélte, hogy a négypárti tárgyalás alkalmatlan a nemzetpolitika megvitatására, és azt javasolta, hogy minél előbb hívják össze a Magyar Állandó Értekezletet, hogy annak a keretein belül, a határon túli magyar szervezetek igényeihez igazodva egyeztethessenek. Kövér László azt is közölte: ha a Kormány valamilyen konkrét ügyben megegyezik a határon túli magyarok képviselőivel, akkor annak megvalósítását a Fidesz-MPSZ nem akadályozza meg. Eörsi Máttyás, az SZDSZ országgyűlési képviselője szerint nincs szükség új nemzetpolitikára, hanem a jelenlegi rendszer hiányosságait kell kijavítani.

Elemzés

A Gyurcsány-kormány megalakulásával az ellenzék nagyobbik pártja, a Fidesz-MPSZ elvesztette kezdeményező szerepét a magyar politikában. A kormányoldal napról-napra áll elő olyan új ügyekkel, amelyek az elsőbbséget biztosítják számára a nyilvánosságban. Az utóbbi hónapok közvélemény-kutatási adatainak tanúsága szerint ezzel a módszerrel sikerült kiegyenlíteni a két nagy párt közötti versenyt. A kormányoldal olyan ügyekben is markánsan megfogalmazta véleményét, amelyek korábban tabunak számítottak a baloldalon. Így komoly vita alakult ki az egyházak közéleti szerepvállalásáról, a december 5-i népszavazás kapcsán pedig a nemzetről és a határon túli magyar kisebbségről. Ezeket a témákat korábban kizárólag a jobboldal használta fel a politikai vitákban.

A Kormány taktikája a népszavazás után

A decemberi - az alacsony részvétel miatt hivatalosan is eredménytelenül végződött - népszavazás kényszerhelyzetbe hozta mind a Gyurcsány-kormányt, mind pedig a határon túli magyar pártokat. Bár a népszavazás eredménytelensége az Országgyűlést nem kötelezte törvényalkotásra a határon túli magyarok kettős állampolgárságának kérdésében, az ellenzék a felszínen tartotta ezt a témát: Orbán Viktor az "igenek győzelmét" hangsúlyozva

szembesítette a kormányoldalt adósságával. A kormányoldal viszont így arra kényszerült, hogy minél előbb megoldást találjon, és enyhítse a rossz hangulatúvá vált viszonyt a határon túli magyarok politikai szervezeteivel. Gyurcsány Ferenc a kihívásra a Nemzeti Felelősség Programjával választolt, amely a határon túli magyar szervezeteket hozta kényszerhelyzetbe. A Nemzeti Felelősség Programjának része a nemzeti vízum, a "határon túli magyar" fogalmának közjogi rögzítése, a honosítási eljárás felgyorsítása, valamint a magyar kisebbségek autonómia-törekvésének támogatása. A korábban meghirdetett Szülőföld Programban szereplő, elsősorban gazdasági támogatások célja pedig, hogy a határon túli magyarok otthoni boldogulását segítse. A "határon túli magyar" fogalmának közjogi rögzítésével a Kormány olyan útlevelet adna a határon túli magyaroknak, amely az uniós országokba is belépést biztosítana, ezért ezzel kapcsolatban még hosszadalmas tárgyalások várhatóak. A Nemzeti Felelősség Programja előtt álló legnagyobb kihívás az, hogy a Kormány milyen megállapodásokra jut a szomszédos országokkal, valamint az Európai Unióval.

A szabadkai kezdeményezés

A népszavazás után egy hónappal határon túli magyar politikai vezetők között többé-kevésbé egyetértés mutatkozik abban, hogy a referendum kiszolgáltatta a témát a pártpolitikai vitáknak, ezért rossz irányba változtatta Magyarországnak a határon túli magyarokkal való viszonyát. Ugyancsak elítélően nyilatkoztak a Magyar Állandó értekezletről, a határon túli és a magyarországi politikai erők tanácskozásáról is, és Szabadkán mintegy ennek ellenében létrehozták azt a fórumot, ahová a magyarországi pártok nem kaptak meghívót. A határon túli magyar politikai erők továbbra is egyértelműen kiálltak a kettős állampolgárság mellett és elítélték azokat a magyarországi pártokat, amelyek nemmel való szavazásra, illetve a népszavazáson való távolmaradásra szólították fel a szavazókat. Miközben a január 7-én tartott szabadkai tanácskozáson a kormány Nemzeti Felelősség Programjáról érdemben nem nyilatkoztak, végül mégis egyeztettek Gyurcsány Ferencsel a Kormány kezdeményezéséről, miközben a kettős állampolgárság kérdése háttérbe szorult.

A Kormány irányít

Miközben a médiában az egymással tárgyaló határon túli magyarok és a miniszterelnök a népszavazás után feszültté vált helyzet megoldhatóságát hangsúlyozták, addig a kisebbik ellenzéki párt, a Magyar Demokrata Fórum által kezdeményezett négypárti találkozó résztvevői megbeszélésük eredménytelenségéről számoltak be. Különösen látványossá tette az ellentéteket, hogy a fideszes Kövér László nem volt hajlandó kezét fogni a szocialista Újhelyi Istvánnal. A két esemény közötti különbség azt mutatta, hogy nem csupán a hangulat változott meg a népszavazás körüli hetekhez képest, de új lett a szereposztás is. Korábban az ellenzék vezető ereje, a Fidesz-MPSZ irányította a határon túli magyarokról szóló vitákat, most azonban a Kormányé lett a főszerep. Amíg korábban a határon túli magyar szervezetek inkább az ellenzék mellett álltak, addig az új helyzetben a kormányoldallal működnek együtt, hiszen saját politikai cselekvőképességüket is demonstrálniuk kell, és nem engedhetik meg maguknak, hogy véglegesen elmergesedjen viszonyuk a kormánnyal.

Változó közhangulat

A népszavazás után egy hónappal ma már nem a kettős állampolgárság követelése a leginkább kiemelt téma a határon túli magyar politikával kapcsolatban. Az eredménytelen népszavazás után a Kormány átvette a kezdeményezést, és alternatívát tudott felmutatni a nemzeti kérdés

jobboldali megközelítésével szemben. A Kormány által előterjesztett Nemzeti Felelősség Programja a kisebbségvédelmet állítja a középpontba, és igyekszik összhangot teremteni a baloldal ígért és lassan kibontakozó nemzetfelfogásával.

KOMMENTÁR: Miközben a magyarországi pártok még mindig eljárási kérdésekről, valamint a vita helyéről vitatkoznak, a Kormány már a saját megoldási javaslataival szerepel a médiában, ráadásul a határon túliakkal közösen. Segíti a Kormányt az is, hogy egyre többször fogalmazódik meg új "nemzetstratégia", új "nemzetpolitika" kidolgozásának igénye, ami a népszavazás sikertelenségéhez és a határon túliak decemberi csalódottságához képest komoly előrelépésként jelenik meg.